

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z języka polskiego w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: Nowe słowa na start

Autor programu: Marlena Derlukiewicz

Numer i temat lekcji	ocena dopuszczająca Uczeń potrafi:	ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Ja w społeczeństwie	• opisać obraz • wymienić barwy użyte przez malarza	• omówić znaczenie zastosowanych przez malarza proporcji pomiędzy ludźmi a budynkami	• zinterpretować znaczenie barw	• zinterpretować sposób ukazania społeczności miejskiej na obrazie • wyrazić swoją opinię na temat obrazu	• porównać obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi miasto
3. Twórca i jego czasy. Melchior Wańkowicz	• wymienić najważniejsze elementy biografii Melchiora Wańkowicza	• scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza	• wskazać elementy autobiograficzne w książce <i>Ziele na kraterze</i>	• scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza	• wypowiedzieć się o wydarzeniach historycznych współczesnych autorowi
4. Na tropach tradycji – Melchior Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze</i> (lektura obowiązkowa)	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • przedstawić bohaterów fragmentu utworu	• scharakteryzować bohaterów obu fragmentów utworu	• omówić sposób prezentacji dworu pana Pisanki	• przedstawić <i>świat znikający</i> polskiej szlachty z punktu widzenia narratora	• stworzyć opis interesującego miejsca w swoim regionie

5. Odpowiedzialność za słowo – Melchior Wańkowicz, <i>Tędy i owędy</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu</i>, <i>reportaż</i> • zrelacjonować treść fragmentu utworu • przedstawić bohaterów fragmentu utworu • wskazać zadania researchera	• scharakteryzować bohaterów fragmentu • przedstawić sposób pracy dziennikarzy w czasopiśmie „Time”	• wyliczyć i omówić problemy, z którymi zetknęła się Marta podczas wykonywania powierzonego zadania	• zinterpretować sformułowaną przez ojca Marty puentę • wskazać wyrażenia środowiskowe, wyjaśnić ich znaczenia i określić ich funkcje w tekście	• podjąć dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji
6. Być razem	• zreferować treść wiersza • określić rodzaj literacki • wskazać podmiot liryczny	• określić funkcję zwrotów do adresata • opisać emocje wyrażane przez podmiot liryczny	• wskazać elementy tworzące atmosferę spotkania bliskich osób • omówić funkcję skonstrastowania dwóch przestrzeni: na zewnątrz i w środku przy stole	• zinterpretować wymowę wiersza • przedstawić swoje spostrzeżenia dotyczące tworzenia atmosfery podczas spotkania bliskich sobie osób	• omówić sposób przedstawienia spotkania bliskich w wybranym tekście kultury
7. Ludzie wobec ludzi	• zreferować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wyjaśnić, w imieniu jakiej zbiorowości wypowiada się podmiot liryczny • scharakteryzować tytułowych ludożerców	• zinterpretować zabieg stylistyczny zastosowany na początku wiersza • omówić funkcję użycia słowa <i>ludożerca</i> w utworze	• zinterpretować zakończenie wiersza • odnieść wymowę wiersza do rzeczywistości codziennej	• podjąć dyskusję na temat „ludożerców” w codziennej rzeczywistości • podjąć dyskusję na temat: <i>Czy każdy ma w sobie ludożercę?</i>

8. Stereotypy	• zreferować treść wywiadu • omówić przynależność tekstu do gatunku prasowego	• wyjaśnić, w jaki sposób powstają stereotypy • omówić, w jaki sposób stereotypy wpływają na nasze zachowanie	• wskazać sytuacje, w jakich stereotypy mogą być groźne • wyjaśnić rolę indywidualnych kontaktów w zwalczaniu stereotypów	• zinterpretować znaczenie wyrażenia <i>mentalne szufladki</i> • odnaleźć elementy omówione w wywiadzie w rzeczywistości codziennej	• wskazać i omówić teksty kultury prezentujące stereotypowe traktowanie jakiejś grupy
9. Wykluczona – wpływ stereotypów na relacje między dziećmi	• zrelacjonować fragment powieści • wypowiedzieć się na temat narratora • określić czas i przestrzeń akcji	• scharakteryzować bohaterki występujące we fragmencie utworu • opisać relacje pomiędzy Jaelle a innymi uczennicami	• wyjaśnić, dlaczego Jaelle nie chciała się upodobić do rówieśniczek ze szkoły	• wskazać stereotypy dotyczące społeczności romskiej przedstawione we fragmencie utworu • przedstawić zdobyte za pomocą różnych źródeł informacje na temat społeczności romskiej • podjąć dyskusję na temat problemów z zaakceptowaniem czyjejś inności	• wypowiedzieć swoje zdanie na temat przyczyn wrogości wobec obcych • opisać wybrany stereotyp narodowy • przedstawić inny tekst kultury podejmujący temat Romów
10. Czasy nietolerancji	• wyjaśnić pojęcia: <i>faszyzm, rasizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji	• omówić znaczenie czasu i miejsca akcji dla wymowy fragmentu utworu • omówić funkcję postaci Jessego	• wyjaśnić przyczynę reakcji ojca na zachowanie Rudy'ego • omówić dialog pomiędzy ojcem a synem	• zinterpretować funkcję dziecięcej naiwności Rudy'ego dla wymowy fragmentu utworu	• zaprezentować sylwetkę Jessego Owensa • na podstawie dowolnych źródeł opracować kontekst

		Owensa we fragmencie utworu • scharakteryzować Rudy'ego			historyczny fragmentu utworu
11. Być człowiekiem	• wyjaśnić pojęcia: <i>aforyzm, fraszka, paradoks</i> • omówić przynależność gatunkową utworów Jana Sztaudyngera	• wyjaśnić znaczenie sentencji Stanisława Jerzego Leca • wyjaśnić prawdy życiowe zawarte we fraszkach Jana Sztaudyngera	• zinterpretować tytuł zbioru • wskazać paradoksy we fraszkach Jana Sztaudyngera i omówić je	• odnieść uniwersalne prawdy zawarte w aforyzmach i fraszkach do swojego doświadczenia	• odnaleźć odzwierciedlenie jednej z prawd zawartych we fraszkach lub aforyzmach w wybranym tekście kultury i omówić dostrzeżony związek
12. i 13. Perswazja – sztuka językowego wywierania wpływu	• wyjaśnić pojęcia: <i>perswazja, apel, sugestia, uzasadnienie, negocjacje, reklama, manipulacja, etyka słowa</i> • wymienić cechy wypowiedzi perswazyjnej • wymienić fazy negocjacji • wymienić sposoby nakłaniania w reklamie	• odnaleźć w podanych tekstach apel, sugestię i uzasadnienie • wymienić sposoby manipulacji • wskazać reklamy, które nakłaniają odbiorcę do konkretnego działania • wskazać wypowiedzi wykorzystujące manipulację	• skomponować wypowiedź perswazyjną na zadany temat • zanalizować hasła reklamowe pod kątem adresata • zanalizować wybrane reklamy pod kątem zabiegów manipulacyjnych	• przeprowadzić negocjacje zgodnie z podanym schematem • ułożyć hasła reklamowe, nakłaniające do konkretnego działania	• odnaleźć w reklamach i wypowiedziach polityków elementy manipulacji i zanalizować je • wygłosić publicznie mowę perswazyjną

	wymienić elementy etyki słowa				
14. Słowo pisane – historia, charakterystyka, funkcja	- przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii piśmiennictwa - wymienić gatunki wypowiedzi prasowej	- podzielić wypowiedzi pisemne na kategorie - rozpoznać gatunki wypowiedzi prasowej	- omówić język prasy - wymienić cechy dobrego tekstu prasowego	zanalizować tekst prasowy według podanych kryteriów	podjąć dyskusję na temat wad i zalet publikacji drukowanych oraz elektronicznych
15. O grzeczności w języku	- wymienić zasady porozumiewania się w grzeczny sposób - wymienić formy grzecznościowe	dopasować słowa i zwroty grzecznościowe do adresata	wskazać wypowiedzi, w których zostały złamane zasady grzeczności w języku	sformułować wypowiedzi dostosowane do adresata	sformułować oficjalną mowę na zadany temat, uwzględniając wszystkie zasady grzeczności
16., 17. Różne odmiany polszczyzny	- wymienić odmiany polszczyzny - wskazać różnice pomiędzy odmianą oficjalną a nieoficjalną polszczyzny - wyartykułować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową - zaakcentować podane wyrazy	- wskazać wypowiedzi należące do oficjalnej i nieoficjalnej odmiany języka - wymienić sytuacje, w których można stosować nieoficjalną formę języka, oraz takie, w których należy stosować formę oficjalną	- wyjaśnić różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową języka - rozpoznać wypowiedzi zgodne z normą wzorcową i normą użytkową	stworzyć wypowiedzi zgodne z wzorcową odmianą języka	zanalizować wybrane przez siebie wypowiedzi publicystyczne pod kątem zgodności z normami językowymi

	zgodnie z normą wzorcową				
18. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>literatura faktu, stereotyp, aforyzm, fraszka, formy grzecznościowe, polszczyzna ogólna, odmiana oficjalna, odmiana nieoficjalna</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
19. Niepokoje egzystencjalne	• opisać, co zostało przedstawione na obrazie	• omówić kompozycję dzieła • opisać krajobraz roztaczający się przed bohaterem obrazu	• zinterpretować sposób przedstawienia bohatera	• zinterpretować znaczenie barw dla wymowy obrazu • wyjaśnić wymowę obrazu	• omówić wybrany obraz Caspara Davida Friedricha
20. Twórca i jego czasy – Jan Kochanowski	• wyjaśnić pojęcia: <i>renesans, humanizm</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego	• scharakteryzować twórczość Jana Kochanowskiego • omówić okoliczności powstania cyklu <i>Trenów</i>	• wskazać cechy charakterystyczne renesansu	• przedstawić specyfikę <i>Trenów</i> Jana Kochanowskiego	• w kontekście biografii i twórczości Jana Kochanowskiego omówić rzeźbę Zygmunta Trembeckiego

21., 22. Wobec śmierci – o Trenach Jana Kochanowskiego (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcia: <i>tren, porównanie homeryckie, puenta, przenośnia, symbol, peryfraza</i> • zrelacjonować treść trenów • określić rodzaj liryki każdego z utworów • wskazać adresatów wymienionych na początku <i>Trenu I, VII i VIII</i> • wymienić cechy Urszulki przywołane przez podmiot liryczny w <i>Trenie VIII</i>	<i>Tren I</i> • wyjaśnić funkcję apostrofy rozpoczynającej utwór • wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję <i>Tren V</i> • wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję • wyjaśnić przyczynę przywołania Persefony <i>Tren VII</i> • określić funkcję odwołania do ubiorów córki • omówić funkcję wykrzyknienia w puencie utworu	<i>Tren I</i> • zinterpretować metaforyczne znaczenie smoka • omówić funkcję pytania retorycznego w zakończeniu utworu <i>Tren V</i> • zinterpretować metaforyczne znaczenie oliwki i sadownika • zinterpretować znaczenie pytania retorycznego w puencie utworu <i>Tren VII</i> • omówić funkcję zdrobnień • zinterpretować dwojakie znaczenie słowa <i>skrzynka</i>, użytego utworze <i>Tren VIII</i> • zinterpretować funkcję kontrastu w	<i>Tren I</i> • zinterpretować znaczenie puenty • zinterpretować wymowę utworu <i>Tren V</i> • zinterpretować wymowę utworu <i>Tren VII</i> • zinterpretować wymowę utworu • porównać omówione treny i wyrazić swoją opinię na temat zawartego w nich ładunku emocjonalnego	• omówić wybrany tekst kultury, w którym została przedstawiona strata bliskiej osoby, i porównać go z utworami Jana Kochanowskiego
---	--	--	---	---	--

			ukazaniu domu: przed i po śmierci Urszuli		
23. W zaświatach – kontekst interpretacyjny do <i>Trenów</i>	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny w wierszu	• opisać sytuację liryczną • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • opisać wizję zaświatów przedstawioną w wierszu	• wskazać peryfrazę i określić jej funkcję • omówić sposób, w jaki został przedstawiony Bóg	• zinterpretować puentę wiersza	• wypowiedzieć się na temat uniwersalnej prawdy o człowieku zawartej w wierszu • omówić wizje zaświatów przedstawione w wybranych tekstach kultury
24. Tęsknota pielgrzyma	• wyjaśnić pojęcia: <i>hymn, refren, anafora</i> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny • wskazać adresata lirycznego	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • nazwać emocje towarzyszące podmiotowi lirycznemu • określić funkcję adresata • określić miejsce, w którym znajduje się podmiot liryczny oraz jego położenie względem domu	• scharakteryzować obraz Boga wyłaniający się z utworu • określić przyczyny smutku podmiotu lirycznego	• omówić funkcję refrenu i anafory • zinterpretować wymowę wiersza	• omówić kontekst historyczny utworu • podjąć dyskusję na temat przyczyn i konsekwencji emigracji
25. List do Boga	• zrelacjonować treść fragmentu utworu	• scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu	• podjąć spekulacje na temat celu, w jakim pani Róża	• wypowiedzieć się na temat języka,	• odnaleźć konteksty i nawiązania

	• określić narrację fragmentu utworu	• określić temat przewodni fragmentu utworu • wypowiedzieć się na temat prawdziwości opowieści snutych przez panią Różę • wskazać cechy listu we fragmencie utworu	opowiada Oskarowi historie • omówić relacje łączące Oskara z panią Różą	jakim posługują się bohaterowie	
26. Korzyści z przemijania	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać stały związek frazeologiczny użyty w wierszu i omówić jego funkcję	• postawić tezę interpretacyjną • omówić postawę podmiotu lirycznego wobec otaczającej rzeczywistości • zinterpretować funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu	• zinterpretować sposób ukazania przemijania w wierszu • zanalizować obraz miłości przedstawiony w wierszu	• omówić różne sposoby przedstawienia motywu przemijania w tekstach kultury
27. Przepis na życie	• wyjaśnić pojęcie <i>ironia</i> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny	• wskazać środki stylistyczne • omówić stosunek osoby mówiącej do formułowanych wskazówek	• postawić tezę interpretacyjną • określić funkcje użytych środków stylistycznych • wypowiedzieć się na temat osoby, która	• sformułować rzeczywisty katalog zasad, którymi powinien się kierować człowiek	• podjąć dyskusję na temat konsekwencji postawy nonkonformistycznej

		• wskazać w wierszu ironię	stosowałyby się do wymienionych porad		
28. Wyrażanie opinii	• wyjaśnić pojęcia: <i>opinia, informacja</i> • wymienić zasady, które powinny być przestrzegane podczas wyrażania opinii	• wyjaśnić różnicę pomiędzy opinią a informacją • odróżnić informację od opinii	• sporządzić notatkę zawierającą informacje	• sformułować opinie wraz z uzasadnieniem	
29. Muzyka	• zrelacjonować rozwój muzyki na poszczególnych etapach historii kultury • wymienić elementy języka muzyki	• wymienić rodzaje muzyki rozrywkowej	• omówić rolę muzyki w wybranym filmie • ocenić utwór muzyczny na podstawie podanych kryteriów	• zastosować elementy języka muzyki do analizy wybranego utworu	• stworzyć prezentację na temat ulubionego muzyka bądź gatunku muzyki • stworzyć prezentację na temat muzyki etnicznej charakterystycznej dla swojego regionu
30. Języki środowiskowe i zawodowe	• wyjaśnić pojęcia: <i>języki środowiskowe, języki zawodowe, kolokwializmy, profesjonalizmy</i>	• odróżnić języki środowiskowe od języków zawodowych • wskazać kolokwializmy w podanym tekście	• wymienić przykłady języków środowiskowych języków i zawodowych • wymienić cechy gwary uczniowskiej	• rozpoznać podane rodzaje języków środowiskowych	• stworzyć dłuższą wypowiedź ustną zawierającą elementy wybranego języka środowiskowego
31. Dialekty i gwary	• wyjaśnić pojęcia: <i>dialekt, gwara</i>	• wskazać różnice pomiędzy gwarą a dialektem	• w podanych przykładach wskazać różnice pomiędzy	• przekształcić tekst gwarowy na ogólnopolski	• stworzyć minisłownik wybranej gwary

	wymienić istniejące w Polsce dialekty		gwarą a językiem ogólnonarodowym		
32. O stylu wypowiedzi	- wymienić style funkcjonujące w polszczyźnie - zreferować podstawową zasadę dobrego stylu	- wymienić cechy każdego ze stylów - wymienić szczegółowe zasady dobrego stylu	- rozpoznać styl podanej wypowiedzi - skorygować błędy stylistyczne w podanym tekście	stworzyć tekst w wybranym stylu	
33. , 34. Podsumowanie wiadomości	- odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie - posłużyć się terminami i pojęciami: <i>porównanie homeryckie, tren, peryfrazą, wyrażanie opinii, języki środowiskowe, języki zawodowe, dialekty, gwara, style wypowiedzi</i>	wykorzystać najważniejsze konteksty	- wyciągnąć wnioski - określić własne stanowisko	- poprawnie zinterpretować wymagany materiał - właściwie uargumentować - uogólnić, podsumować i porównać	- wykorzystywać bogate konteksty - sformułować i rozwiązać problem badawczy
35. Wzorce	- wyjaśnić pojęcia: <i>wzorzec, kompozycja fotografii</i> - opisać, co znajduje się na zdjęciu	omówić kompozycję zdjęcia	wskazać elementy pracy lekarza, które zostały wyeksponowane na zdjęciu	wypowiedzieć swoją opinię na temat fotografii i uzasadnić ją	wyjaśnić, kim był Zbigniew Religa

36. Twórca i jego czasy – Aleksander Kamiński	• wyjaśnić pojęcia: <i>harcerstwo, literatura podziemna</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Aleksandra Kamińskiego	• omówić kontekst historyczny twórczości Aleksandra Kamińskiego	• wyjaśnić genezę powstania <i>Kamieni na szaniec</i>	• przedstawić znaczenie <i>Kamieni na szaniec</i> dla współczesnych autorowi odbiorców	• wypowiedzieć się na temat literatury podziemnej w okupowanej Polsce
37., 38., 39., 40., 41. Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • zrelacjonować treść fragmentu utworu Do całości utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu</i> • zrelacjonować treść książki • określić rodzaj narracji • zrelacjonować przebieg akcji pod Arsenalem	Do fragmentu utworu: • omówić świat przedstawiony we fragmencie utworu • scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu Do całości utworu: • omówić świat przedstawiony • opisać rzeczywistość okupowanej Warszawy • wymienić i scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać perypetie bohaterów	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić, dlaczego Rudy czuł się szczęśliwy pomimo dojmującego bólu i świadomości zbliżającej się śmierci Do całości utworu: • wypowiedzieć się na temat specyfiki pokolenia, do którego należeli bohaterowie • wskazać cechy gawędy harcerskiej i literatury faktu	Do fragmentu utworu: • w kontekście danego fragmentu utworu zinterpretować tytuł utworu Do całości utworu: • podjąć dyskusję na temat celowości przeprowadzenia akcji pod Arsenalem w świetle jej skutków • podjąć dyskusję na temat ówczesnego i współczesnego rozumienia słowa <i>patriotyzm</i>	• porównać sposób ukazania akcji pod Arsenalem oraz jej skutków w książce Aleksandra Kamińskiego oraz w filmie w reżyserii Roberta Glińskiego

		działających w małym sabotażu i w dywersji			
42., 43. Twardy charakter	• wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu</i>, <i>alianci</i> • zrelacjonować treść fragmentu utworu	• wypowiedzieć się na temat narratora • scharakteryzować Kazimierza Daszewskiego	• wskazać cechy gatunkowe utworu	• omówić kontekst historyczny utworu	• porównać postawy Kazimierza Daszewskiego oraz bohaterów <i>Kamieni na szaniec</i>
44. Geniusz czarodziejski	• zrelacjonować treść fragmentów utworu	• wymienić słabe i mocne strony charakteru Steve'a Jobsa	• omówić stosunek autora tekstu do opisywanego bohatera	• podjąć dyskusję na temat pożądanых cech lidera	• przedstawić wybraną postać, która wykazuje cechy dobrego lidera
45. Czy można być świętym?	• wyjaśnić pojęcie <i>apostrofa</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać adresatów wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego	• postawić tezę interpretacyjną • wskazać środki stylistyczne i określić ich funkcję	• zinterpretować wymowę wiersza	• przedstawić sylwetkę św. Franciszka z Asyżu
46. Zbuntowany	• wyjaśnić pojęcie <i>idealizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów • określić rodzaj narracji	• scharakteryzować głównego bohatera • określić stany emocjonalne rozmawiających postaci	• omówić stosunek bohatera do rzeczywistości • wskazać w bohaterze cechy idealisty	• zinterpretować marzenie chłopaka dotyczące jego przyszłości	• omówić wybrane dzieło filmowe przedstawiające motyw buntu młodych ludzi

		• wskazać powody wydalenia bohatera ze szkoły			
47. Ratować innych	• wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wyjaśnić, czym dla bohatera wywiadu jest rodzina • wskazać elementy obyczajowości strażaków • przedstawić wartości, jakimi kierowali się strażacy	• omówić konsekwencje, jakie poniósł Stanisław Trojanowski w wyniku akcji ratowniczej	• zinterpretować rozmowę strażaka z synem	• przybliżyć wydarzenia, które rozegrały się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku
48. Po co nam autorytety?	• wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wyliczyć zasady, którymi warto się kierować podczas poszukiwania autorytetu • wskazać różnice pomiędzy autorytetem a guru	• omówić rolę autorytetu we współczesnym świecie • zanalizować wywiad pod kątem sposobu zadawania pytań przez dziennikarkę	• podjąć dyskusję na temat współczesnych autorytetów • podjąć dyskusję na temat traktowania celebrytów jako autorytety	• przedstawić swój autorytet i uzasadnić wybór
49., 50. Sprawozdanie z filmu i spektaklu	• wymienić elementy, które powinny się znaleźć we wstępie, w rozwinięciu i w zakończeniu sprawozdania	• stworzyć plan sprawozdania ostatnio obejrzanego filmu lub spektaklu	• wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia sprawozdania	• stworzyć pisemne sprawozdanie z filmu bądź spektaklu	

51., 52. Recenzja	- wymienić elementy, z których składa się recenzja - odróżnić recenzję od sprawozdania	stworzyć plan recenzji	wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia recenzji	- ocenić poszczególne elementy dzieła - stworzyć recenzję wybranego filmu	
53. Telewizja	- zrelacjonować etapy rozwoju telewizji - wskazać momenty przełomowe w rozwoju telewizji - podać przykłady gatunków telewizyjnych	scharakteryzować wybrane programy telewizyjne	omówić specyfikę języka przekazu telewizyjnego	- ocenić wybrany program telewizyjny według podanych kryteriów - porównać różne przykłady tego samego gatunku telewizyjnego	- wypowiedzieć się na temat roli telewizji w życiu swoich rówieśników - podjąć dyskusję na temat jakości i funkcji reklam telewizyjnych - przygotować prezentację na temat swojego ulubionego serialu
54. Treść i zakres wyrazu	- wyjaśnić pojęcia: <i>treść wyrazu, zakres wyrazu</i> - odróżnić treść od zakresu wyrazu	wyjaśnić zależność pomiędzy treścią a zakresem wyrazu	porównać treść i zakres wyrazu w podanych przykładach	- podane wyrazy zastąpić słowami o bogatszej treści - podane wyrazy zastąpić słowami o szerszym zakresie	
55. Rodzaje wyrazów ze względu na znaczenie	wyjaśnić pojęcia: <i>synonim, antonim, homonim, wyraz wieloznaczny, eufemizm</i>	- zastąpić podane wyrazy synonimami - podać antonimy do danych wyrazów	wyjaśnić różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami	podać różne znaczenia danych wyrazów	

			• wyjaśnić znaczenie podanych eufemizmów		
56. Neologizmy i archaizmy	• wymienić rodzaje neologizmów i zapożyczeń	• podzielić neologizmy na kategorie • odnaleźć neologizmy w tekście	• wyjaśnić znaczenie podanych neologizmów	• wskazać archaizmy w przysłowiach i wyjaśnić ich znaczenie	
57., 58. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>wojenna literatura faktu, apostrofa, sprawozdanie z filmu i spektaklu, recenzja, synonimy, antonimy, homonimy, wyrazy wieloznaczne, neologizmy, archaizmy</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
59. Polskość	• podać informacje na temat Wystaw Światowych EXPO • opisać Pawilon Polski	• opisać tradycyjne i nowoczesne elementy Pawilonu Polskiego	• określić związek wzornictwa budynku z Polską i polsnością		

			wypowiedzieć się na temat wartości związanych z polskością, jakie warto promować za granicą		
60. Twórca i jego czasy. Adam Mickiewicz	- wyjaśnić pojęcia: <i>szlachta, Wielka Emigracja, epopeja narodowa</i> - wymienić najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza	scharakteryzować twórczość Adama Mickiewicza	omówić genezę <i>Pana Tadeusza</i>	wymienić cechy epopei obecne w <i>Panu Tadeuszu</i>	zanalizować obraz Dietricha Montena
61., 62., 63., 64., 65. i 66. Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> (lektura obowiązkowa)	- wyjaśnić pojęcia: <i>epopeja, inwokacja, szlachta, dworek szlachecki, komizm, ironia</i> Do fragmentu utworu: - zrelacjonować treść fragmentu - wskazać adresatów inwokacji Do całości utworu:	Do fragmentu utworu: - wypowiedzieć się na temat narratora fragmentu utworu Do całości utworu: - opisać strukturę społeczną szlachty polskiej - scharakteryzować Jacka Soplicę, Hrabiego, Sędziego i Gerwazego	Do fragmentu utworu: - wskazać, w jaki sposób inwokacja nawiązuje do tradycji eposu homeryckiego Do całości utworu: - wypowiedzieć się na temat sposobu przedstawienia społeczności dobrzyńskiej	Do fragmentu utworu: - zanalizować sposób przedstawienia ojczyzny w inwokacji - zanalizować elementy wystroju dworku szlacheckiego w kontekście tradycji i patriotyzmu Do całości utworu: - podjąć dyskusję na temat zalet i wad	- omówić kontekst historyczny, w jakim powstało dzieło, oraz kontekst historyczny wydarzeń przedstawionych w utworze - podjąć dyskusję na temat przyczyn określenia dzieła Mickiewicza epopeją narodową, skoro opisana została tam

	• zrelacjonować treść utworu • wymienić obyczaje szlacheckie opisane w utworze	• wymienić wydarzenia historyczne przywołane w koncercie Jankiela • wymienić cechy gatunkowe utworu	• wskazać komizm w sposobie przedstawienia niektórych bohaterów	szlachciców przedstawionych w utworze • zinterpretować częste pojawianie się w utworze słowa <i>ostatni</i> • zinterpretować tytuł utworu	tylko jedna warstwa społeczna • porównać tekst Adama Mickiewicza z reżyserską wizją Andrzeja Wajdy
67. Polski patriotyzm	• wyjaśnić pojęcia: <i>martyrologia</i>, <i>postawa obywatelska</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wymienić cechy nowoczesnego patriotyzmu	• wskazać źródła tradycyjnego pojmowania patriotyzmu • porównać patriotyzm tradycyjny i patriotyzm nowoczesny w kontekście współczesnej rzeczywistości	• sformułować definicję współczesnego patriotyzmu	• podjąć dyskusję na temat postaw patriotycznych
68. Twórca i jego czasy. Stefan Żeromski	• wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Stefana Żeromskiego	• przedstawić okoliczności powstania <i>Syzyfowych prac</i>	• przedstawić tematy poruszane w utworze	• omówić kontekst społeczno-historyczny twórczości Żeromskiego	
69., 70., 71., 72., 73.	Do fragmentu utworu:	Do fragmentu utworu:	Do fragmentu utworu:	Do fragmentu utworu:	• podjąć dyskusję na temat potrzeby

Stefan Żeromski, <i>Syzyfowe prace</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • zrelacjonować fragment powieści Do całości utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>zabory, rusyfikacja</i> • zrelacjonować treść powieści	• scharakteryzować Bernarda Żygiera Do całości utworu: • omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Marcina Borowicza i Andrzeja Radka • wymienić metody rusyfikacji przedstawione w powieści	• wypowiedzieć się na temat przyczyn lekceważenia przez uczniów lekcji języka polskiego Do całości utworu: • przedstawić sytuację społeczeństwa polskiego po powstaniu styczniowym • omówić sposoby walki z rusyfikacją przedstawione w utworze • zinterpretować tytuł powieści	• omówić i zanalizować reakcje uczniów na recytację <i>Reduty Ordona</i> Do całości utworu: • zanalizować skutki zabiegów rusyfikacyjnych • przedstawić postawy członków polskiej społeczności wobec działań zaborców i zanalizować ich przyczyny	zachowywania tożsamości narodowej
74. Polska moim domem	• wyjaśnić pojęcie <i>superbohater</i> • zrelacjonować treść utworu	• wymienić cechy Kapitana Polski • wyjaśnić pochodzenie nazwy <i>Kapitan Polska</i>	• omówić sposób przedstawienia Polski w utworze • wyjaśnić funkcję nawiązania do wydarzeń z historii Afryki	• zinterpretować wymowę utworu	• porównać przedstawionego w utworze Kapitana Polskę do Kapitana Ameryki
75. Oczami obcokrajowca	• zrelacjonować treść fragmentu	• wymienić rytuały związane z polską gościnnością	• opisać różnice pomiędzy mentalnością niemiecką a polską	• zanalizować przyczyny komizmu poszczególnych fragmentów	• podjąć dyskusję na temat różnic w mentalności

			wypowiedzieć się na temat stylu fragmentu utworu		przykładowych narodowości podjąć dyskusję na temat stereotypowego postrzegania mentalności innych narodowości
76. Tęsknota za Polską	- wyjaśnić pojęcia: <i>emigracja, mała ojczyzna</i> - zrelacjonować treść piosenki	- wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego - porównać rzeczywistość londyńską i lwowską	- postawić tezę interpretacyjną - wskazać wyrazy nacechowane emocjonalnie i omówić ich funkcję - wyjaśnić funkcję użycia regionalizmów w utworze	zinterpretować przesłanie utworu	przytoczyć i omówić wybrany tekst kultury poruszający temat małej ojczyzny
77., 78. i 79. Przemówienie	- wymienić cechy różnych rodzajów przemówień - wymienić elementy niezbędne do przygotowania przemówienia	- przedstawić elementy, z których powinno się składać dobrze skomponowane przemówienie - przygotować plan przemówienia	wyliczyć strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania zakończenia przemówienia	- zanalizować przykładowe przemówienia pod kątem tematu i stosowanych strategii - wygłosić przemówienie	
80. Komiks	przedstawić historię komiksu	omówić język komiksu	przedstawić wybrany komiks i	porównać wybrane komiksy i ocenić je	stworzyć projekt komiksu

		• przedstawić różnice pomiędzy komiksem amerykańskim a komiksem europejskim	ocenić go według podanych kryteriów	według podanych kryteriów	• przedstawić film inspirowany komiksem i omówić jego specyfikę
81. i 82. Odmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	• wymienić odmienne części mowy	• scharakteryzować odmienne części mowy • określić cechy charakterystyczne deklinacji trudnych rzeczowników	• odnaleźć nieosobowe formy czasownika w tekście i określić je • dokonać właściwej deklinacji rzeczowników • właściwie odmienić i stopniować przymiotniki	• właściwie określić formy czasownika osobowego • właściwie określić formy zaimków i poprawnie je stosować • właściwie nazywać rodzaje liczebników	
83. Nieodmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	• wymienić nieodmienne części mowy	• scharakteryzować nieodmienne części mowy • wskazać spójniki, przed którymi stawiamy przecinek	• wskazać przysłówki, które podlegają stopniowaniu	• rozpoznać nieodmienne części mowy	
84. Pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• wymienić części mowy pisane łącznie z partykułą <i>nie</i> • wskazać, które części mowy pisze się rozdzielnie z partykułą <i>nie</i>	• zastosować poznane zasady w praktyce	• skorygować tekst pod względem pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• stworzyć tekst, stosując różne części mowy z partykułą <i>nie</i>	

85., 86. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>epopeja, inwokacja, przemówienie, odmienne części mowy, nieodmienne części mowy</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
87. Utopie	• wyjaśnić pojęcie <i>kadr</i> • opisać, co widzi na fotografii	• omówić kompozycję kadru	• wskazać elementy fantastyczne na fotografii	• zinterpretować kolorystykę i światło na fotografii • zinterpretować wymowę kadru	• wypowiedzieć się na temat filmu <i>Kraina jutra</i>
88. Prawdziwa utopia	• zrelacjonować treść fragmentu utworu	• wymienić zasady panujące w Utopii	• porównać funkcjonujący w Utopii system społeczny ze znanym mu rzeczywistym systemem	• podjąć dyskusję na temat tego, dlaczego do rzeczywistości codziennej nie można wprowadzić systemu obowiązującego w Utopii	• podjąć dyskusję na temat życia w świecie idealnym
89. Moralność a prawo	• wyjaśnić pojęcie <i>antyutopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu	• omówić świat przedstawiony w utworze	• wyjaśnić, na czym polega dylemat Katniss	• wyjaśnić, jaką funkcję pełni Głodowe Igrzyska w świecie Panem	• stworzyć prezentację na temat różnych form antyutopii

	• określić rodzaj narracji	• omówić sytuację, w której znalazła się bohaterka • omówić sposób sprawowania władzy w Panem	• wskazać cechy antyutopii w opisywanym świecie		przedstawionych w tekstach kultury
90. Utopia a szczęście	• zrelacjonować treść fragmentów utworu	• omówić świat przedstawiony w utworze • scharakteryzować społeczność Następnich • przedstawić stosunek bohaterów do Następnich	• zinterpretować zachowanie Stana pod koniec fragmentu utworu	• wskazać pozytywne i negatywne aspekty sposobu życia w Zagrodzie	• stworzyć opowiadanie, opisujące jeden dzień w Zagrodzie • podjąć dyskusję na temat zacytowanego przez Stana zdania
91. Idealne społeczeństwo	• wyjaśnić pojęcia: <i>alegoria, utopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu	• scharakteryzować Boxera • omówić zachowanie kota i klaczy	• wskazać cechy utopii w początkowym opisie farmy • wyjaśnić przyczyny dystansu osła Benjamina w stosunku do powszechnego szczęścia	• omówić kontekst historyczny utworu • określić funkcję knura Napoleona dla wymowy fragmentu utworu	• zinterpretować plakat filmowy • omówić analogie pomiędzy historią Rosji sowieckiej a wydarzeniami opisanymi w <i>Folwarku zwierzęcym</i>
92. Odzyskać raj	• zrelacjonować treść wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego	• postawić tezę interpretacyjną	• zinterpretować wymowę utworu	• omówić wybrany tekst kultury opisujący sposób

	• określić rodzaj liryki • wskazać podmiot liryczny	• wskazać środki stylistyczne	• określić funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • zinterpretować znaczenie próśb podmiotu lirycznego		postrzegania świata przez osobę pogrążoną w żałobie
93. Człowiek idealny	• wyjaśnić pojęcie <i>science fiction</i> • zrelacjonować fragment powieści • określić rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony w utworze • wyjaśnić, na czym polegał eksperyment opisany we fragmencie oraz dlaczego się nie powiódł	• wskazać cechy pozwalające zaliczyć powieść do gatunku <i>science fiction</i>	• podjąć dyskusję na temat czynników kształtujących charakter człowieka	• wyjaśnić pojęcie <i>genetyka</i>
94. Scenariusz filmowy	• wyjaśnić pojęcie <i>didaskalia</i> • wymienić elementy wchodzące w skład scenariusza	• wybrać scenę z dowolnej książki, która nadaje się na scenariusz	• zredagować nagłówki scen i wskazówki sceniczne	• stworzyć przekonujące dialogi • nadać gotowemu scenariuszowi odpowiedni kształt graficzny	
95. Film	• przedstawić najważniejsze momenty w historii kina • wyjaśnić pojęcia: <i>kadr</i>, <i>plan filmowy</i>,	• podać przykłady filmów należących do poszczególnych gatunków filmowych	• wskazać w wybranych filmach cechy klasyfikujące je do poszczególnych gatunków	• zanalizować język filmu w wybranym dziele • ocenić wybrane dzieła filmowe	• przygotować prezentację na temat wybranej postaci związanej z filmem • stworzyć scenariusz filmowy spełniający

	<i>ujęcie, scena, montaż, scenariusz</i>			według podanych kryteriów	wymogi wybranej konwencji gatunkowej
96., 97. Wypowiedzenie i jego części – powtórzenie wiadomości	- wymienić główne i drugorzędne części zdania - podzielić wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań - rozpoznać w tekście równoważniki zdań	- wskazać podmiot i orzeczenie w zdaniu - odnaleźć w tekście drugorzędne części zdania	określić właściwy szyk przydawki w zdaniu	- uzupełnić zdania przydawkami w odpowiednim szyku - dokonać rozbioru logicznego zdania	
98., 99. Zdanie złożone i zdanie wielokrotnie złożone – powtórzenie wiadomości	- wymienić rodzaje zdań podrzędnie złożonych - wymienić rodzaje zdań współrzędnie złożonych	- przekształcić zdania w imiesłowowe równoważniki zdania - rozpoznać rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie - wymienić zasady stosowania przecinka w zdaniach złożonych współrzędnie	- przekształcić zdania pojedyncze w zdania złożone - podzielić zdania złożone współrzędnie na zdania składowe	- przeredagować tekst ze zbyt rozbudowanymi zdaniami złożonymi - sporządzić wykres zdania złożonego	
100., 101. Podsumowanie wiadomości	- odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie - posłużyć się terminami i	wykorzystać najważniejsze konteksty	- wyciągnąć wnioski - określić własne stanowisko	- poprawnie zinterpretować wymagany materiał - właściwie uargumentować	- wykorzystać bogate konteksty - sformułować i rozwiązać problem badawczy

	pojęciami: <i>alegoria, scenariusz filmowy, części zdania, wypowiedzenie, wypowiedzenie złożone</i>			• uogólnić, podsumować i porównać	
102. Życiowe wybory	• wyjaśnić pojęcia: <i>mural, motyw biblijny, street art</i> • opisać mural	• wskazać motyw biblijny, do którego nawiązuje dzieło	• zinterpretować symbolikę barw użytych przez artystkę • wyjaśnić tytuł muralu	• zinterpretować wymowę dzieła	• omówić wybrany przykład street artu
103. Twórca i jego czasy. Henryk Sienkiewicz	• wymienić najważniejsze etapy życia Henryka Sienkiewicza	• przedstawić genezę powieści <i>Quo vadis</i>	• wypowiedzieć się na temat twórczości Henryka Sienkiewicza • omówić kontekst powstania powieści historycznych	• przedstawić recepcję powieści <i>Quo vadis</i>	
104., 105., 106., 107., 108. Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i> (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie</i> • zrelacjonować treść fragmentu Do całości utworu:	Do fragmentu utworu: • scharakteryzować Winicjusza i Petroniusza • wymienić wartości najważniejsze dla Rzymian Do całości utworu:	Do fragmentu utworu: • opisać emocje, które targły Winicjuszem Do całości utworu: • przedstawić konsekwencje, z którymi wiązał się	Do fragmentu utworu: • porównać wiarę Rzymian i chrześcijan Do całości utworu: • zinterpretować tytuł powieści • przedstawić dwa sposoby pojmowania	• omówić wybraną adaptację <i>Quo vadis</i> • podjąć dyskusję na temat poświęcenia życia dla idei, w którą się wierzy • porównać pierwszych chrześcijan ze

	• wyjaśnić pojęcie <i>powieść historyczna</i> • zrelacjonować treść powieści • określić rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony • wskazać cechy powieści historycznej • scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać obyczajowość starożytnych Rzymian	wybór religii chrześcijańskiej • omówić sposób życia pierwszych chrześcijan • omówić przyczyny, przebieg i konsekwencje pożaru Rzymu • opisać przemianę wewnętrzną Winicjusza	miłości w ujęciu antycznym i chrześcijańskim	współczesnymi wyznawcami Jezusa z Nazaretu
109. Twórca i jego dzieło. Sławomir Mrożek	• wyjaśnić pojęcie <i>emigracja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Sławomira Mrożka	• wymienić tematy, którymi Sławomir Mrożek zajmował się w swojej twórczości	• wypowiedzieć się na temat twórczości artysty • zaprezentować relacje przebywającego na emigracji Mrożka z krajem	• omówić sposób opisywania rzeczywistości w dziełach artysty	
110. Być kimś innym. Sławomir Mrożek, <i>Artysta</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcie <i>alegoria</i> • zrelacjonować treść opowiadania • określić rodzaj narracji	• wypowiedzieć się na temat narratora • wyjaśnić postawę Koguta • skomentować zachowanie Lisa	• omówić alegoryczne znaczenie występujących postaci • wskazać elementy komizmu	• odnieść postawę Koguta do wyobrażenia na temat artysty • sformułować morał	• podjąć dyskusję na temat sposobu postrzegania artystów • porównać utwór Sławomira Mrożka z wybraną bajką zwierzęcą

111. Bez wyboru	• wyjaśnić pojęcia: <i>pokolenie, tragizm</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne • opisać, jak podmiot liryczny wyobraża sobie swoją przyszłość	• postawić tezę interpretacyjną wiersza • omówić funkcję środków stylistycznych • omówić kontekst historyczny utworu	• zinterpretować funkcję kontrastów w wierszu • wyjaśnić, na czym polegał tragizm pokolenia, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński	• podjąć dyskusję na temat sensu umierania za „wielkie sprawy” • przedstawić wybrany tekst kultury dotyczący tragizmu pokolenia, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński
112. Trudna sytuacja	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • nazwać rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Alicję • omówić relacje pomiędzy Alicją a Klaudią	• wyjaśnić przyczyny buntu Alicji wobec zaistniałej sytuacji	• porównać reakcje bohaterów fragmentu utworu na zaistniałą sytuację	• podjąć dyskusję na temat reakcji na sytuacje niezależne od nas
113. Iść własną drogą	• wyjaśnić pojęcia: <i>marzenie, los, Własna Legenda, przypowieść</i> • zrelacjonować treść fragmentów	• scharakteryzować głównego bohatera • wyjaśnić, dlaczego Król Salem przybył do młodzieńca	• wskazać cechy przypowieści we fragmentach utworu • wymienić cechy człowieka kierującego się Własną Legendą	• omówić uniwersalną prawdę o człowieku przedstawioną we fragmencie utworu	• podjąć dyskusję na temat tego, co kieruje ludzkim życiem: wolny wybór, przypadek czy los?
114. Nie warto się buntować	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego	• omówić relację pomiędzy podmiotem lirycznym a światem	• zanalizować przesłanie utworu	• podjąć dyskusję na temat konsekwencji zachowania „postawy wyprostowanej”

		• wskazać środki stylistyczne użyte w utworze	• omówić funkcje środków stylistycznych użytych w utworze • omówić konsekwencje buntu przedstawione w wierszu		
115. Podanie	• wyjaśnić pojęcie <i>podanie</i> • wymienić elementy, które powinny się znaleźć na podaniu	• zgromadzić argumenty przydatne do uzasadnienia prośby	• skorygować błędnie napisane podanie • napisać podanie w zeszycie	• zredagować oficjalne podanie przy użyciu komputera z prośbą o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej	
116. Internet	• przedstawić historię internetu • wymienić gatunki wypowiedzi internetowych • wyjaśnić pojęcia związane z rzeczywistością internetu	• omówić funkcję internetu	• wyjaśnić przyczynę popularności konkretnych serwisów internetowych • scharakteryzować język wypowiedzi internetowych	• przedstawić wybrany blog • wskazać korzyści i zagrożenia związane z internetem • ocenić wypowiedź internetową według podanych kryteriów	• podjąć dyskusję na temat sposobów chronienia prywatności w internecie • przedstawić swoje wyobrażenia na temat przyszłości internetu
117., 118. Fonetyka – powtórzenie wiadomości	• wyjaśnić pojęcia: <i>głoska, litera, ubezdźwięcznienie, udźwięcznienie,</i>	• rozpoznać rodzaje głosek na przykładach • poprawnie podzielić wyrazy na sylaby	• skorygować błędy w podziale wyrazów • poprawnie zaakcentować wyrazy stanowiące wyjątek	• określić kierunek upodobnienia • skorygować błędy w akcentowaniu	

	<i>uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> • przedstawić podział głosek • wymienić zasady poprawnego akcentowania w języku polskim	• wskazać wyrazy, w których nastąpiło uproszczenie grupy spółgłoskowej • wskazać upodobnienia wewnątrzwyrazowe	od powszechnej reguły		
119., 120. Słotwórstwo – powtórzenie wiadomości	• wyjaśnić pojęcia: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność, złożenia, zrosty</i> • wymienić kategorie słotwórcze	• wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów pochodnych • utworzyć przymiotniki od rzeczowników • przyporządkować wyraz pochodny do kategorii słotwórczej • wskazać wyrazy należące do jednej rodziny	• wskazać w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny • wskazać formant w wyrazie pochodnym • podkreślić w rodzinie wyrazów rdzeń i wskazać oboczności • rozpoznać złożenia i zrosty na podanych przykładach	• dokonać analizy słotwórczej podanych wyrazów • utworzyć wyrazy należące do konkretnych kategorii słotwórczych • sporządzić wykresy rodziny wyrazów • omówić funkcję łącznika w przymiotnikach złożonych	
121., 122. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługiwać się terminami i pojęciami: <i>powieść</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy

	<i>historyczna, podanie, fonetyka, typy głosek, akcent, upodobnienia, uproszczenia, słowotwórstwo, wyraz pochodny, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy złożone</i>			• uogólnić, podsumować i porównać	
123. Dostrzec piękno	• wyjaśnić pojęcie <i>sztuka współczesna</i> • opisać, co przedstawia obraz	• omówić kompozycję obrazu	• odnieść kompozycję obrazu do masowości obecnej we współczesnej kulturze	• podjąć dyskusję na temat współczesnej kultury • wypowiedzieć się na temat specyfiki sztuki współczesnej	• przygotować na podstawie wybranych źródeł prezentację na temat twórczości Warhola
124. Natura okiem poety	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki w wierszu Rymkiewicza	• wskazać opisy przejawów wiosny w treści wiersza • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcje środków stylistycznych zastosowanych w wierszu • wskazać nawiązania biblijne	• zinterpretować funkcję światła w wierszu • omówić przesłanie wiersza	• stworzyć prezentację na temat ogrodów w różnych czasach i kulturach
125. Zatrzymać piękno	• zreferować treść fragmentu utworu	• wyjaśnić, dlaczego Nino schował twarz do kuferka	• omówić pytania zadane przez uczonego Kru	• wyjaśnić symboliczne znaczenie chowania twarzy	• zinterpretować powiastkę w kontekście mitu o Narcyzie

	• wskazać, co szkodziło pięknej twarzy Nino • wyjaśnić pojęcie <i>powiastka filozoficzna</i>	• wyjaśnić znaczenie frazeologizmów: <i>stracić twarz, zachować twarz, twarzą w twarz</i>	• wskazać cechy powiastki filozoficznej	• omówić przenośne znaczenie powiastki	• podjąć dyskusję na temat pogoni za pięknem cielesnym
126. Piękno pośród brzydoty	• wyjaśnić pojęcia: <i>obóz koncentracyjny, piękno duchowe</i> • zrelacjonować treść fragmentu • określić rodzaj narracji	• wypowiedzieć się na temat narratorki • scharakteryzować Suli	• omówić kontekst historyczny • omówić znaczenie przywoływania tekstów antycznych w obozie koncentracyjnym • wypowiedzieć się na temat decyzji Suli	• zanalizować tekst pod względem przeżywanych przez bohaterów emocji	• podjąć dyskusję na temat istnienia wartości uniwersalnych
127. Piękno zwykłych rzeczy	• zreferować przeczytany wiersz • określić rodzaj liryki • wskazać bohaterów wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję słownictwa i środków stylistycznych dla wymowy wiersza • zinterpretować tytuł wiersza	• zinterpretować znaczenie wiersza • zinterpretować tytuł wiersza • stworzyć własną wypowiedź, wydobywającą piękno codziennego przedmiotu	• omówić sposób uwznioślenia codzienności w wybranym tekście kultury
128. Ukryte piękno	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • określić czas i miejsce opisane we fragmencie utworu	• scharakteryzować Myszkę i jej rodzinę • omówić zachowania rodziców zdradzające	• wskazać różnice w postawach obojga rodziców względem Myszkę	• omówić funkcję bajki o Kopciuszku w tekście • zinterpretować tytuł powieści	• podjąć dyskusję na temat społecznego odbioru ludzi z zespołem Downa

		ich stosunek do dziecka	• podzielić tekst na części dotyczące najważniejszych problemów		• omówić wybrany tekst kultury podejmujący problem społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością
129. Sens tworzenia	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać adresata lirycznego	• określić relacje pomiędzy podmiotem lirycznym a adresatem lirycznym • wskazać środki stylistyczne w wierszu	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję środków stylistycznych w wierszu	• zinterpretować puentę utworu • zinterpretować wymowę utworu	• zanalizować obraz Johna Williama Waterhouse'a
130., 131. Życiorys, CV	• wyjaśnić pojęcia: <i>życiorys, CV (Curriculum vitae)</i> • wymienić elementy, z których składają się życiorys i CV	• zgromadzić informacje, które powinny się znaleźć w życiorysie i CV	• uporządkować informacje niezbędne do sporządzenia życiorysu i CV • skorygować błędy w podanych życiorysie i CV	• na podstawie życiorysu zredagować oficjalne CV	
132., 133. List motywacyjny	• wyjaśnić pojęcie <i>list motywacyjny</i> • wymienić elementy, z których składa się list motywacyjny	• zgromadzić informacje do listu motywacyjnego, który będzie odpowiedzią na podane ogłoszenia	• uporządkować informacje potrzebne do listu motywacyjnego	• ocenić rzetelność i wiarygodność podanych listów motywacyjnych • zredagować list motywacyjny	

134. Fotografia	• przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii fotografii • wymienić rodzaje fotografii	• wskazać przykłady fotografii należących do danych kategorii	• ocenić wybraną fotografię według podanych kryteriów • wypowiedzieć się na temat roli światła w fotografii	• zanalizować wybraną fotografię • omówić fotografię Charlesa Ebbeta	• zanalizować wybraną fotografię artystyczną
135., 136. O imionach i nazwiskach	• wymienić obrzędy nadawania imion • wymienić języki, z których wywodzą się imiona • zrelacjonować historię nadawania nazwisk • zrelacjonować zasady odmiany nazwisk żeńskich i nazwisk małżeństw	• wytłumaczyć znaczenie podanych imion słowiańskich • użyć imion w wołacz • poprawnie odmienić nazwiska	• zanalizować swoje imię z uwzględnieniem podanych kryteriów • zanalizować różne nazwiska pod kątem ich pochodzenia	• wypowiedzieć się na temat mody na konkretne imiona	• wyjaśnić znaczenie imion biblijnych
137. O nazwach miejscowości	• wymienić rodzaje nazw miejscowości • zreferować zasadę zapisu dwuczłonowych nazw miejscowych	• właściwie odmienić nazwy miejscowości	• wyjaśnić pochodzenie podanych nazw miejscowości	• utworzyć nazwy mieszkanki i mieszkańca danego miasta	
138. i 139. Najczęstsze błędy językowe	• przedstawić podział błędów językowych • poprawnie odczytać podane wyrazy	• poprawnie odmienić podane słowa	• skorygować błędy w podanych tekstach	• wskazać pleonazmy w podanych wyrażeniach	

		• właściwie sformułować związki frazeologiczne • w podanych przykładach wskazać sylaby akcentowane	• odnaleźć w zdaniach błędnie użyte wyrazy • odnaleźć błędy stylistyczne w tekście i skorygować je		
140., 141 Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>życiorys, CV, list motywacyjny, nazwy miejscowe, typy błędów językowych</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych
 śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych
 z **języka angielskiego** w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu
 nauczania

Tytuł programu: Program nauczania języka angielskiego dla klas IV-VIII

Autor programu: Joanna Stefańska

Materiał	Ocena celująca	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostatecz na	Ocena dopuszcza jąca
WIEDZA Słownictwo - zakres tematyczn y: - czło wie k - mie jsce zam iesz kani a - edu kacj a - pra ca - życi					

	e pry wat ne						
-	żyw ieni e						
-	zak upy i usłu gi						
-	pod róż ow ani e i tury styk a						
-	kult ura						
-	spo rt						
-	zdr owi e						
-	nau ka i tec						

	hni ka						
-	świ at prz yro dy						
-	życi e społ ecz ne						
Gramatyka:							
-	czas y tera żnie jsze Pre sen t Sim ple, Pre sen t Con tinu ous, czas ów						

ow niki okr eśla jące czy nno ść i sta n, prz ysłó wki częs totli wość ci	-						
czas y prz eszł e Pas t Sim ple (z czas ow nika mi reg ular ny mi i nier							

	egularnymi), Past Continuous					
-	czas Present Perfect z określeniami 'for' i 'since'					
-	czas Past Perfect					
-	czas Present Perfect Continuous					

ous - spo sob y wyr aża nia prz yszt ości : Pre sen t Sim ple, Pre sen t Con tinu ous, Fut ure Sim ple, kon stru kcja 'be goi ng to' - zwi	Uczeń: • doskonale zna wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia , • poprawnie je zapisuje i wymawia, • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić.	Uczeń: • zna wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia	Uczeń: • zna większość wprowadzonych słów i wyrażen, • zwykle poprawnie je zapisuje i wymawia, • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne.	Uczeń: • zna część wprowadzonych słów i wyrażen, • popełnia sporo błędów w ich zapisie i wymowie, • zna większość wprowadzonych struktur gramatycznych, • popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych w trudniejszych zadaniach .	Uczeń: • zna ograniczoną liczbę podstawowych słów i wyrażen, • popełnia liczne błędy w ich zapisie i wymowie, • zna proste, elementarne struktury gramatyczne wprowadzone przez nauczyciela, • popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne we wszystkich typach zadań.
---	---	---	--	--	---

	dziki						
	czas						
	ow						
	nik						
	ów						
	z						
	prz						
	yim						
	ka						
	mi						
-							
	zda						
	nia						
	war						
	unk						
	ow						
	e						
	typ						
	u 0,						
	1,						
	2, 3						
-	tryb						
	roz						
	kaz						
	ując						
	y						
-							
	sto						
	pie						
	ń						
	wyż						
	szy i						
	naj						
	wyż						
	szy						
	prz						
	ymi						

oty z prz yim ka mi - zda nia prz yda wko we defi niuj ące i nie defi niuj ące - pyt ania bez poś red nie i poś red nie					
					Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • w

UMIEJĘTN OŚCI czytanie pisanie	Uczeń: • doskonale rozumie polecenia nauczyciela, • bezbłędnie wykonuje ćwiczenia na czytanie i słuchanie w wyżej wymienionym zakresie, wypowiedzi i prace pisemne ucznia są płynne, bezbłędne i mają odpowiednią długość, • uczeń wyczerpująco	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie, • zwykle potrafi uzasadnić swoje odpowiedzi. • wypowiedzi i prace pisemne ucznia są płynne i mają odpowiednią długość, • uczeń przekazuje i	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. • wypowiedzi ucznia są dość płynne, a jego prace pisemne mają odpowiednią długość, • uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie istotne informacje, •	Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, • częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. • wypowiedzi ucznia nie są zbyt płynne, ale mają dostateczną długość, • uczeń przekazuje i uzyskuje większość istotnych informacji, •	ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na słuchanie – rozumie pojedyncze słowa, • rozumie ogólny sens przeczytanych tekstów, w ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na czytanie. • wypowiedzi ucznia nie są płynne i są bardzo krótkie: wyrazy, pojedyncze zdania, w formie pisemnej
--	--	--	---	--	--

• słuchanie mówienie	• przekazuj e i uzyskuje wszystkie wymagane informacje, • wypowiedzi ucznia są logiczne i spójne, • uczeń stosuje bogate słownictwo i struktury, • uczeń popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, • uczeń stosuje odpowiednią formę i styl w wyżej wymienionym zakresie.	uzyskuje wszystkie wymagane informacje, • wypowiedzi ucznia są logiczne i spójne, • uczeń stosuje bogate słownictwo i struktury, • uczeń popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, • uczeń stosuje odpowiednią formę i styl.	wypowiedzi ucznia są logiczne i w miarę spójne, • uczeń stosuje adekwatne do tematu słownictwo oraz struktury, • uczeń popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne, nie zakłócające komunikacji, • uczeń stosuje odpowiednią formę i styl.	wypowiedzi ucznia są częściowo nielogiczne i niespójne, • uczeń stosuje słownictwo i struktury odpowiednie do formy wypowiedzi, • uczeń popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych, które nie zakłócają jednak komunikacji.	dwa - trzy zdania, • uczeń przekazuje i uzyskuje niewielką część istotnych informacji, • wypowiedzi ucznia są w znacznym stopniu nielogiczne i niespójne, • uczeń stosuje niewielki zakres poznanych słownictwa oraz struktur, • uczeń popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne, które mogą
-------------------------------------	---	--	--	--	--

					zakłócać komunika cję.
--	--	--	--	--	------------------------------

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z języka hiszpańskiego w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania:

Tytuł programu: *Program nauczania języka hiszpańskiego EXPLORA, dla uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej, wyd. Draco*

Autor programu: Karolina Hadło, Katarzyna Palonka

Dział tematyczny	Uczeń otrzymuje ocenę celującą jeśli:	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
¿Playa o montaña?	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. - Potrafi zastosować i poprawnie odmienić czasowniki (znane oraz nowe) w czasie teraźniejszym, a także konstruować zdania z użyciem tych czasowników; - swobodnie posługuje się	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: - rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału, wymienione w wymaganiach na oceny niższe; - zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne wymienione w	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: - rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); - zna i poprawnie używa czasowników związanych z nazywaniem zjawisk meteorologicznych (<i>ser, estar, haber</i>); - porównuje pogodę	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: - rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); - opisuje pogodę używając charakterystycznych dla tego typu zdań struktur - stara się	Uczeń: - rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (pogoda, miesiące, pory roku, kierunki geograficzne, przyroda, krajobraz, zwierzęta) - opisuje zwierzę widoczne na ilustracji; - nazywa podstawowe zjawiska pogodowe; - z pomocą nauczyciela stara się

	językiem hiszpańskim w obrębie „rzeczywistości klasowej”.	wymaganiach na oceny niższe; - poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje - samodzielnie zadaje pytania oraz odpowiada na nie.	charakterystyczną dla danej pory roku w Polsce i w Hiszpanii, mówi o planach na przyszłość, wyraża zamiary i intencje za pomocą peryfrazy <i>ir a + bezokolicznik</i>.	samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; - opisuje krajobraz charakterystyczny dla Hiszpanii porównując go z polskim krajobrazem na podstawie ilustracji; - mówi o swoich planach na przyszłość, korzystając ze struktury <i>Voy a + bezokolicznik</i>; - odpowiednio reaguje na polecenia.	rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne, opisuje krajobraz widoczny na ilustracji.
Conectados	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: rozumie, poprawnie zapisuje i	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje	Uczeń: rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (nowe technologie, Internet

	trudności. • samodzielnie tworzy wypowiedzi – ustne i pisemne, w których: ◦ opisuje wady i zalety, np. programu telewizyjnego, ◦ streszcza fabułę filmu, ◦ stosuje struktury porównawcze z rzeczownikami oraz czasownikami.	wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe); • odmienia czasowniki wymienione w wymaganiach na ocenę dobrą, stosuje je poprawnie w wypowiedziach, • zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne z rozdziału; • potrafi streścić fabułę filmu; • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje	słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe) • w większości poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje • mówi o zwyczajach w czasie teraźniejszym, używając znanych czasowników i korzystając z pomocy wzorów odmiany przy czasownikach nowych; • wyraża upodobania i opinie, stosując struktury/czasowniki: ◦ gustar, encantar, preferir, ◦ creo que, pienso que, ◦ me parece...	podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych (wyrażanie upodobań i opinii, mówienie o powinności) • stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; • stara się przeprowadzić prostą rozmowę telefoniczną.	i media społecznościowe, wydarzenia kulturowe, filmy, kino, telewizja); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych i stara się ich używać z pomocą nauczyciela/wzorów z podręcznika: ◦ mówi o swoich upodobaniach, ◦ wyraża opinię, ◦ zna struktury i wyrażenia niezbędne do przeprowadzenia rozmowy telefonicznej, ◦ zna struktury / czasowniki niezbędne do wyrażania obowiązku; • z pomocą nauczyciela stara się rozwiązywać zadania
--	---	---	--	---	--

		• samodzielnie zadaje pytania oraz odpowiada na nie.	• zna i poprawnie stosuje przyimki <i>por</i> i <i>para</i>; • stara się opisać program telewizyjny.		na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne.
Mundo hispano	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. • Samodzielnie tworzy wypowiedzi – ustne i pisemne, w których: • mówi o zwyczajach w teraźniejszości, • wyraża upodobania, preferencje i opinie, • opisuje wydarzenia, • daje instrukcje.	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe); • zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne (wymienione w wymaganiach na oceny niższe) • poprawnie rozwiązuje zadania na	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe); • w większości poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje; • zna formy i zasady użycia form gramatycznych z rozdziału, stara się je poprawnie stosować, popełniając	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na ocenę niższą); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych: ◦ czas teraźniejszy presente de indicativo; ◦ czasownik <i>soler</i> + bezokolicznik; ◦ tryb rozkazujący	Uczeń: • rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (tradycje, zwyczaje, gastronomia, przepisy święta i uroczystości); • stara się odmieniać czasowniki w czasie teraźniejszym presente de indicativo; • zna formę wyrażania zwyczaju: <i>soler</i> + bezokolicznik; • zna formę tworzenia poleceń: tryb rozkazujący <i>tú</i>; • z pomocą nauczyciela stara się

		czytanie i słuchanie podając pełne informacje.	sporadyczne błędy, • potrafi: ◦ pisać przepis ◦ prosić o pozwolenie, ◦ zgadzać się i odmawiać.	tó; ◦ zaimki dopełnienia bliższego CD; • stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; • mówi o zwyczajach w teraźniejszości; • potrafi wyrazić upodobania, preferencje i opinie.	rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne, • potrafi złożyć życzenia w języku hiszpańskim.
De las experienci as se aprende	Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, cechuje się samodzielnością pracy, wyróżnia aktywnością, wykonując zadania o różnym stopniu trudności. • Potrafi zastosować i poprawnie odmienić	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i wypowiada oraz stosuje słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • rozumie, poprawnie zapisuje i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na oceny niższe);	Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • rozumie, stara się poprawnie zapisać i niekiedy stosuje podstawowe słownictwo z rozdziału (wymienione w wymaganiach na	Uczeń: • rozumie podstawowe słownictwo z rozdziału (życie szkolne, sport, małe wypadki, wakacje, podróże) • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych i

	czasowniki (znane oraz nowe) w czasie teraźniejszym, a także w czasie przeszłym <i>pretérito perfecto</i>, konstruować zdania z użyciem tych czasowników; • swobodnie posługuje się językiem hiszpańskim w trakcie zajęć.	oceny niższe); • zna formy i zasady użycia oraz stosuje poprawnie formy gramatyczne z rozdziału; • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie podając pełne informacje • potrafi: ◦ wyrażać upodobania i preferencje ◦ dawać rady ◦ mówić o planach na przyszłość ◦ prosić o przystupę, ◦ zgadzać się i odmawiać.	• zna formy i zasady użycia form gramatycznych: ◦ peryfrazy czasowe: <i>ir a, tener que, deber</i> + bezokolicznik ◦ zdania warunkowe (I typu) ◦ wyrażenia opisujące częstotliwość ◦ przysłówki: <i>mucho/a/s, poco/a/s, bastante/s, algún/alguna</i>	ocenę niższą); • zna niektóre formy i zasady użycia form gramatycznych (wymienionych w wymaganiach na ocenę niższą); • stara się samodzielnie rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne; • stara się mówić o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości z użyciem czasu <i>pretérito perfecto</i> oraz stosując charakterystyczne określniki tego czasu.	stara się ich używać z pomocą nauczyciela/wzorów z podręcznika: ◦ czas przeszły <i>pretérito perfecto</i>, ◦ imiesłów bierny regularny i nieregularny, ◦ zaimki dopełnienia bliższego CD, ◦ połączenie zaimków dopełnienia bliższego CD i dalszego CI. • z pomocą nauczyciela stara się rozwiązywać zadania na czytanie ze zrozumieniem i słuchanie, podając wybrane informacje ogólne, • z pomocą nauczyciela/ wzorów z podręcznika potrafi
--	--	---	---	---	--

					mówić o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości.
--	--	--	--	--	--

Ocenę niedostateczną semestralną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych
z historii w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: „Wczoraj i dziś” program nauczania historii w klasach 4–8 szkoły podstawowej

Autor programu: dr Tomasz Maćkowski

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
ROZDZIAŁ I: II WOJNA ŚWIATOWA						
1. Napaść na Polskę	1. Niemieckie przygotowania do wojny 2. Polacy w przededniu wojny 3. Wybuch wojny 4. Przebieg walk 5. Napaść sowiecka 6. Zakończenie walk i bilans wojny obronnej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna błyskawiczna (<i>Blitzkrieg</i>) – zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina – wymienia etapy wojny obronnej Polski – wyjaśnia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa graniczna, „dziwna wojna”, internowanie – zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939) – identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „polskie Termopile”, Korpus Ochrony Pogranicza (KOP) – zna daty: bitwy nad Bzurą (9–22 IX 1939), ewakuacji władz państwowych i wojskowych z Warszawy (6/7 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, Grupy Specjalne (<i>Einsatzgruppen</i>) – zna daty: prowokacji gliwickiej (31 VIII 1939), kapitulacji Helu (2 X 1939), – identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Józefa Unruga, Tadeusza Kutrzeby – porównuje plany Polski i Niemiec	Uczeń: – ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r. – ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.

		przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r.	Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego – wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej – charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski – opisuje przykłady bohaterstwa polskich żołnierzy – przedstawia przykłady zbrodni wojennych dokonanych przez Niemców w czasie wojny obronnej Polski	– identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga – wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi – przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r. – omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow	przygotowane na wypadek wojny – przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski	
2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina	1. Wojna zimowa 2. Atak III Rzeszy na	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: alianci,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: linia Maginota	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet	Uczeń: – ocenia sytuację polityczną i militarną w

	kraje skandynawskie 3. Agresja niemiecka na Europę Zachodnią 4. Klęska Francji 5. Bitwa o Anglię 6. Wojna na Bałkanach	bitwa o Anglię, kolaboracja – zna daty: ataku III Rzeszy na Francję (10 V 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940) – wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r.	– zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (9 IV 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941) – identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles’a de Gaulle’a – wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r. – przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941 – przedstawia najważniejsze działania wojenne w Europie z lat 1939–1941 – wyjaśnia główne przyczyny pokonania Francji przez armię niemiecką w 1940	zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy – zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRS (VI 1940), – przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1941 – opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941 – opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie	Wolnej Francji, linia Mannerheima – zna datę: ewakuacji wojsk alianckich z Dunkierki (V–VI 1940) – identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina – omawia sposób przejęcia kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRS w 1940 r.	Europie w 1941 r.
--	---	---	---	--	--	--------------------------

			r.			
TSW – Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?	1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera	Uczeń: – zna datę: bitwy o Anglię (VII–X 1940) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona Churchilla – wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Lew morski”, Enigma – wskazuje wynalazki techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami – przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii	Uczeń: – zna daty: największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię (15 IX 1940), nalotu na Coventry (14 XI 1940) – identyfikuje postacie Mariana Rejewskiego, Jerzego Rózyckiego, Henryka Zygalskiego – omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię – wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Niemiec w bitwie o Anglię	Uczeń: – porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie wojny o Anglię	Uczeń: – ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	1. Przygotowani a do wojny 2. Atak niemiecki na ZSRS	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Barbarossa” – zna daty: agresji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Wielka Wojna Ojczyźniana	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: blokada Leningradu, Lend-	Uczeń: – wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS	Uczeń: – ocenia postawę władz sowieckich w czasie Wielkiej Wojny

	3. Wielka Wojna Ojczyźniana 4. Stosunek ludności ZSRS do okupanta 5. Walki o Leningrad i Stalingrad	Niemiec na ZSRS (22 VI 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943) – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej	– zna datę: bitwy pod Moskwą (XI–XII 1941) – identyfikuje postać: Gieorgija Żukowa – wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem – wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki – przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej – wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r.	<i>Lease Act</i> – zna datę: blokady Leningradu (1941–1944) – identyfikuje postać: Friedricha von Paulusa – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943 – charakteryzuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców – przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich	– przedstawia warunki prowadzenia działań wojennych przez Niemcy na terenie ZSRS – wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS	Ojczyźnianej
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pacyfikacja, Generalny Plan	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Babi Jar, Ponary, czetnicy	Uczeń: – ocenia postawy wobec Holokaustu

	Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Postawy wobec Holokaustu	koncentracyjny – przedstawia założenia rasowej polityki hitlerowców oraz metody jej realizacji	Wschodni, gwiazda Dawida, obóz zagłady – zna datę: powstania Generalnego Planu Wschodniego (1942) – identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej – wymienia założenia niemieckiego Generalnego Planu Wschód – charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec – wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu – wyjaśnia, jakimi sposobami ludność terenów	(Lebensraum), „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, „Szoah”, „Żegota”, szmalcownicy – zna datę: konferencji w Wannsee (I 1942) – identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Oskara Schindlera – wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie – przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów – omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów	– zna datę: wybuchu antyniemieckiego powstania w Paryżu (VIII 1942) – identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Raoula Wallenberga, Henryka Sławika, – porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców	
--	--	--	--	---	--	--

			okupowanych niosła pomoc Żydom – omawia bilans Holokaustu			
5. Wojna poza Europą	1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii do wojny 4. Ofensywa japońska w Azji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: bitwa o Atlantyk – zna daty: ataku Japonii na USA (7 XII 1941), bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942) – identyfikuje postać: Franklina Delano Roosevelta – wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Afrika Korps, pakt trzech, wilcze stada, konwój, Enigma – zna daty: podpisania paktu trzech (IX 1940), bitwy na Morzu Koralowym (V 1942), kapitulacji wojsk włoskich i niemieckich w Afryce (V 1943) – identyfikuje postać: Erwina Rommla – wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway i lokalizuje je na mapie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, pancernik, lotniskowiec – zna daty: ataku Włoch na Egipt (VIII 1940), lądowania wojsk niemieckich w Afryce (1941), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943) – identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Davida Eisenhowera – przedstawia przebieg walk w Afryce – charakteryzuje ekspansję japońską w Azji – omawia działania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Torch” – zna datę: nalotów na Maltę (1940–1942) – wskazuje na mapie obszary opanowane przez Japończyków do końca 1942 r. – przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały podczas zmagania na Oceanie Atlantyckim	Uczeń: – ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny

			– wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej	wojenne na morzach i oceanach		
6. Droga do zwycięstwa	1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Bitwa na Łuku Kurskim i jej następstwa 3. Walki na Sycylii i we Włoszech 4. Konferencja w Teheranie 5. Otwarcie drugiego frontu w Europie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Karta atlantycka</i> , Wielka Koalicja, Wielka Trójka – zna datę: podpisania <i>Karty atlantyckiej</i> (14 VIII 1941 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla – wyjaśnia genezę powstania i cele Wielkiej Koalicji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konferencja w Teheranie, operacja „Overlord” – zna daty: bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943), konferencji w Teheranie (XI–XII 1943), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), bitwy o Monte Cassino (V 1944), operacji „Overlord” (6 VI 1944) – przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie – wyjaśnia, na czym polegało	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend- Lease Act</i> , konferencja w Casablance, operacja „Market Garden”, linia Gustawa – zna daty: konferencji w Casablance (I 1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944), zamachu na A. Hitlera (VII 1944), bitwy pod Falaise (VIII 1944) – identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Stanisława Maczka – przedstawia etapy formowania się Wielkiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Bagration” – identyfikuje postać: Clausa von Stauffenberga – przedstawia przyczyny, okoliczności i skutki zamachu na Hitlera – charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej	Uczeń: – przedstawia wizję powojennego świata zarysowaną w <i>Karcie atlantyckiej</i> przez przywódców USA i Wielkiej Brytanii

			strategiczne znaczenie bitew i operacji militarnych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1943–1944	Koalicji antyhitlerowskiej – przedstawia decyzje podjęte pod-czas konferencji w Casablance – opisuje walki na froncie zachodnim i we Włoszech w latach 1943–1944		
Koniec II wojny światowej	1. Ład jałtański 2. Koniec wojny w Europie 3. Walki na Dalekim Wschodzie 4. Kapitulacja Japonii	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: ład jałtański – zna daty: konferencji jałtańskiej (4–11 II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla – przedstawia decyzje podjęte podczas	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: operacja berlińska, bezwarunkowa kapitulacja, kamikadze – zna daty: operacji berlińskiej (IV 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945) – przedstawia wielkie operacje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wał Pomorski, taktyka „żabich skoków” – zna daty: bitwy o Iwo Jimę (II–III 1945), zdobycia Berlina (2 V 1945), – identyfikuje postać: Douglasa MacArthura – charakteryzuje działania na froncie wschodnim, zachodnim i na Pacyfiku w latach 1944-1945 – omawia metody	Uczeń: – zna daty: bitwy na Morzu Filipińskim (VI 1944), – charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiła kapitulacja III Rzeszy	– ocenia założenia ładu jałtańskiego – ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii

		konferencji jałtańskiej	strategiczne na froncie wschodnimi zachodnim – omawia okoliczności kapitulacji Japonii	prowadzenia walki w rejonie Azji i Pacyfiku oraz przedstawia ich skutki		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU I						
ROZDZIAŁ II: POLACY PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ						
1. Dwie okupacje	1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głęb ZSRS	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, wysiedlenia, deportacja, sowietyzacja – wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką – charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: traktat o granicach i przyjaźni, łapanka, volkslista, akcja AB – zna daty: podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939), akcji AB (V–VI 1940), zbrodni katyńskiej (IV–V 1940) – wskazuje na mapie miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, „gadžinówka”, Akcja Specjalna „Kraków”, granatowa policja, Pawiak, paszportyzacja – zna daty: Akcji Specjalnej „Kraków” (XI 1939), paszportyzacji (1940) – identyfikuje postać: Hansa Franka – przedstawia i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Tannenberg” – zna daty: wyborów do zgromadzeń na Kresach (X 1939), deportacji Polaków w głęb ZSRS (II, IV i VI 1940 oraz V/VI 1941) – przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją – przedstawia deportacji	Uczeń: – porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec polskiego społeczeństwa

			niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS – podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego – wyjaśnia, jaki cel zamierzali zrealizować Niemcy, mordując polską inteligencję – omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej	porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie – charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy	Polaków w głąb ZSRS	
2. Władze polskie na uchodźstwie	1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Stosunki polsko-sowieckie 3. Armia Polska w ZSRS 4. Sprawa katyńska 5. Śmierć Sikorskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: rząd emigracyjny – identyfikuje postać: Władysława Sikorskiego – przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego – wyjaśnia, jakie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: układ Sikorski–Majski, armia Andersa, sprawa katyńska, katastrofa gibraltarska – zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski	Uczeń: – zna datę: ewakuacji armii Andersa na Bliski Wschód (VIII 1942) – identyfikuje postać: Kazimierza Sosnkowskiego – przedstawia okoliczności podpisania układu Sikorski–Majski – opisuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Rada Narodowa RP – omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej	Uczeń: – ocenia znaczenie układu Sikorski–Majski dla sprawy polskiej w czasie II wojny światowej

		znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie	(30 VII 1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (25 IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (4 VII 1943) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka – omawia postanowienia układu Sikorski–Majski – przedstawia okoliczności formowania się Armii Polskiej w ZSRS – wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem emigracyjnym w	okoliczności wyjścia z ZSRS Armii Polskiej gen. Władysława Andersa – omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej – przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych		
--	--	---	---	---	--	--

			Londynie			
3. Polskie Państwo Podziemne	1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej 3. Działalność ZWZ-AK 4. Polityczne podziały polskiego podziemia 5. Polskie Państwo Podziemne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa (AK) – zna datę: powstania AK (14 II 1942) – identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego ps. Grot, Tadeusza Komorowskiego ps. Bór – wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Delegatura Rządu RP na Kraj, Rada Jedności Narodowej (RJN), Szare Szeregi, mały sabotaż, dywersja – zna datę: powstania Delegatury Rządu RP na Kraj (XII 1940) – identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Jana Bytnara ps. Rudy – wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki – przedstawia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), cichociemni, Kedyw, akcja scaleniowa – zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ (XI 1939) – identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego – omawia proces budowania struktur wojskowych Polskiego Państwa Podziemnego – wyjaśnia, na czym polegała akcja scaleniowa – wymienia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polityczny Komitet Porozumiewawczy (PKP), Narodowa Organizacja Wojskowa, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa (AL) – zna daty: akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944) – identyfikuje postacie: Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego, Cyryla Ratajskiego, Franza Kutschery – charakteryzuje działalność partyzantki majora	

			struktury Polskiego Państwa Podziemnego – omawia rolę Rady Jedności Narodowej w strukturach Polskiego Państwa Podziemnego – wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj	najważniejsze akcje zbrojne ZWZ-AK – charakteryzuje działalność polskich partii politycznych w okresie okupacji – przedstawia działalność Delegatury Rządu na Kraj	Hubala – omawia strukturę i działalność Szarych Szeregów – wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją	
TSW – Zbrojne akcje polskiego ruchu oporu	1. Akcja pod Arsenalem 2. Akcja „Główki”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: akcja pod Arsenalem – zna datę: akcji pod Arsenalem (III 1943) – identyfikuje postać: Jana Bytnara ps. Rudy – przedstawia przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zamach na F. Kutschere, sabotaż, dywersja, Kedyw – zna datę: zamachu na Franza Kutschere (II 1944) – identyfikuje postacie: Tadeusza Zawadzkiego ps. Zośka, Franza Kutschery – przedstawia przyczyny i skutki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki” – identyfikuje postać: Emila Fieldorfa ps. Nil – przedstawia metody działalności Kedywu – omawia przebieg akcji pod Arsenalem	Uczeń: – zna datę: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z okupantem (1942) – omawia przebieg zamachu na F. Kutschere	Uczeń: – ocenia zaangażowanie młodych ludzi w walce z okupantem

			zamachu na F. Kutschere – wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem			
4. Społeczeństwo polskie pod okupacją	1. Niemiecki terror 2. Postawa Polaków wobec okupacji 3. Zagłada polskich Żydów 4. Powstanie w getcie warszawskim 5. Polacy wobec Holokaustu 6. Rzeź wołyńska	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: łapanka, Holokaust, getto – wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego – przedstawia metody eksterminacji narodu żydowskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Generalny Plan Wschód, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska – zna daty: powstania Generalnego Planu Wschód (1942), wybuchu powstania w getcie warszawskim (19 IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943) – identyfikuje postacie: Marka Edelmana, Ireny	Uczeń: – wymienia znaczenie terminów: kontyngent, czarny rynek, Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB), szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne – zna daty: decyzji o przeprowadzeniu Holokaustu (1942), początku wysiedleń na Zamojszczyźnie (XI 1942), tzw. krwawej niedzieli (11 VII 1943) – identyfikuje postacie:	Uczeń: – zna daty: zamordowania rodziny Ulmów (24 III 1944) – identyfikuje postać: Stepana Bandery – opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim – przedstawia stosunek państw zachodnich do Holokaustu	Uczeń: – ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów – ocenia postawy Polaków wobec Holokaustu

			Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów – przedstawia założenia Generalnego Planu Wschód – wyjaśnia, w jakim celu okupanci prowadzili walkę z polską kulturą	Władysława Bartoszewskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Witolda Pileckiego, Jana Karskiego – omawia wysiedlenia na Zamojszczyźnie i ich skutki – charakteryzuje warunki życia w getcie – opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu – przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego na Kresach Wschodnich		
5. Plan „Burza” i powstanie warszawskie	1. Plan „Burza” i jego przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego 3. Wybuch powstania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: godzina „W” – zna czas trwania powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Burza”, zrzuty – zna daty: opracowania planu „Burza”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Ostra Brama” – zna daty: operacji „Ostra Brama” (VII 1944)	Uczeń: – identyfikuje postać: Ericha von dem Bacha-Zelewskiego – omawia okoliczności polityczne i	Uczeń: – ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając

	4. Walki powstańcze 5. Upadek i skutki powstania	– przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego	(1943/1944) – identyfikuje postać: Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Leopolda Okulickiego – przedstawia założenia planu „Burza” – charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego	– identyfikuje postać: Antoniego Chruściela ps. Monter – opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich – przedstawia sytuację w Warszawie w przededniu powstania i opisuje jej wpływ na bezpośrednią decyzję wydania rozkazu o wybuchu powstania – omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego	militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie	sytuację międzynarodową i wewnętrzną – ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powstania warszawskiego
6. Polacy w koalicji anty-hitlerowskiej	1. Armia Polska we Francji 2. Polskie Siły Zbrojne w Wielkiej Brytanii 3. Polacy podczas walk w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie – wymienia i wskazuje na mapie	Uczeń: – zna daty: walk o Narwik (V 1940), walk o Tobruk (VIII – XII 1941), walk o Monte Cassino (V 1944), bitwy pod Lenino	Uczeń: – zna daty: powstania armii gen. Z. Berlinga w ZSRS (V 1943), bitwy pod Falaise (VIII 1944), bitwy pod Arnhem (IX	Uczeń: – identyfikuje postacie: Zygmunta Szyszko-Bohusza, Karola Świerczewskiego – charakteryzuje	Uczeń: – ocenia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej

	Europie Zachodniej 4. Wojsko Polskie w ZSRS	miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku, Monte Cassino, Arnhem)	(X 1943) – identyfikuje postać: Władysława Andersa – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej	1944) – identyfikuje postacie: Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga – opisuje szlak bojowy polskich jednostek wojskowych walczących na lądzie, na morzu i w powietrzu na wszystkich frontach II wojny światowej	proces formowania się polskich oddziałów wojskowych we Francji	
7. Sprawa polska pod koniec wojny	1. Polska lubelska 2. Jałta a sprawa polska 3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego 4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Manifest PKWN, Polska lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN) – zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza (PPR), proces szesnastu – zna daty: powstania PPR (1942), konferencji w Teheranie (1943), konferencji w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa (KRN), Niepodległość („NIE”) – zna daty: powołania KRN (31 XII 1943/1 I 1944), powstania Rządu	Uczeń: – identyfikuje postacie: Iwana Sierowa, Jana Stanisława Jankowskiego, Kazimierza Pużaka – wyjaśnia, w jaki sposób decyzje Wielkiej Trójki w Teheranie łamały	Uczeń: – ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej

		(22 VII 1944), powstania TRJN (VI 1945) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach komuniści przejęli władzę w Polsce – omawia okoliczności i skutki powstania TRJN	Jałcie (II 1945), procesu szesnastu (VI 1945), – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta – wymienia postanowienia konferencji w Teheranie i w Jałcie dotyczące sprawy Polski – przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – przedstawia metody działania polskich komunistów w celu przejęcia władzy w państwie	Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej (XII 1944), rozwiązania AK (19 I 1945) – identyfikuje postacie: Edwarda Osóbki- Morawskiego, Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil – podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS – opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego	postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i> – omawia postawy działaczy Polskiego Państwa Podziemnego wobec reżimu komunistycznego	
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU II						
ROZDZIAŁ III: ŚWIAT PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ						
1. Powojenny	1. Skutki II	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

podział świata	wojny światowej 2. Konferencja w Poczdamie 3. Procesy norymberskie 4. Powstanie ONZ 5. Plan Marshalla 6. Okupacja Niemiec	– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Karta Narodów Zjednoczonych – zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), konferencji poczdamskiej (VII–VIII 1945) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana – wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie – przedstawia cele ONZ	– wyjaśnia znaczenie terminów: układ dwubiegunowy, procesy norymberskie, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i> , strefa okupacyjna – zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), I procesu norymberskiego (XI 1945 – X 1946), uchwalenia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> (1948) – wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Marshalla (Europejski Plan Odbudowy), denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja – zna daty: ogłoszenia planu Marshalla (VI 1947) – identyfikuje postacie: Clementa Attlee, George’a Marshalla – wskazuje na mapie państwa, które przyjęły pomoc USA w ramach planu Marshalla – przedstawia polityczne skutki II wojny światowej – wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS	– wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Wschodniej nie skorzystały z planu Marshalla – wyjaśnia, w jaki sposób zrealizowano w Niemczech zasadę czterech D – porównuje politykę państw zachodnich i ZSRS wobec Niemiec pod okupacją	– ocenia znaczenie powstania ONZ i NATO
----------------	--	---	--	---	--	---

			wschodni – przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń – omawia strukturę ONZ i jej działalność w okresie powojennym – opisuje politykę zwycięskich mocarstw wobec Niemiec	w powojennym świecie		
2. Początek zimnej wojny	1. Ekspansja komunizmu w Europie 2. Doktryna Trumana 3. Kryzys berliński 4. Powstanie NATO 5. Powstanie berlińskie 6. Powstanie dwóch państw niemieckich 7. Budowa muru berlińskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: żelazna kurtyna, zimna wojna, mur berliński – zna daty: proklamowania RFN (IX 1949), powstania NRD (X 1949), budowy muru berlińskiego (1961) – identyfikuje postać: Harry’ego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna Trumana, blokada Berlina Zachodniego, NATO – zna daty: ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947), blokady Berlina Zachodniego (VI 1948–V 1949), powstania NATO	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Bizonia, powstanie berlińskie – zna daty: przemówienia W. Churchilla w Fulton (III 1946), powstania Bizonii (1947), powołania Trizonii (1949), powstania berlińskiego (VI 1953)	Uczeń: – identyfikuje postać Waltera Ulbrichta – wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego – podaje przyczyny wybuchu powstania berlińskiego – omawia różnice między państwami niemieckimi	Uczeń: – ocenia politykę ZSRS wobec państw Europy Środkowo-Wschodniej – ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec

		Trumana – wskazuje na mapie terytorium RFN i NRD – wyjaśnia, czym była zimna wojna – przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich	(1949) – identyfikuje postać: Konrada Adenauera – wskazuje na mapie żelazną kurtynę – przedstawia sposób przejmowania władzy przez komunistów w państwach Europy Środkowo-Wschodniej – wyjaśnia, w jaki sposób doktryna Trumana miała powstrzymać rosnące wpływy komunistów na świecie – wskazuje okoliczności powstania NATO – opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego	– wskazuje na mapie podział Niemiec na strefy okupacyjne – przedstawia proces powstania dwóch państw niemieckich		
TSW – Historia muru berlińskiego	1. Miasto podzielone żelazną	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu:	Uczeń: – identyfikuje postać: Helmuta	Uczeń: – identyfikuje postacie: Johna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu:	Uczeń: – ocenia znaczenie, jakie

	2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru	mur berliński – zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego (VIII 1961), zburzenia muru berlińskiego (XI 1989), zjednoczenia Niemiec (1990) – wymienia przyczyny zbudowania muru berlińskiego – omawia okoliczności upadku muru berlińskiego	Kohla – wyjaśnia, jaką rolę w propagandzie komunistycznej odgrywał mur berliński – wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego	Fitzgeralda Kennedy’ego, Ronalda Reagana	Checkpoint Charlie – zna daty: śmierci pierwszej ofiary (VIII 1961) przy próbie przekroczenia muru berlińskiego, wydarzeń przy Checkpoint Charlie (1961) – opisuje, jak budowano mur berliński – wyjaśnia, w jaki sposób opinia międzynarodowa zareagowała na budowę muru berlińskiego	dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA J.F. Kennedy’ego i R. Reagana
3. Za żelazną kurtyną	1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Powstanie węgierskie 5. Polityka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kraje demokracji ludowej, powstanie węgierskie – zna datę: wybuchu powstania węgierskiego (X	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski – zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953 r.), powstania Układu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) – zna daty: powstania RWPG (1949), wkroczenia Armii	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: żdanowszczyzna, Kominform – zna daty: powstania Kominformu (IX 1947), – identyfikuje postać: Andrieja	Uczeń: -

	odprężenia	1956) – omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej – wymienia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1956 r.	Warszawskiego (1955), XX Zjazdu KPZR (II 1956) – identyfikuje postać: Nikity Chruszczowa – wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej – omawia przejawy odwilży w ZSRS – przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje ogłoszenia tego przemówienia – omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego – wymienia przejawy	Czerwonej na Węgry (XI 1956), końca okresu odprężenia między Wschodem a Zachodem (1960) – identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Ławrientija Berii, Imre Nagya – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do konfliktu między ZSRS a komunistycznymi władzami Jugosławii – charakteryzuje sposób sprawowania władzy i prowadzoną politykę przez N. Chruszczowa – przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r.	Żdanowa – charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina	
--	------------	---	---	--	---	--

			odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960			
4. Daleki Wschód po II wojnie światowej	1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna koreańska 4. Klęska Francji w Indochinach	Uczeń: – zna datę: wojny w Korei (1950–1953) – wskazuje na mapie Koreę, Wietnam i Chiny – wymienia komunistyczne kraje Dalekiego Wschodu – omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna – zna daty: wojny domowej w Chinach (1946–1949), początku Wielkiego Skoku (1958), rewolucji kulturalnej (1966–1968) – identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Ho Szi Mina – omawia sposoby realizacji i skutki tzw. Wielkiego Skoku w Chinach – wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Kuomintang, reedukacja – zna daty: powstania Chińskiej Republiki Ludowej (X 1949), proklamowania Republiki Chińskiej (1949), bitwy pod Dien Bien Phu (1954) – identyfikuje postacie: Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej – opisuje skutki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Czerwona Gwardia (hunwejbini), <i>Czerwona książeczka</i> – zna daty: rozejmu w Panmundżonie (1953) – opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej, szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki – przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei	Uczeń: – ocenia następstwa procesu dekolonizacji

				polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga – opisuje proces dekolonizacji Indochin		
5. Rozpad systemu kolonialnego	1. Przyczyny rozpadu systemu kolonialnego 2. Powstanie Indii i Pakistanu 3. Konflikt indyjsko-pakistański 4. Upadek kolonializmu w Afryce 5. Kraje Trzeciego Świata	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dekolonizacja, Trzeci Świat – wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: metoda tzw. biernego oporu, Rok Afryki – zna datę: Roku Afryki (1960) – identyfikuje postać: Mahatmy Gandhiego – przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach – charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Indyjski Kongres Narodowy, Liga Muzułmańska, Organizacja Jedności Afrykańskiej (OJA), Ruch Państw Niezrzeszonych, neokolonializm – zna daty: powstania Indii i Pakistanu (1947), konferencji w Bandungu (1955) – wyjaśnia, jaką rolę w procesie dekolonizacji Indii odegrał Indyjski Kongres	Uczeń: – zna daty: wojny w Algierii (1954–1962), wojny w Biafrze (1967) – identyfikuje postać: Charles’a de Gaulle’a – charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce w dobie dekolonizacji i po 1960 r.	Uczeń: – przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji – ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii

				Narodowy – podaje przyczyny konfliktu indyjsko- pakistańskiego		
6. Konflikt na Bliskim Wschodzie	1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, konflikt żydowsko-palestyński – omawia charakter konfliktu bliskowschodniego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: syjonizm, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP) – zna daty: powstania Izraela (1948), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), I wojny w Zatoce Perskiej (1990) – identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata – wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: intifada, Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza” – zna daty: wydania deklaracji Balfoura (1917), wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956), porozumienia w Camp David (1978), wybuchu intifady (1987), porozumienia z Oslo (1993) – identyfikuje postacie: Ruhollaha Chomeiniego,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kibuc, szyici, zamach w Monachium – zna daty: rezolucji ONZ o podziale Palestyny (1947), nacjonalizacji Kanału Sueskiego (1956), zamachu w Monachium (1972) – identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Menachema Begina – charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego	Uczeń: – ocenia rolę światowych mocarstw w konflikcie bliskowschodnim

			– przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael – wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich – omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej	Saddama Husajna – omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości – przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie		
7. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	1. Rywalizacja Wschód–Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rządy Breżniewa 5. Praska wiosna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: praska wiosna, wyścig zbrojeń – zna datę: praskiej wiosny (1968) – identyfikuje postać: Fidela Castro – omawia przyczyny i skutki praskiej wiosny – wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja między USA i ZSRS w	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, lądowanie w Zatoce Świń, odprężenie – zna daty: desantu w Zatoce Świń (1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby (X 1962), wojny w Wietnamie (1957–1975), interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji (20/21 VIII 1968)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Vietcong, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Czerwoni Khmerzy – zna daty: przejęcia władzy na Kubie przez F. Castro (1959), Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1973–1975), dyktatury Czerwonych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: „gorąca linia” między Moskwą i Waszyngtonem – zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity w kosmosie (1947), wysłania pierwszego człowieka w kosmos (1961), lądowania na Księżycu (1969), – identyfikuje postacie: Pol Pota, Jurija Gagarina,	Uczeń: – omawia wpływy ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje

		dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu	– identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Johna F. Kennedy’ego, Richarda Nixona, Leonida Breżniewa, Alexandra Dubčeka – przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego – przedstawia przyczyny i skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie – wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji	Khmerów (1975–1979), – identyfikuje postać Dwighta Eisenhowera – omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. i 70. XX w. – przedstawia skutki rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży	Neila Armstronga	
8. Droga ku wspólnej Europie	1. Demokratyzacja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Unia Europejska, euro – zna daty:	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Rada Europejska – zna daty:	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Europejskiej Współpracy	Uczeń: – ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej

	integracji europejskiej 4. Od EWG do Unii Europejskiej	powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957), powstania Unii Europejskiej (1993) – identyfikuje postać: Roberta Schumana – wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG – podaje przyczyny integracji europejskiej	Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Komisja Europejska, Parlament Europejski, układ z Schengen, traktat z Maastricht – zna daty: podpisania układu w Schengen (1985), zawarcia traktatu w Maastricht (1992) – identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida De Gasperiego – wskazuje na mapie państwa należące do UE – wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w	ogłoszenia planu Schumana (1950), powstania Komisji Wspólnot Europejskich (1967) – wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG – omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej – porównuje sytuację gospodarczą państw Europy Zachodniej i Wschodniej	Gospodarczej (OEEC), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) – zna daty: rewolucji goździków (1974), końca dyktatury F. Franco w Hiszpanii (1975) – identyfikuje postacie: Antonia de Oliveiry Salazara, króla Juana Carlosa – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej	
--	--	---	--	---	--	--

			Europie Zachodniej po II wojnie światowej – przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej			
9. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentów 4. Ruchy feministyczne 5. Terrorystyczny polityczny 6. Walka z segregacją rasową 7. Sobór Watykański II	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: rewolucja obyczajowa – omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa – zna daty: obrad Soboru Watykańskiego II (1962–1965), zniesienia segregacji rasowej w USA (1964) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI – przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja seksualna, kontrkultura, Greenpeace, Woodstock, terrorystyczny polityczny – zna daty: buntów studentów we Francji (1968), festiwalu w Woodstock (1969), marszu w Waszyngtonie (1963) – wymienia przykłady zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady – identyfikuje postacie: Adreasa Baadera, Alda Moro – podaje przykłady wybitnych osobowości ruchów kontestatorskich – omawia genezę, przejawy i skutki terrorystycznego politycznego	Uczeń: – ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. – ocenia znaczenie reform Soboru Watykańskiego II

			XX w. – wymienia hasła ruchów kontestatorskich – przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. – wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA – wymienia skutki obrad Soboru Watykańskiego II	młodzieżowej lat 60. i 70. – omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich – prezentuje poglądy ruchów feministycznych w XX w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich – opisuje walkę o równouprawnienie w USA		
--	--	--	---	---	--	--

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU III

ROZDZIAŁ IV: POLSKA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

1. Początki władzy komunistów w Polsce	1. Nowa Polska 2. Przesiedlenia ludności 3. Postawy polskiego społeczeństwa 4. Referendum ludowe 5. Sfałszowane wybory	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, referendum ludowe – zna daty: referendum ludowego (30 VI	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: linia Curzona, repatrianci, akcja „Wisła”, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), „cuda nad urną”,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: partie koncesjonowane, Urząd Bezpieczeństwa (UB), Milicja Obywatelska (MO), cenzura	Uczeń: – identyfikuje postacie: Karola Świerczewskiego, Augusta Hlonda – przedstawia proces odbudowy ośrodków uniwersyteckich w powojennej Polsce	Uczeń: – ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu
--	--	--	--	--	---	--

		1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (I 1947) – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki – wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej – przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów	demokracja ludowa – zna daty: pogromu kieleckiego (1946), akcji „Wisła”(1947) – identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza – wskazuje na mapie kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich – omawia zmiany terytorium Polski po II wojnie światowej w odniesieniu do granic z 1939 r. – przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej – omawia przyczyny i skutki akcji „Wisła” – przedstawia	prewencyjna – zna daty: polsko-sowieckiego układu granicznego (VIII 1945), uchwalenia „małej konstytucji” (II 1947), uznania nienaruszalności polskiej granicy zachodniej przez NRD (1950) i RFN (1970) – charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania ukształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej – przedstawia stosunek polskich partii politycznych do referendum ludowego – podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS	– przedstawia różne postawy społeczeństwa polskiego wobec nowej władzy oraz ich uwarunkowania polityczne, społeczne i ekonomiczne	
--	--	--	--	--	--	--

			okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego – opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce			
TSW – Jak Polacy zajmowali Ziemie Odzyskane?	1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowywanie Ziem Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i>	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Ziemie Odzyskane – zna datę: początku napływu osadników na Ziemie Odzyskane (1945) – wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemiach Odzyskanych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: szabrownictwo – zna datę: akcji „Wisła” (1947) – omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemią Odzyskaną przez Polaków – omawia przyczyny napływu osadników na Ziemie Odzyskane – przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemiach Odzyskanych	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziem Odzyskanych – zna datę: utworzenia dywizji rolniczo-gospodarczej do przejmowania Ziem Odzyskanych (1945) – identyfikuje postać: Władysława Gomułki – wyjaśnia, w jaki sposób propaganda komunistyczna upowszechniała ideę Ziem Odzyskanych	Uczeń: – identyfikuje postać: Augusta Hlonda – przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziem Odzyskanych z Polską – wymienia przykłady filmowych adaptacji losów Ziem Odzyskanych i ich mieszkańców	Uczeń: – ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziem Odzyskanych

				– wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców zamieszkujących Ziemie Odzyskane		
2. Opór społeczny wobec komunizmu	1. Początek terroru 2. Podziemie antykomunistyczne 3. Represje komunistyczne 4. Jak ujawniano kulisy bezpieki?	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: żołnierze niezłomni (wyklęci) – identyfikuje postacie: Danuty Siedzikówny ps. Inka, Witolda Pileckiego – wymienia przykłady represji stosowanych wobec antykomunistycznego ruchu oporu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: podziemie niepodległościowe, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN) – zna daty: powołania WiN (IX 1945), wykonania wyroków śmierci na Witoldzie Pileckim (1948), Danucie Siedzikównie ps. Inka (1948) i Emilu Fieldorfie ps. Nil (1953) – identyfikuje postacie: Jana Rodowicza ps.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), Urząd Bezpieczeństwa (UB), Radio Wolna Europa – zna daty: wykonania wyroków śmierci na Zygmuncie Szendzielarzu ps. Łupaszka (1948), ucieczki Józefa Światły na Zachód (1953), rozbicia ostatniego zgrupowania podziemia antykomunistycznego (1963)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Narodowe Zjednoczenie Wojskowe – zna daty: powstania Radia Wolna Europa (1949) i jej rozgłosni polskiej (1951), procesu IV Zarządu Głównego WiN (1950), wykonania wyroków na członków IV Zarządu Głównego WiN (1951) – identyfikuje postacie: Mariana Bernaciaka ps. Orlik, Hieronima Dekutowskiego ps. Zapora, Franciszka	Uczeń: – ocenia postawy działaczy podziemia niepodległościowego i żołnierzy niezłomnych

			Anoda, Emila Fieldorfa ps. Nil, Jana Nowaka-Jeziorańskiego – wyjaśnia, jakie cele przyświecały organizacjom podziemia niepodległościowego – przedstawia metody działania organizacji podziemia niepodległościowego	– identyfikuje postacie: Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka, Józefa Światły – omawia sposób funkcjonowania komunistycznego aparatu terroru – wyjaśnia, jakie cele chciały osiągnąć władze komunistyczne poprzez stosowanie terroru wobec swoich przeciwników	Jaskulskiego ps. Zagończyk, Józefa Franczaka ps. Lalek – przedstawia okoliczności, w jakich ujawniono kulisy działalności komunistycznych służb bezpieczeństwa	
3. Powojenna odbudowa	1. Zniszczenia wojenne 2. Zagospodarowanie Ziemi Odzyskanych 3. Reforma rolna 4. Nacjonalizacja przemysłu i handlu 5. Plan trzyletni	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu – zna datę: wydania dekretu o reformie rolnej (IX 1944) – omawia założenia i skutki realizacji dekretów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o handel, plan trzyletni – zna daty: ustawy o nacjonalizacji (I 1946), tzw. bitwy o handel (1947), planu trzyletniego (1947–1949) – przedstawia bilans polskich	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: UNRRA, Centralny Urząd Planowania – przedstawia proces zagospodarowywania Ziemi Odzyskanych – przedstawia straty dóbr	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziemi Odzyskanych – zna datę: powołania Ministerstwa Ziemi Odzyskanych (1945) – wyjaśnia, jak nowi mieszkańcy traktowali Ziemię Odzyskaną	Uczeń: – ocenia skutki społeczne reform gospodarczych i gospodarki planowej

		o reformie rolnej i nacionalizacji przemysłu	strat wojennych w gospodarce – opisuje zniszczenia wojenne Polski – wyjaśnia, na czym polegała bitwa o handel i jakie były jej skutki – podaje założenia planu trzyletniego i efekt jego realizacji	kulturalnych w Polsce – określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacionalizacji przemysłu	– omawia przebieg odbudowy Warszawy	
4. Polska w czasach stalinizmu	1. Powstanie PZPR 2. Przemiany gospodarczo- społeczne 3. Próba kolektywizacji 4. Stalinizm w Polsce 5. Socrealizm 6. Konstytucja stalinowska z 1952 roku 7. Walka z Kościołem katolickim	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL) – zna datę: przyjęcia konstytucji PRL (22 VII 1952) – identyfikuje postacie: Władysława Gomułki,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: system monopartyjny, system centralnego sterowania, plan sześciolletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm – zna daty: powstania PZPR (XII 1948), planu sześciolletniego (1950–1955) – identyfikuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: odchylenie prawicowo- nacionalistyczne, „wyścig pracy”, Państwowe Gospodarstwa Rolne, kułak, Związek Młodzieży Polskiej (ZMP) – zna datę: internowania S. Wyszyńskiego	Uczeń: – zna datę: podpisania porozumienia między rządem a Episkopatem (1950) – identyfikuje postacie: Konstantego Rokossowskiego, Czesława Kaczmarska – wyjaśnia, dlaczego w Wojsku Polskim nadal występowały	Uczeń: – ocenia metody sprawowania władzy w Polsce na początku lat 50. – ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu

		Bolesława Bieruta – podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim	postać: Stefana Wyszyńskiego – podaje założenia planu sześcioletniego – omawia przyczyny i skutki kolektywizacji w Polsce – wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej – przedstawia założenia konstytucji PRL z 1952 r. – przytacza przykłady terroru w czasach stalinowskich	(1953–1956) – identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca – przedstawia okoliczności powstania PZPR – przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego – wymienia przykłady świadczące o stalinizacji Polski – omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu	silne wpływy sowieckie – opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła	
5. Polski Październik	1. PRL po śmierci Stalina 2. Spory wewnętrzne w PZPR 3. Poznański Czerwiec 4. Początki rządów Gomułki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: poznański Czerwiec – zna datę: polskiego Października (X 1956) – identyfikuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „polska droga do socjalizmu”, Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: puławianie, natolińczycy – zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953), obrad VIII Plenum	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW), „Po Prostu” – identyfikuje	Uczeń: – ocenia postawy Józefa Cyrankiewicza i Władysława Gomułki wobec wydarzeń poznańskich

		postać: Władysława Gomułki – wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.	– zna daty: wydarzeń poznańskich (28– 30 VI 1956), wyboru W. Gomułki na I sekretarza KC PZPR (X 1956), – identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza – omawia przejawy odwilży październikowej w Polsce – przedstawia przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r. – prezentuje okoliczności dojścia Władysława Gomułki do władzy – charakteryzuje zakończenia okresu odwilży w Polsce w	KC PZPR (X 1956), końca odwilży w Polsce (1957) – identyfikuje postać: Edwarda Ochaba – wyjaśnia okoliczności zwołania VIII Plenum KC PZPR – omawia proces odwilży po dojściu W. Gomułki do władzy	postaci: Adama Ważyka, Romana Strzałkowskiego – wyjaśnia, w jaki sposób <i>Poemat dla dorosłych</i> i publikacje w „Po Prostu” odzwierciedlały nastroje niezadowolenia społecznego w latach 50. XX w. – prezentuje poglądy natolińczyków i puławian	
--	--	---	--	--	---	--

			kontekście ograniczenia wolności słowa			
6. PRL w latach 1956–1970	1. Mała stabilizacja 2. Spór z Kościołem 3. Początek opozycji 4. Marzec 1968 r. 5. Grudzień 1970 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: obchody Tysiąclecia Chrztu Polski, Marzec '68, Grudzień '70 – zna daty: obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1966), wydarzeń marcowych (III 1968) – identyfikuje postać: Władysława Gomułki – wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z marca 1968 r. i grudnia 1970 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: mała stabilizacja – zna daty: układu PRL–RFN (7 XII 1970), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (14–21 XII 1970) – identyfikuje postacie: Willy'ego Brandta, Stefana Wyszyńskiego, Edwarda Gierka – charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL – przedstawia przebieg obchodów milenijnych – przedstawia przebieg wydarzeń marcowych 1968 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: peregrynacja, rewizjoniści, dogmatycy, <i>List 34</i> – zna daty: listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965), opublikowania <i>Listu 34</i> (1964), zdjęcia „Dziadów” z afisza w teatrze Narodowym (I 1968), ogłoszenia podwyżek cen żywności (12 XII 1970) – identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Jacka Kuronia, Karola Modzelewskiego, Adama Michnika, Henryka Szlajfera	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: polska szkoła filmowa, „Polityka”, „komandosi”, Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO) – identyfikuje postacie: Antoniego Słonimskiego, Zbigniewa Cybulskiego, Tadeusza Różewicza, Andrzeja Munka, Wojciecha Jerzego Hasa – omawia stosunek władz PRL do inteligencji – wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemickiej w	Uczeń: – ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. – ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL

			– opisuje przebieg wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.	– charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim – opisuje narodziny i działalność opozycji	Polsce w 1968 r.	
7. Polska w latach 70. XX wieku	1. „Druga Polska” Edwarda Gierka 2. Rozwój na kredyt 3. Niepowodzenia gospodarcze 4. „Propaganda sukcesu” 5. Nowelizacja konstytucji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: „druga Polska” – identyfikuje postać: Edwarda Gierka – wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: „propaganda sukcesu” – zna datę: nowelizacji konstytucji PRL (1976) – omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa – przedstawia zmiany w życiu codziennym Polaków za czasów rządów E. Gierka – wyjaśnia, na	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte bezrobocie, kino moralnego niepokoju – identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego – wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka zakończyła się niepowodzeniem – przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r.	Uczeń: – identyfikuje postać: Piotra Jaroszewicza – przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków	Uczeń: – ocenia okres rządów Edwarda Gierka

			czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka			
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU IV						
ROZDZIAŁ V: UPADEK KOMUNIZMU						
1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	1. Czerwiec 1976 roku 2. Powstanie opozycji 3. Rozwój opozycji 4. Papież w Polsce	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Czerwiec '76 – zna daty: wydarzeń czerwcowych (VI 1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978) – identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Jana Pawła II – przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce – wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: spekulacja, Komitet Obrony Robotników (KOR), tajny współpracownik (TW) – zna daty: powstania KOR (IX 1976), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (VI 1979) – identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika, Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa – opisuje genezę,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ciche podwyżki, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), drugi obieg, Konfederacja Polski Niepodległej (KPN) – zna daty: powstania ROPCiO (1977), utworzenia KPN (1979) – identyfikuje postacie: Zbigniewa i Zofii Romaszewskich,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Młodej Polski (RMP) – zna datę: założenia WZZ (1978) – identyfikuje postacie: Stanisława Barańczaka, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszkowskiego, Bogdana Borusewicza – charakteryzuje rozwój organizacji	

		na sytuację w Polsce	przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r. – określa cele i opisuje działalność KOR-u	Leszka Moczulskiego, Anny Walentynowicz – wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne	opozycyjnych w latach 70. XX w.	
2. Powstanie „Solidarności”	1. Strajki sierpniowe 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. I Zjazd NSZZ „Solidarność” 4. Na drodze do konfrontacji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, NSZZ „Solidarność” – zna datę: strajków sierpniowych (VIII 1980) – identyfikuje postać: Lecha Wałęsy – przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, strajk solidarnościowy, 21 postulatów, porozumienia sierpniowe – zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980), powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980) – identyfikuje postacie: Anny Walentynowicz, Stanisława Kani,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności” – zna daty: przejęcia władzy przez W. Jaruzelskiego (1981), I zjazdu NSZZ „Solidarność” (IX–X 1981) porozumień szczecińskich (VIII 1980), porozumień	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: kryzys bydgoski – zna daty: zamachu na Jana Pawła II (V 1981), kryzysu bydgoskiego (III 1981) – identyfikuje postacie: Ryszarda Kuklińskiego, Jimmy’ego Cartera – przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r.	

			Wojciecha Jaruzelskiego – omawia przebieg wydarzeń sierpniowych – wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją	jastrzębskich (IX 1980) – identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mieczysława Jagielskiego – omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności”		
3. Stan wojenny i schyłek PRL	1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Świat wobec sytuacji w Polsce 3. Reakcja społeczeństwa 4. Opozycja antykomunistyczna poza „Solidarnością” 5. Ostatnie lata PRL	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: stan wojenny – zna daty: wprowadzenia stanu wojennego (12/13 XII 1981), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983) – identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy – przedstawia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), ZOMO, internowanie – zna daty: pacyfikacji kopalni Wujek (16 XII 1981), przyznania Pokojowej Nagrody Nobla L. Wałęsie (1983) – identyfikuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowa Komisja Koordynacyjna NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) – zna daty: zawieszenia stanu wojennego (XII	Uczeń: – zna daty: zamordowania G. Przemyska (1983) – identyfikuje postać: Kornela Morawieckiego – charakteryzuje opozycję antykomunistyczną w Polsce w latach 80. XX w.	Uczeń: – ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego

		okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	postać: Jerzego Popiełuszki – charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce – przedstawia reakcję społeczeństwa na stan wojenny – omawia okoliczności zniesienia stanu wojennego w Polsce	1982), powstania OPZZ (1984), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984) – identyfikuje postacie: Grzegorza Przemyka, Zbigniewa Bujaka, Władysława Frasyniuka, Bogdana Lisa – przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego – charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego		
TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Po co robić happeningi? 3. We Wrocławiu 4. Działalność po Okrągłym Stole	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Pomarańczowa Alternatywa – zna datę: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy	Uczeń: – zna daty: pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy	Uczeń: – identyfikuje postać: Krzysztofa Skiby – przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy – przedstawia	Uczeń: – wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy – omawia działalność Pomarańczowej Alternatywy po	Uczeń: – ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu

		(1988)	(1990) – identyfikuje postać: Waldemara Fydrycha – wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie – wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy	stosunek Polaków do akcji podejmowanych przez działaczy Pomarańczowej Alternatywy	Okrągłym Stole	
4. Rozpad bloku wschodniego	1. Kryzys ZSRS i zmiana sytuacji międzynarodowej 2. Próby reform w ZSRS 3. Jesień Ludów 4. Rozpad ZSRS	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pierestrojka</i> , Jesień Ludów – identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa – przedstawia rolę Michaiła Gorbaczowa w upadku komunizmu w państwach bloku wschodniego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>glasnost</i> , <i>uskorzenie</i> , aksamitna rewolucja, Wspólnota Niepodległych Państw (WNP) – zna daty: obalenia komunizmu w Polsce, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech (1989-1990), rozpadu ZSRS (1990), zjednoczenia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mudżahedini, dżihad, efekt domina, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), komitety helsińskie, Karta 77 – zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie (1979–1989), przejęcia władzy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „imperium zła”, pucz Janajewa – zna daty: puczu Janajewa (1991), rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego (1991) – identyfikuje postać: Giennadija Janajewa – wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania RWPG i Układu	Uczeń: – ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu sił w polityce międzynarodowej

			Niemiec (1990), rozwiązania ZSRS (XII 1991) – identyfikuje postacie: Václava Havla, Borysa Jelcyna – przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80. XX w. – wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne – wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS	przez M. Gorbaczowa (1985), katastrofy w Czarnobylu (1986), ogłoszenia niepodległości przez Litwę (1990) – identyfikuje postać: Nicolae Ceaușescu – charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej – charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego – omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie	Warszawskiego – wyjaśnia znaczenie katastrofy w Czarnobylu dla Europy i ZSRS	
5. Początek III Rzeczypospolitej	1. Geneza Okrągłego Stołu 2. Okrągły Stół 3. Wybory	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Ochrony Państwa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu „gruba linia”/„gruba	Uczeń: – ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w

	czerwcowe 4. Budowa III Rzeczypospolitej	wybory czerwcowe – zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989) – identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego – wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy, hiperinflacja – zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989), powołania rządu T. Mazowieckiego (12 IX 1989) – identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka, Jarosława Kaczyńskiego – podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu – prezentuje następstwa wyborów czerwcowych	(UOP), weryfikacja – zna daty: ponownego zalegalizowania NSZZ „Solidarność” (IV 1989), przyjęcia nazwy Rzeczpospolita Polska (29 XII 1989) – identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Krzysztofa Skubiszewskiego – omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu – przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego	kreska” i problem z jego rozumieniem – zna datę: debaty Miodowicz–Wałęsa (XI 1988) – identyfikuje postacie: Alfreda Miodowicza, Mieczysława Rakowskiego	Polsce
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU V						
ROZDZIAŁ VI: POLSKA I ŚWIAT W NOWEJ EPOCE						
1. Europa po rozpadzie ZSRS	1. Europa na przełomie XX i XIX wieku	Uczeń: – zna datę: wejścia Polski, Czech i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu:	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu:	Uczeń: – ocenia rolę W. Putina w

	2. Rosja w nowej rzeczywistości 3. Wojna w Czeczenii 4. Wojna w Jugosławii	Węgier do NATO (1999) – identyfikuje postać: Władimira Putina – wyjaśnia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO	Wspólnota Niepodległych Państw (WNP) – zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), pomarańczowej rewolucji (2004), rozpadu Jugosławii (1991–1992) – identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna – charakteryzuje rząd W. Putina w Rosji – wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie – prezentuje skutki rozpadu Jugosławii	terminów: Euromajdan, rewolucja róż – zna daty: wojny w Jugosławii (1991–1995), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), rewolucji róż (2004), Euromajdanu (2013/2014) – identyfikuje postacie: Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwilego – omawia proces demokratyzacji Ukrainy i Gruzji – przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii	oligarchia – zna daty: I wojny czeczeńskiej (1994–1996), II wojny czeczeńskiej (1999–2009), wojny o Osetię Południową (2008) – identyfikuje postacie: Dżochara Dudajewa, Ramzana Kadyrowa – charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie i w Naddniestrzu	przywróceniu Rosji roli mocarstwa
--	--	---	--	--	--	-----------------------------------

TSW – Terroryzm w walce o niepodległość	1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: terroryzm – wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego	Uczeń: – zna datę: zamachu na szkołę w Biesłanie (2004) – wymienia przykłady zamachów terrorystycznych organizowanych przez bojowników czeczeńskich – omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich	Uczeń: – zna datę: zamachu w teatrze na Dubrowce (2002) – identyfikuje postać: Szamila Basajewa – opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu na szkołę w Biesłanie	Uczeń: – zna datę: pierwszego ataku terrorystycznego w Rosji przeprowadzonego przez bojowników czeczeńskich (1995) – identyfikuje postać: Wiktora Czernomyrdina – omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku – opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim	Uczeń: – ocenia postawy bojowników czeczeńskich i postawę władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego
2. Konflikty na świecie po 1989 roku	1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko- izraelski	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Al-Kaida – zna datę: ataku na World Trade Center (11 IX 2001) – identyfikuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid, Autonomia Palestyńska – zna datę: inwazji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie, tzw. Państwo Islamskie – zna daty:	Uczeń: – zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), wybuchu wojny domowej w Jemenie (2015) – identyfikuje postać: Baszara al-	Uczeń: – ocenia problem terroryzmu – ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata

	5. Wojna z terroryzmem	postać: George'a W. Busha – wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r. – przedstawia przyczyny dominacji USA we współczesnym świecie	USA na Irak (2003) – identyfikuje postacie: Osamy bin Ladena, Saddama Husajna – wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki – przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku – omawia zjawisko terroryzmu islamskiego	porozumienia izraelsko-palestyńskiego w Oslo (1993), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014) – identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa – przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w.	Asada – wyjaśnia, dlaczego manifestacja chińskich studentów w 1989 r. zakończyła się niepowodzeniem – wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce	
3. Polska w latach 90. XX wieku	1. Reformy gospodarcze 2. Koszty społeczne transformacji ustrojowej 3. Rozpad obozu solidarnościowego 4. Sytuacja	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja – zna datę: uchwalenia Konstytucji RP (2	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza, bezrobocie, pluralizm polityczny – zna datę: wdrożenia planu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: „wojna na górze” – zna datę: początku „wojny na górze” (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), noweli	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: popiwiek – zna datę: rozwiązania PZPR (I 1990)	Uczeń: – ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r.

	wewnętrzna Polski 5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	IV 1997) – identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego – wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej	Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (27 X 1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005) – identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Ryszarda Kaczorowskiego – omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza – wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego – wymienia reformy	grudniowej (XII 1989), reformy administracyjnej (1997) – identyfikuje postacie: Jana Krzysztofa Bieleckiego, Jarosława Kaczyńskiego – omawia koszty społeczne reform gospodarczych – charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski – przedstawia proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej		
--	--	--	---	---	--	--

			przeprowadzone pod koniec lat 90. XX w. – omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997 r.			
4. Polska w NATO i EU	1. Polityka zagraniczna 2. Polska droga do UE 3. Polskie społeczeństwo wobec Unii 4. Polska w strukturach NATO 5. Polska w wojnie z terroryzmem	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, Unia Europejska – zna daty: przyjęcia Polski do NATO (12 III 1999), wejścia Polski do UE (1 V 2004) – identyfikuje postać: Aleksandra Kwaśniewskiego – przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE – wymienia korzyści, jakie przyniosła Polsce	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: referendum akcesyjne – zna daty: referendum akcesyjnego (VI 2003), udziału wojsk polskich w wojnie w Afganistanie (2002) i Iraku (2003) – identyfikuje postacie: Bronisława Geremka, Billa Clintona, Borysa Jelcyna – wymienia i omawia etapy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, program „Partnerstwo dla Pokoju” – zna daty: podpisania Układu europejskiego (XII 1991), powstania Trójkąta Weimarskiego (1991), wyjścia ostatnich wojsk rosyjskich z Polski (1993), podpisania protokołu akcesyjnego Polski do Paktu Północnoatlantyck	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu (CEFTA), grupa luksemburska – opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem	Uczeń: – ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE

		integracja z UE oraz wejście do NATO	integracji Polski z UE – przedstawia postawy Polaków wobec problemu integracji Polski z UE – omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO	iego (1997), podpisania Traktatu nicejskiego (2000) – identyfikuje postać: Włodzimierza Cimoszewicza – określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej – wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO		
5. Świat w erze globalizacji	1. Globalizacja 2. Rewolucja informacyjna 3. Kultura masowa 4. Globalna wioska czy globalne miasto? 5. Współczesne migracje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: internet, telefonii komórkowa, globalizacja – wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja – omawia zalety i wady nowych środków komunikacji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: amerykanizacja, kultura masowa – opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie – wskazuje cechy współczesnej kultury masowej – opisuje zjawisko amerykanizacji – przedstawia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: antyglobaliści, bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska” – wymienia poglądy przeciwników globalizacji – przedstawia skutki rozwoju turystyki – omawia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Dolina Krzemowa – omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka, wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych	Uczeń: – ocenia skutki zjawiska amerykanizacji kultury na świecie

			konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata – wyjaśnia, na czym polega zjawisko przeludnienia	przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie		
6. Wyzwania współczesnego świata	1. Problemy demograficzne 2. Nierówności społeczne 3. Przesłębpczość zorganizowana 4. Zagrożenie terrorystyczne 5. Zagrożenia ekologiczne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: przeludnienie – wymienia najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe – wymienia problemy demograficzne współczesnego świata – wskazuje rejony świata, w których występują największe nierówności społeczne – prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Czarna Afryka, Europol, efekt cieplarniany – określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we współczesnym świecie – wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przestępczość zorganizowana – przedstawia działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto – zna daty: wejścia w życie protokołu z Kioto (2005), arabskiej wiosny (2010–2013) – przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010–2013 – wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym	Uczeń: – przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie

				ekologicznego naszej planety	świecie	
--	--	--	--	---------------------------------	---------	--

Ocenę niedostateczną śródroczną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych
z wiedzy o społeczeństwie w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania**

Tytuł programu: Program nauczania ogólnego WOS dla szkoły podstawowej

Autor programu: Barbara Furman

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
1. Człowiek w społeczeństwie	- wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka; - podać przykłady ról społecznych; - podać przykłady norm społecznych.	- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; - wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach,	- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka; - wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica	- dostrzec i przedstawić zależność pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące	- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić problem przestrzegania norm

		np. w rodzinie, szkole.	oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.	w swoim środowisku rówieśniczym; - dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony; - na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych.	społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].
2. Grupy społeczne	- podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole.	- wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań	- rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy;	- dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych; - rozpoznać sytuacje, w których tamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa;	- porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu

		jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych.	- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.	- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego.	rozwiązania konfliktu].
3. Komunikacja i autoprezentacja	- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się].	- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej.	- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np.	- odczytać znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa	- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić /

			w wystąpieniu na forum klasy; - rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.	asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji. - stosować w praktyce warunki asertywności.	wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.
4. Życie rodzinne	- podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].	- wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.	- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.	- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.

5. Edukacja i praca	- wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia.	- wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego.	- wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia.	- zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego.	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujący społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
6. Ekonomia na co dzień	- odróżnić dochody rodziny od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów	- wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;	- ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa	- zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego;	- na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie

	typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.	- wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny.	domowego jest prawidłowo skonstruowany; - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.	- wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.	domowym, jakość, cena, konkurencyjność].
Podsumowanie i test					
1. Czym są prawa człowieka?	- podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka;	- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>;	- wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>;	- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.	- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU.

		- podać przykłady łamania praw dziecka; - podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF.	- rozwinąć skrót UNICEF		
2. Katalog praw człowieka	- wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.	- podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.	- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka.	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.
3. Ochrona praw człowieka	- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.	- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się	- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których	- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce.	- przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej

		ochroną praw i wolności człowieka; - podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.	łamane są prawa człowieka.		na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.
4. Bezpieczeństwo nieletnich	- podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.	- określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy.	- określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.	- wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą	- zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.
5. Służby ochrony prawa	- wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady działań straży miejskiej.	- wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem;	- wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym;	- uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej; - zinterpretować przepisy prawa	- zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie

		- wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym.	- uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej	dotyczące działania służ porządkowych.	również / przemocy w szkole].
Podsumowanie i test					
1. Czym jest samorząd?	- określić, kto tworzy samorząd uczniowski; - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka.	- wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce; - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze	- wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województwa, w którym mieszka;	- uzasadnić konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności; - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych.	- zaprezentować* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.

		funkcje w swojej gminie.	- podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie.		
2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu	- wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka.	- wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym.	- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła finansowania gminy; - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych	- do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia	- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].

			przez młodzieżowe rady gminy, miasta.	się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy.	
3. Powiat i województwo	- wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; - określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.	- wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa; - podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.	- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.	- porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa.	- przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].
4. Obywatele a władza samorządowa	- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski;	- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP;	- odszukać informacje zamieszczane w Biuletynie	- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania	- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady

	- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .	- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; - wyjaśnić pojęcie korupcja; - wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; - wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.	Informacji Publicznej; - wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.	urzędników administracji; - wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu]; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.
1. Naród i ojczyzna	- podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe;	- wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka	- uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową,	- wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy

	- nazwać swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja.	polskich symboli narodowych; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.	ma tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych.	- do podanych świąt narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/ narodowych, - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.	współczesnego świata*; - zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.
2. Obywatelstwo i narodowość	- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.	- odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa; - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;	- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP;	- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić konsekwencję	- zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.

		- wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela.	- wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych.	odrzućenia wartości w życiu publicznym.	
3. Czym jest patriotyzm?	- podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży.	- wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego.	- uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj.	- wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych.	- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć].
4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	- podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; - wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce.	- wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się	- wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; - wyjaśnić, na czym polega różnica	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu	- zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce

		największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.	między mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega różnica między pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską.	danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki, które zdecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.	
5. Tolerancja i przejawy ksenofobii	- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji.	- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów.	- wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu; - wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi. - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słuszość postawy tolerancyjnej.	- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji.	- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.

Podsumowanie i test					
1. Państwo i demokracja	- podać przykłady działań władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].	- wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.	- wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; - wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.	- wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państwa autorytarnych; - podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.	- zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.
2. Polska państwem demokratycznym	- wymienić główne rodzaje władzy państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej,	- wymienić podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasada: konstytucjonalizmu,	- wymienić rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest preambuła;	- wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP	- wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego,

	wykonawczej i sędziowskiej w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej.	przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji.	- wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.	dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.	państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.
3. Sejm i Senat RP	- wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat;	- określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa; - wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są	- określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; - wyjaśnić zasady, według których	- porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP;	- zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].

	- podać przykład partii politycznej działającej w Polsce.	decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieść zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.	odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić pojęcie immunitet; - wymienić główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.	- wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów, - wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.	
4. Prezydent i Rada Ministrów	- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce; - podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; - określić sposób powoływania Prezydenta RP; - podać przykład uprawnień Prezydenta RP.	- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów.	- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omówić główne zasady procedury tworzenia rządu; - przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy	- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty; - przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw; - wymienić Prezydentów RP po 1989 r.	- zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.

			państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.		
5. Sądy i trybunały	- podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce.	- wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne.	- rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].	- wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.	- omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].
6. Organizacje pozarządowe	- podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariuszy.	- podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających	- wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe; - uzasadnić konieczność angażowania się	- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem;	- aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach

		w swoim środowisku lokalnym; - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu.	w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce.	- wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność.	pozarządowych, praca w wolontariacie]; - zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.
7. Media i opinia publiczna	- podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam.	- podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane	- odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej;	- dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnić konieczność	- wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię

		w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy.	- odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach.	przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii.	reklamową [kampanię społeczną].
Podsumowanie i test					
1. Organizacje międzynarodowe	- rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO.	- wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ.	- wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO.	- wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaka rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.	- zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.
2. Unia Europejska	- wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;	- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;	- wymienić główne etapy integracji europejskiej;	- podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej,	- zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej;

	- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.	- wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji europejskiej, - wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;	- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	- przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	- zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować [zorganizować /aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.
3. Polska w Unii Europejskiej	- podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.	- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej,	- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne];	- ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen;	- zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.

		- wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.	- podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.	- przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.	
4. Problemy współczesnego świata	- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej.	- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.	- podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.	- podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnić pojęcia Grupa G7.	- zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa; - zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.
5. Konflikty zbrojne na świecie	- podać przykłady działań terrorystycznych; - podać przykłady konfliktów międzynarodowych.	- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem;	- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;	- przedstawić różne rodzaje terroryzmu; - wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.	- zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu,

		- wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.	- wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; - wymienić cechy ludobójstwa.		sposoby rozwiązania sporu].
--	--	--	--	--	-----------------------------

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z geografii w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu Program nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa

Autor programu Maria Tuz, Barbara Dziedzic

Dział tematyczny	Uczeń otrzymuje ocenę celującą jeśli:	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
Azja	Uczeń: • wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów • udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych • omawia wpływ	Uczeń: • analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki • omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych	Uczeń: • omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji • charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie	Uczeń: • opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata • charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji • przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji	Uczeń: • wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji • wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji • wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej • wymienia największe rzeki

	budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami • ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych • wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze	• przedstawi a sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi • omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu • omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej • wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów,	mapy tematycznej • omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji • omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych • wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji • opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji • opisuje	• omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji • omawia strefy roślinne Azji • omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji • wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy • wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa wymienia czołówkę państw	Azji • wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> • odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji • wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku • wymienia czynniki
--	--	---	---	--	--

	użytkowania ziemi w Azji • wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej • ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii • omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową • opisuje główne	trzęsień ziemi i tsunami w Japonii • analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii • charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej • uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie • przedstawi a problemy demograficzne i społeczne Chin	ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii • omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii • omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii • omawia cechy gospodarki Chin • analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów	azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii • omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych • omawia warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Japonii • przedstawia cechy rolnictwa	przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji • wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej • określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska naturalnego Japonii • wymienia główne uprawy w Japonii • określa cechy
--	--	---	---	---	--

	problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny • analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie	z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych • omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin • omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach • charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju	świata na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin • przedstawia problemy demograficzne Indii • omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu	Japonii na podstawie analizy danych statystycznych • określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej • omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach • przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne	położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej • lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach • wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej • określa położenie geograficzne Indii • porównuje liczbę ludności Chin i
--	--	---	---	--	--

		• omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu • omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie	•charakteryzuje przemysł przetwórczy Indii •omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie •omawia wpływ religii na życie muzułmanów przedstawia znaczenie przemysłu naftowego w krajach Bliskiego Wschodu	kierunki produkcji rolnej w Chinach •omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego •podaje przyczyny powstawania slumsów w Indiach •omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej •charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową •omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu	Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę •wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie •wyjaśnia znaczenie terminu <i>slumsy</i> wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania •wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje
--	--	--	--	--	--

				•omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC	na mapie regiony ich występowania •określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu •wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
Afryka	Uczeń: •wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-	Uczeń: • omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem	Uczeń: • omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki • omawia	Uczeń: • omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki	Uczeń: • określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy

	glebowej w Afryce • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu • ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej • przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim • przedstawia sposoby walki z	rowów tektonicznych • wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej • omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu • omawia typy rolnictwa w Afryce • przedstawi a czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce	rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej • omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu • omawia gospodarkę w strefie Sahelu • omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • przedstawia	• wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów • charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki • omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce • charakteryzuje znaczenie hodowli zwierząt w krajach Afryki • przedstawia zróżnicowanie PKB	ogólnogeograficznej • wymienia strefy klimatyczne Afryki • wymienia największe rzeki i jeziora Afryki • wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce • wymienia główne uprawy w Afryce • wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje
--	--	---	---	---	--

	głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii • określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii • przedstawi a argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki	• omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii • omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce • omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki	nowoczesne działy gospodarki Afryki • omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce • omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii • opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii • wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO • opisuje walory kulturowe Kenii na	w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • omawia przemysł wydobywczy w Afryce • wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej • analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu • przedstawia	obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki • wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki określa położenie geograficzne Etiopii • wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem • określa położenie geograficzne Kenii • wymienia obiekty
--	--	---	---	--	--

			podstawie wybranych źródeł informacji	ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych	turystyczne na terenie Kenii
Ameryka Północna i Ameryka Południowa	Uczeń: •ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych •przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych	Uczeń: •wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce •omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce •przedstawia skutki występowania tornad i	Uczeń: • charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki • omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki • porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce • charakteryzuje wody powierzchniowe	Uczeń: • wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki • wymienia strefy klimatyczne Ameryki • omawia	Uczeń: • określa położenie geograficzne Ameryki • wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową • wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na

	źródeł informacji • przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii • omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej • opisuje problemy ludności mieszkających w slumsach na podstawie materiałów	cyklonów tropikalnych w Ameryce • omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii • podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii • przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce • przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce • określa cechy	Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii • opisuje piętność wilgotnych lasów równikowych w Amazonii • omawia wielkie migracje w historii	przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się • podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii • omawia cechy klimatu Amazonii • podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego	mapie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> • wskazuje na mapie Aleję Tornad • wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku • określa położenie geograficzne Amazonii • omawia florę i faunę lasów równikowych
--	--	---	--	---	--

	źródłowych •wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie •omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych,	megalopolis w Ameryce Północnej •omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie •opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady •charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych •omawia znaczenie usług	zasiedlania Ameryki • omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu • omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł • podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie • podaje przyczyny powstawania slumsów w	Ameryki • przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej • przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficz	• podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu • wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i>, <i>aglomeracja</i>, <i>megalopolis</i> • wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione
--	---	--	--	--	---

	rozwoju przemysłu i handlu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych	wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych • omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych	wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej • przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych produktów rolnych na podstawie wykresu • omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych	nej • omawia ukształtowanie powierzchni Kanady • przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady • omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu • opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych • wymienia czynniki wpływające na	w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie • przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia główne uprawy
--	---	--	--	---	---

			• omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych	rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu	na terenie Kanady • wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto</i>, <i>technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych
--	--	--	---	--	---

					wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych
Australia i Oceania	Uczeń: - wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii - wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii - określa	Uczeń: - wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat - omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii - wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów - omawia znaczenie	Uczeń: - wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów - omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej - omawia bariery utrudniające	Uczeń: - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii - charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii - wymienia strefy klimatyczne w Australii - charakteryzuje wody powierzchniowe Australii	Uczeń: - określa położenie geograficzne Australii i Oceanii - wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy - wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> - wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii

	główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych	przemysłów przetwórczego i zaawansowanych technologii w rozwoju Australii	zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii • omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych • przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii	• omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii • omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	• przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych • wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie
Obszary okołobiegunowe	Uczeń: • omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych	Uczeń: • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki • wyjaśnia,	Uczeń: • opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych	Uczeń: • wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych	Uczeń: • określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych

	• charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł • omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł	dlatego Antarktyda jest największą pustynią lodową • prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia status prawny Antarktydy	h • charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia • opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej	• charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki • wymienia zagrożenia środowiska naturalnego obszarów polarnych	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> • wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki • wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki • wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej
--	---	--	--	---	--

					Henryka Arctowskiego
--	--	--	--	--	-------------------------

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z biologii w klasie ósmej wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: Program nauczania biologii w klasach 5–8 szkoły podstawowej – Puls życia

autor: Anna Zdziennicka

I półrocze:

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	1. Genetyka – nauka o dziedziczności i zmienności.	Uczeń: - określa zakres badań genetyki - wyjaśnia, że podobieństwo dziecka do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech	Uczeń: - rozdziela cechy dziedziczne i niedziedziczne - definiuje pojęcia <i>genetyka</i> i <i>zmienność organizmów</i>	Uczeń: - wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów - omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie i archeologii	Uczeń: - uzasadnia występowanie zmienności genetycznej wśród ludzi - wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi - wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych w rozmnażaniu bezpłciowym	Uczeń: - dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska - wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu się zmienności organizmów
	2. DNA jako nośnik informacji genetycznej.	- wskazuje miejsca występowania DNA - wymienia elementy budujące DNA - przedstawia rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej	- przedstawia budowę nukleotydu - wymienia nazwy zasad azotowych - omawia budowę chromosomu - definiuje pojęcia: <i>kariotyp</i>, <i>helisa</i>, <i>gen</i> i <i>nukleotyd</i> - wskazuje rolę jądra	- wskazuje konieczność związania DNA przez białka i powstania chromatyny w jądrze komórkowym - wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych - graficznie przedstawia regułę komplementarności	- wyjaśnia proces replikacji - rozpoznaje DNA i RNA* - na modelu lub ilustracji - porównuje budowę DNA z budową RNA* - omawia budowę i funkcję RNA*	- uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki - wykonuje dowolną techniką model DNA - wskazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienną informacji genetycznej
	3. Podziały komórkowe	- wymienia nazwy podziałów komórkowych - podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka	- definiuje pojęcia: <i>chromosomy homologiczne</i>, <i>komórki haploidalne</i> i <i>komórki diploidalne</i> - wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka	- omawia znaczenie mitozy i mejozy - oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu	- wskazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach macierzystych gamet - wskazuje różnice między mitozą a mejozą	- wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy - wykonuje dowolną techniką model mitozy lub mejozy

	4. Podstawowe prawa dziedziczenia	• definiuje pojęcia <i>fenotyp</i> i <i>genotyp</i> • wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych	• omawia badania Gregora Mendla • zapisuje genotypy homozygoty dominującej i homozygoty recesywnej oraz heterozygoty • wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu	• identyfikuje allele dominujące i recesywne • omawia prawo czystości gamet • na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia potomnego	• przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet • interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń: <i>homozygota</i>, <i>heterozygota</i>, <i>cecha dominująca</i> i <i>cecha recesywna</i>	• zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa • ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki
--	-----------------------------------	---	---	---	---	---

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	5. Dziedziczenie cech u człowieka	- wskazuje u ludzi przykładowe cechy dominującą i recesywną - z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wyjaśnia, że cechę recesywną determinują allele homozygoty recesywnej - na podstawie krzyżówki genetycznej przewiduje wystąpienie cechu potomstwa	- wskazuje cechy człowieka, które są zarówno wynikiem działania genów, jak i czynników środowiska - ustala prawdopodobieństwo występowania cechy u potomstwa, jeśli nie są znane genotypy obojga rodziców	- ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech - na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych - projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami <i>homozygota</i> i <i>heterozygota</i>
	6. Dziedziczenie płci u człowieka	- podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka - wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią	- rozpoznaje kariotyp człowieka - określa cechy chromosomów X i Y - omawia zasadę dziedziczenia płci	- wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów - przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób pod kątem dziedziczenia płci	- wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią - wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu	- interpretuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu - ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA
	7. Dziedziczenie grup krwi	- wymienia cztery główne grupy krwi występujące u człowieka - przedstawia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska	- omawia sposób dziedziczenia grup krwi - wyjaśnia sposób dziedziczenia czynnika Rh - wyjaśnia wpływ środowiska na rozwój cech osobniczych	- rozpoznaje grupy krwi na podstawie zapisu genotypów - wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi - określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego	- ustala grupy krwi dzieci na podstawie znajomości grup krwi ich rodziców - ustala czynnik Rh dzieci na podstawie znajomości czynnika Rh ich rodziców	- określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego - wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogenowe
	8. Przyczyny i skutki mutacji.	- definiuje pojęcie <i>mutacja</i> - wymienia czynniki mutagenne - podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi	- rozdziela mutacje genowe i chromosomowe - omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych - wskazuje mechanizm mukowiscydozy	- wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe - omawia znaczenie poradnictwa genetycznego - charakteryzuje wybrane choroby i zaburzenia genetyczne - wyjaśnia podłoże zespołu Downa	- wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych - omawia zachowania zapobiegające powstawaniu mutacji - wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych	- uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów - analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki - wykonuje portfolio na temat chorób i zaburzeń genetycznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Ewolucja życia	9. Źródła wiedzy o ewolucji	- definiuje pojęcie <i>ewolucja</i> - wymienia dowody ewolucji - wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka	- omawia dowody ewolucji - wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości - definiuje pojęcie <i>żywa skamieniałość</i> - wymienia przykłady reliktyw	- wyjaśnia istotę procesu ewolucji - rozpoznaje żywe skamieniałości - omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów - wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych	- określa warunki powstawania skamieniałości - analizuje formy pośrednie - wskazuje istnienie związku między rozmieszczeniem gatunków a ich pokrewieństwem	- wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów - ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji
	10. Mechanizmy ewolucji	- wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>endemit</i> - podaje przykłady doboru sztucznego	- wymienia przykłady endemitów - wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny - omawia ideę walki o byt	- wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina - wskazuje różnicę pomiędzy doбором naturalnym a doбором sztucznym - wymienia główne założenia syntetycznej teorii ewolucji*	- wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków - wykazuje rolę endemitów z Galapagos w badaniach Darwina* - uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego - ocenia korzyści doboru naturalnego w przekazywaniu cech potomstwu - omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji	- ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego - ocenia korzyści dla człowieka płynące z zastosowania doboru sztucznego
	11. Pochodzenie człowieka	- wymienia przykłady organizmów należących do nadrodziny człekokształtnych - omawia cechy człowieka rozumnego	- wskazuje na mapie miejsce, gdzie rozpoczęła się ewolucja człowieka - wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka	- określa stanowisko systematyczne człowieka - wskazuje na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi człekokształtnymi	- analizuje przebieg ewolucji człowieka - wykazuje cechy wspólne człowieka z innymi człekokształtnymi - wymienia cechy człowieka pozwalające zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych	- porównuje różne gatunki człowieka w przebiegu jego ewolucji - wykazuje, że człekokształtne to ewolucyjni krewni człowieka

II półrocze:

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	12. Organizm i jego środowisko.	- wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia - wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach - nazywa formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	- identyfikuje siedlisko wybranego gatunku - omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu - wyjaśnia, do czego służy skala porostowa	- rozdziela siedlisko i niszę ekologiczną - określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów - wykazuje związek między zakresem tolerancji a stosowaniem skali porostowej - odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji	- wykazuje zależność między czynnikami środowiska a występującymi w nim organizmami - rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	- interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku - praktycznie wykorzystuje skalę porostową
	13. Cechy populacji	- definiuje pojęcia <i>populacja</i> i <i>gatunek</i> - wylicza cechy populacji - wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji - określa wady i zalety życia organizmów w grupie	- wyjaśnia zależność między definicją populacji i gatunku - wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie - określa przyczyny migracji - przedstawia, jakie dane można odczytać z piramidy wiekowej populacji	- wskazuje populacje różnych gatunków - określa wpływ migracji na liczebność populacji - wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność - odczytuje dane z piramidy wiekowej	- wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem - graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady - wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji - charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach	- przeprowadza w terenie obliczanie zagęszczenia wybranego gatunku - przewiduje losy populacji na podstawie jej piramidy wiekowej
	14. Znaczenie drapieżnictwa i roślinożerności w przyrodzie.	- nazywa zależności międzygatunkowe - wymienia przykłady roślinożerców - wskazuje przykłady drapieżników i ich ofiar - omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa - podaje przykłady roślin drapieżnych	- określa znaczenie roślinożerców w przyrodzie - omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego - wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega drapieżnictwo - wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar	- wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność - omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki - opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami - wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu	- ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku - wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu - określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar - charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem	- wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar - wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne - wykazuje korzyści dla roślin płynące z roślinożerności - przedstawia pozytywne i negatywne skutki roślinożerności

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	15. Znaczenie pasożytnictwa i konkurencji w przyrodzie.	- wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych - wymienia przykłady pasożytnictwa u roślin - wymienia zasoby, o które konkurują organizmy	- wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo - klasyfikuje pasożyty na zewnętrzne i wewnętrzne - wyjaśnia, na czym polega konkurencja - wskazuje rodzaje konkurencji	- charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje pasożytnictwo u roślin - graficznie przedstawia zależności między organizmami, zaznacza, który gatunek odnosi korzyści, a który – straty - porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową	- ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie - wskazuje przystosowania roślin do pasożytniczego trybu życia - wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej - wykazuje zależność między zasobami środowiska a intensywnością konkurencji	- wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar - uzasadnia, wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego
	16. Nieantagonistyczne zależności między gatunkami	- wymienia nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe - podaje przykłady organizmów, które łączą zależność nieantagonistyczna	- określa warunki współpracy między gatunkami - rozdziela pojęcia <i>komensalizm</i> i <i>mutualizm</i> - omawia budowę korzeni roślin motylkowych	- omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem - charakteryzuje role grzyba i glonów w plesze porostu	- określa warunki występowania nieantagonistycznych relacji między organizmami różnych gatunków - charakteryzuje relacje między rośliną motylkową	- ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie - wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie
	17. Struktura i funkcjonowanie ekosystemu	- wymienia przykładowe ekosystemy - przedstawia składniki biotopu i biocenozy - rozdziela ekosystemy sztuczne i naturalne	- wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu - omawia, do czego człowiek wykorzystuje ekosystemy - wymienia przemiany w ekosystemach	- omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi - omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej*	charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną a wtórną*	- wykazuje zależności między biotopem a biocenozą - wyszukuje w terenie miejsce zachodzenia sukcesji wtórnej*
	19. Zależności pokarmowe w ekosystemie.	- wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego - przyporządkowuje znane organizmy poszczególnym ogniwom łańcucha pokarmowego - rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach	- wyjaśnia przyczyny istnienia łańcuchów pokarmowych - wskazuje różnice między producentami a konsumentami - rysuje schemat prostej sieci pokarmowej	- analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie - charakteryzuje role poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego	omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu	- przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniwka we wskazanym łańcuchu pokarmowym - interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	20. Materia i energia w ekosystemie	omawia na podstawie ilustracji piramidę ekologiczną	- wyказuje, że materia krąży w ekosystemie - omawia na podstawie ilustracji obieg węgla w ekosystemie*	- wyjaśnia, że energia przepływa przez ekosystem - wyказuje rolę producentów, konsumentów i destruktorów w krążeniu materii	- interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji - analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej	- analizuje przyczyny zaburzeń w krążeniu materii w ekosystemach - uzasadnia spadek energii w ekosystemie na kolejnych poziomach troficznych
IV. Człowiek i środowisko	21. Znaczenie różnorodności biologicznej	- przedstawia poziomy różnorodności biologicznej - wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów	- wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna - wyjaśnia różnice pomiędzy dwoma poziomami różnorodności biologicznej - wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat skutków spadku różnorodności	- charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej - omawia wpływ klimatu na kształtowanie się różnorodności biologicznej	- wyказuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji* - porównuje poziomy różnorodności biologicznej	analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku
	22. Wpływ człowieka na różnorodność biologiczną	- wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej - podaje przykłady obcych gatunków	- wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej - wskazuje gatunki wymarłe jako przykład działalności człowieka	- wskazuje, w jaki sposób niszczenie siedlisk wpływa na stan gatunkowy ekosystemów - wyjaśnia, skąd się biorą nowe gatunki roślin i zwierząt w ekosystemach naturalnych	- wyказuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków - ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce	analizuje zależności między działalnością człowieka a zmianą czynników środowiskowych wpływających na spadek różnorodności biologicznej
	23. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wymienia przykłady zasobów przyrody - wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami	- wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody - ilustruje przykładami, jak należy dbać o ochronę zasobów	- klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywalne i wyczerpywalne, podaje ich przykłady - omawia racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wyказuje skutki niewłaściwej eksploatacji zasobów - wyjaśnia, na czy polega zrównoważony rozwój	- objaśnia, w jaki sposób odtwarzają się odnawialne zasoby przyrody - wyjaśnia, jak młodzież może się przyczynić do ochrony zasobów przyrody

	24. Sposoby ochrony przyrody	• określa cele ochrony przyrody • wymienia sposoby ochrony gatunkowej	• wymienia formy ochrony przyrody • omawia formy ochrony indywidualnej	• wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa • wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową	• charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody • wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 • prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce	• wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy • uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów
--	------------------------------	--	---	--	---	---

Zagadnienia spoza podstawy programowej oznaczono gwiazdką

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Fizyka klasa 8

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z fizyki w klasie 8 wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu: Świat fizyki

Autor programu: Barbara Sagnowska

1. Przemiany energii w zjawiskach cieplnych.

ocena dopuszczająca:

- podaje przykłady, w których na skutek wykonania pracy wzrosła energia wewnętrzna ciała
- bada przewodnictwo cieplne i określa, który z materiałów jest lepszym przewodnikiem ciepła)
- podaje przykłady przewodników i izolatorów
- opisuje rolę izolacji cieplnej w życiu codziennym
- podaje przykłady konwekcji
- prezentuje doświadczalnie zjawisko konwekcji
- odczytuje z tabeli wartości ciepła właściwego
- analizuje znaczenie dla przyrody dużej wartości ciepła właściwego wody
- demonstruje zjawiska topnienia, wrzenia i skraplania
- podaje przykład znaczenia w przyrodzie dużej wartości ciepła topnienia lodu
- odczytuje z tabeli temperaturę topnienia i ciepło topnienia

- odczytuje z tabeli temperaturę wrzenia i ciepło parowania w temperaturze wrzenia
- podaje przykłady znaczenia w przyrodzie dużej wartości ciepła parowania wody

Ocena dostateczna:

- wymienia składniki energii wewnętrznej
- opisuje przepływ ciepła (energii) od ciała o wyższej temperaturze do ciała o niższej temperaturze, następujący przy zetknięciu tych ciał
- wyjaśnia pojęcie ciągu kominowego
- opisuje zależność zmiany temperatury ciała od ilości dostarczonego lub oddanego ciepła i masy ciała
- oblicza ciepło właściwe ze wzoru
- opisuje zjawisko topnienia (stałość temperatury, zmiany energii wewnętrznej topniejących ciał)
- opisuje proporcjonalność ilości ciepła potrzebnego do stopienia ciała stałego w temperaturze topnienia do masy tego ciała
- analizuje (energetycznie) zjawiska parowania i wrzenia
- opisuje proporcjonalność ilości ciepła potrzebnego do wyparowania cieczy do masy tej cieczy

ocena dobra:

- wyjaśnia, dlaczego podczas ruchu z tarcie nie jest spełniona zasada zachowania energii mechanicznej
- wyjaśnia, dlaczego przyrost temperatury ciała świadczy o wzroście jego energii wewnętrznej

- objaśnia zjawisko przewodzenia ciepła z wykorzystaniem modelu budowy materii
- rozpoznaje sytuacje, w których ciała pozostają w równowadze termicznej
- wyjaśnia zjawisko konwekcji
- opisuje znaczenie konwekcji w prawidłowej wentylacji mieszkań
- oblicza każdą wielkość ze wzoru na ciepło
- wyjaśnia, dlaczego podczas topnienia i krzepnięcia temperatura pozostaje stała mimo zmiany energii wewnętrznej
- oblicza każdą wielkość ze wzoru na ciepło topnienia i ciepło parowania
- opisuje (na podstawie wiadomości z klasy 7.) zjawiska sublimacji i resublimacji

ocena bardzo dobra:

- objaśnia różnice między energią mechaniczną i energią wewnętrzną ciała
- uzasadnia, dlaczego w cieczech i gazach przepływ energii odbywa się głównie przez konwekcję
- definiuje ciepło właściwe substancji
- wyjaśnia sens fizyczny ciepła właściwego
- opisuje zasadę działania wymiennika ciepła i chłodnicy
- wyjaśnia sens fizyczny ciepła topnienia
- na podstawie proporcjonalności Q jest proporcjonalne do m definiuje ciepło parowania
- wyjaśnia sens fizyczny ciepła parowania
- opisuje zasadę działania chłodziarki

ocena celująca:

- formułuje jakościowo pierwszą zasadę termodynamiki
- na podstawie proporcjonalności Q do m definiuje ciepło topnienia substancji

2. Drgania i fale sprężyste

ocena dopuszczająca:

- wskazuje w otoczeniu przykłady ciał wykonujących ruch drgający
- demonstruje falę poprzeczną i falę podłużną
- podaje przykłady źródeł dźwięku
- demonstruje wytwarzanie dźwięków w przedmiotach drgających i instrumentach muzycznych
- wymienia, od jakich wielkości fizycznych zależy wysokość i głośność dźwięku
- wyjaśnia, co nazywamy ultradźwiękami i infradźwiękami

ocena dostateczna:

- doświadczalnie wyznacza okres i częstotliwość drgań wahadła lub ciężarka na sprężynie

podaje znaczenie pojęć: położenie równowagi, wychylenie, amplituda, okres, częstotliwość

- podaje różnice między falami poprzecznymi i falami podłużnymi
- posługuje się pojęciami: długość fali, szybkość rozchodzenia się fali, kierunek rozchodzenia się fali
- opisuje mechanizm powstawania dźwięków w powietrzu
- obserwuje oscylogramy dźwięków z wykorzystaniem komputera

ocena **dobra**:

- odczytuje amplitudę i okres z wykresu $x(t)$ dla drgającego ciała
- opisuje zjawisko izochronizmu wahadła
- opisuje ruch wahadła i ciężarka na sprężynie oraz analizuje przemiany energii mechanicznej w tych ruchach
- stosuje wzory na długość fali w zależności od częstotliwości lub okresu do obliczeń
- podaje cechy fali dźwiękowej (częstotliwość 20–20 000 Hz, fala podłużna)

ocena **bardzo dobra**:

- opisuje występowanie w przyrodzie infradźwięków i ultradźwięków oraz ich zastosowanie

ocena **celująca**:

- opisuje mechanizm przekazywania drgań w przypadku fali na napiętej linie i fal dźwiękowych w powietrzu

3. O elektryczności statycznej

ocena **dopuszczająca**:

- wskazuje w otoczeniu zjawiska elektryzowania przez tarcie i dotyk
- demonstruje zjawisko elektryzowania przez tarcie i dotyk
- podaje przykłady przewodników i izolatorów
- demonstruje elektryzowanie przez indukcję

ocena **dostateczna**:

- opisuje budowę atomu i jego składniki

- bada jakościowo oddziaływanie między ciałami naelektryzowanymi
- opisuje budowę przewodników i izolatorów, wyjaśnia rolę elektronów swobodnych
- analizuje przepływ ładunków podczas elektryzowania przez tarcie i dotyk, stosując zasadę zachowania ładunku
 - posługuje się pojęciem pola elektrostatycznego do wyjaśnienia zachowania się nitek lub bibułek przymocowanych do naelektryzowanej kulki
- rozróżnia pole centralne i jednorodne

ocena **dobra**:

- określa jednostkę ładunku (1 C) jako wielokrotność ładunku elementarnego
- wyjaśnia elektryzowanie przez tarcie i dotyk, analizuje przepływ elektronów
- wyjaśnia pojęcie jonu
- formułuje ogólne wnioski z badań nad oddziaływaniem ciał naelektryzowanych
- wyjaśnia, jak rozmieszczony jest –uzyskany na skutek naelektryzowania – ładunek w przewodniku, a jak w izolatorze
- wyjaśnia uziemianie ciał
- na podstawie doświadczeń z elektroskopem formułuje i wyjaśnia zasadę zachowania ładunku

ocena **bardzo dobra**:

- opisuje mechanizm zubożniania ciał naelektryzowanych (metali i izolatorów)
- opisuje budowę i zasadę działania elektroskopu
- wyjaśnia oddziaływanie na odległość ciał naelektryzowanych z użyciem pojęcia pola elektrostatycznego

4. O prądzie elektrycznym

ocena **dopuszczająca:**

- opisuje przepływ prądu w przewodnikach jako ruch elektronów swobodnych
- posługuje się intuicyjnie pojęciem napięcia elektrycznego
- podaje jednostkę napięcia (1 V)
- wskazuje woltomierz jako przyrząd do pomiaru napięcia
- wymienia źródła napięcia: ogniwo, akumulator, prądnica
- podaje jednostkę natężenia prądu (1 A)
- wyjaśnia, skąd się bierze opór przewodnika
- podaje jednostkę oporu elektrycznego
- posługuje się symbolami graficznymi elementów obwodów elektrycznych
- opisuje rolę izolacji elektrycznej przewodu
- odczytuje dane znamionowe z tabliczki znamionowej odbiornika
- odczytuje z licznika zużytą energię elektryczną
- podaje jednostki pracy oraz mocy prądu i je przelicza
- podaje przykłady pracy wykonanej przez prąd elektryczny
- wykonuje pomiary masy wody, temperatury i czasu ogrzewania wody
- podaje rodzaj energii, w jaki zmienia się w tym doświadczeniu energia elektryczna

ocena **dostateczna:**

- opisuje przemiany energii w przewodniku, między końcami którego wytworzono napięcie
- rysuje schemat prostego obwodu elektrycznego z użyciem symboli elementów wchodzących w jego skład
- oblicza natężenie prądu ze wzoru
- buduje prosty obwód prądu i mierzy natężenie prądu w tym obwodzie
- oblicza opór przewodnika ze wzoru
- rysuje schematy elektryczne prostych obwodów elektrycznych
- wyjaśnia rolę bezpieczników w domowej instalacji elektrycznej
- oblicza pracę prądu elektrycznego ze wzoru $W = UI t$
- oblicza moc prądu ze wzoru $P = UI$
- opisuje sposób wykonania doświadczenia

ocena **dobra:**

- zapisuje i wyjaśnia wzór na napięcie prądu elektrycznego między dwoma punktami
- wymienia i opisuje skutki przepływu prądu w przewodnikach
- wskazuje kierunek przepływu elektronów w obwodzie i umowny kierunek prądu
- łączy według podanego schematu obwód elektryczny składający się ze źródła napięcia, odbiornika, wyłącznika, woltomierza i amperomierza
- objaśnia proporcjonalność między q i t
- oblicza każdą wielkość ze wzoru na natężenie w zależności od ładunku
- objaśnia zależność wyrażoną przez prawo Ohma

- sporządza wykres zależności $I(U)$
- wyznacza opór elektryczny przewodnika
- oblicza każdą wielkość ze wzoru na opór (prawo Ohma)
- łączy według podanego schematu prosty obwód elektryczny
- opisuje niebezpieczeństwa związane z używaniem prądu elektrycznego
- opisuje przemiany energii elektrycznej w grzałce, silniku odkurzacza, żarówce
- wykonuje obliczenia

ocena **bardzo dobra:**

- wskazuje skutki przerywania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu
- przelicza jednostki ładunku (1 C, 1 Ah, 1 As)
- wyjaśnia budowę domowej sieci elektrycznej
- opisuje równoległe połączenie odbiorników w sieci domowej
- objaśnia sposób dochodzenia do wzoru zależność ciepła od mocy i czasu przepływu prądu
- zaokrągla wynik do dwóch cyfr znaczących

ocena **celująca:**

- mierzy napięcie na odbiorniku
- oblicza każdą z wielkości występujących we wzorach na pracę prądu elektrycznego
- analizuje teksty źródłowe, w tym popularnonaukowe, i przygotowuje wypowiedź pisemną lub ustną

5. O zjawiskach magnetycznych

ocena **dopuszczająca:**

- podaje nazwy biegunów magnetycznych i opisuje oddziaływania między nimi
- opisuje i demonstrowuje zachowanie igły magnetycznej w pobliżu magnesu
- opisuje sposób posługiwania się kompasem
- opisuje budowę elektromagnesu
- demonstrowuje działanie elektromagnesu na znajdujące się w pobliżu przedmioty żelazne i magnesy
- nazywa rodzaje fal elektromagnetycznych

ocena **dostateczna:**

- opisuje pole magnetyczne Ziemi
- demonstrowuje oddziaływanie prostoliniowego przewodnika z prądem na igłę magnetyczną umieszczoną w pobliżu
- wskazuje oddziaływanie elektromagnesu z magnesem jako podstawę działania silnika na prąd stały
- podaje przykłady zastosowania fal elektromagnetycznych

ocena **dobra:**

- opisuje oddziaływanie magnesu na żelazo i podaje przykłady wykorzystania tego oddziaływania
- opisuje rolę rdzenia w elektromagnecie
- wskazuje bieguny N i S elektromagnesu
- podaje właściwości różnych rodzajów fal elektromagnetycznych (rozchodzenie się w próżni, szybkość rozchodzenia się, różne długości fali)

ocena **bardzo dobra:**

- do opisu oddziaływania magnetycznego używa pojęcia pola magnetycznego
- wyjaśnia zachowanie igły magnetycznej z użyciem pojęcia pola magnetycznego wytworzonego przez prąd elektryczny
- buduje model silnika na prąd stały i demonstruje jego działanie

ocena **celująca:**

- podaje cechy prądu przemiennego wykorzystywanego w sieci energetycznej
- analizuje teksty źródłowe, w tym popularnonaukowe, i przygotowuje wypowiedź pisemną lub ustną na temat zastosowań fal elektromagnetycznych

6. Optyka, czyli nauka o świetle

ocena **dopuszczająca:**

- podaje przykłady źródeł światła
- demonstruje powstawanie obrazów w zwierciadle płaskim
- szkicuje zwierciadła kuliste wklęsłe i wypukłe
- wskazuje oś optyczną główną, ognisko, ogniskową i promień krzywizny zwierciadła
- wykreśla bieg wiązki promieni równoległych do osi optycznej po odbiciu od zwierciadła
- podaje przykłady praktycznego zastosowania zwierciadeł
- demonstruje zjawisko załamania światła
- opisuje światło białe jako mieszaninę barw
- rozpoznaje tęczę jako efekt rozszczepienia światła słonecznego

- opisuje bieg promieni równoległych do osi optycznej, przechodzących przez soczewkę skupiającą i rozpraszającą
- posługuje się pojęciem ogniska, ogniskowej i osi optycznej
- rozróżnia obrazy rzeczywiste, pozorne, proste, odwrócone, powiększone, pomniejszone
- wyjaśnia, na czym polegają krótkowzroczność i dalekowzroczność
- podaje rodzaje soczewek (skupiająca, rozpraszająca) do korygowania wad wzroku

ocena **dostateczna:**

- opisuje sposób wykazania, że światło rozchodzi się po liniach prostych
- demonstruje prostoliniowe rozchodzenie się światła
- opisuje zjawisko odbicia światła od powierzchni gładkiej, wskazuje kąt padania i kąt odbicia
- opisuje zjawisko rozproszenia światła na powierzchniach chropowatych
- na podstawie obserwacji powstawania obrazów wymienia cechy obrazów otrzymywanych w zwierciadle kulistym
- szkicuje przejście światła przez granicę dwóch ośrodków, wskazuje kąt padania i kąt załamania
- wyjaśnia rozszczepienie światła białego w pryzmacie
- wytwarza za pomocą soczewki skupiającej ostry obraz przedmiotu na ekranie
- rysuje konstrukcje obrazów otrzymywanych za pomocą soczewek skupiających i rozpraszających
- wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych
- wymienia sposoby przekazywania informacji i wskazuje znaczenie fal elektromagnetycznych dla człowieka

ocena **dobra:**

- wyjaśnia powstawanie obszarów cienia i półcienia za pomocą prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym
- podaje cechy obrazu otrzymanego w zwierciadle płaskim
- rysuje konstrukcyjnie obrazy otrzymywane za pomocą zwierciadła wklęsłego
- demonstruje powstawanie obrazów w zwierciadłach wklęsłych i wypukłych
- wyjaśnia pojęcie światła jednobarwnego (monochromatycznego) i prezentuje je za pomocą wskaźnika laserowego
- wyjaśnia, na czym polega widzenie barwne
- demonstruje rozszczepienie światła w pryzmacie
- doświadczalnie znajduje ognisko i mierzy ogniskową soczewki skupiającej
- oblicza zdolność skupiającą soczewki ze wzoru na zdolność skupiającą wyraża ją w dioptriach
- opisuje rolę soczewek w korygowaniu wad wzroku
- wykorzystuje do obliczeń związek między długością fali a częstotliwością

ocena **bardzo dobra:**

- rysuje konstrukcyjnie obrazy otrzymywane w zwierciadle płaskim
- rysuje konstrukcyjnie ognisko pozorne zwierciadła wypukłego i objaśnia jego powstawanie
- rysuje konstrukcyjnie obrazy otrzymywane za pomocą zwierciadła wypukłego
- wyjaśnia zależność zmiany biegu wiązki promienia przy przejściu przez granicę dwóch ośrodków od szybkości rozchodzenia się światła w tych ośrodkach
- na podstawie materiałów źródłowych opisuje zasadę działania prostych przyrządów optycznych
- podaje znak zdolności skupiającej soczewek korygujących krótkowzroczność i dalekowzroczność

- wyjaśnia transport energii przez fale elektromagneczne

Ocenę niedostateczną śródroczną/roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **chemii** w klasie **ósmiej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu **Program nauczania chemii w szkole podstawowej**

Autor programu **Teresa Kulawik, Maria Litwin**

Dział tematyczny	Uczeń otrzymuje ocenę celującą jeśli:	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
Kwasy	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • wymienia przykłady innych wskaźników i określa ich zachowanie w roztworach o różnych odczynach • opisuje wpływ pH na głąb i uprawy, wyjaśnia przyczyny stosowania poszczególnych nawozów	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • zapisuje wzór sumaryczny wodorotlenku dowolnego metalu • planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także praktycznie nierozpuszczalne w wodzie • zapisuje równania reakcji	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • wymienia przykłady wodorotlenków i zasad • wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność • wymienia poznane tlenki metali, z których można otrzymać zasady	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • podaje sposoby otrzymywania tlenków • podaje wzory i nazwy wodorotlenków • wymienia dwie główne metody otrzymywania wodorotlenków • zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku	• definiuje pojęcie <i>tlenek</i> • zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków metali i tlenków niemetalu • wymienia zasady BHP dotyczące pracy z kwasami i zasadami • definiuje pojęcia: <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> • odczytuje z tabeli rozpuszczalności, czy wodorotlenek

	• omawia przemysłową metodę otrzymywania kwasu azotowego(V) • definiuje pojęcie <i>stopień dysocjacji</i> • dzieli elektrolity ze względu na stopień dysocjacji	otrzymywania różnych wodorotlenków • zapisuje wzór strukturalny kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym • nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych, uwzględnienie ich w nazwie) • projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy • identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji	• zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku • planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać wodorotlenki sodu, potasu lub wapnia • planuje sposób otrzymywania wodorotlenków nierozpuszczalnych w wodzie • zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu • wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować	sodu, potasu i wapnia • wyjaśnia pojęcia: <i>woda wapienna</i>, <i>wapno palone</i> i <i>wapno gaszone</i> • odczytuje proste równania dysocjacji jonowej zasad i kwasów • definiuje pojęcia <i>odczyn zasadowy</i>, <i>odczyn kwasowy</i> i <i>odczyn obojętny</i> • bada odczyn roztworów • udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość • zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów • wymienia metody	jest rozpuszczalny w wodzie czy też nie • opisuje budowę tlenków, wodorotlenków i kwasów • zna wartościowość grupy wodorotlenowej • rozpoznaje wzory tlenków, wodorotlenków i kwasów • opisuje właściwości oraz zastosowania wodorotlenków: sodu, potasu i wapnia • definiuje pojęcia: <i>elektrolit</i>, <i>nieelektrolit</i> • definiuje pojęcia: <i>dysocjacja jonowa</i>, <i>wskaźnik</i>
--	---	---	---	--	--

		• odczytuje równania reakcji chemicznych • rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności • proponuje sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów • wyjaśnia pojęcie <i>skala pH</i>	szczególną ostrożność • projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać omawiane na lekcjach kwasy • wymienia poznane tlenki kwasowe • wyjaśnia zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) • planuje doświadczenia wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) • opisuje reakcję ksantoproteinową	otrzymywania kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych • zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów • wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> • wskazuje przykłady tlenków kwasowych • opisuje właściwości poznanych kwasów • opisuje zastosowania poznanych kwasów • wyjaśnia pojęcie <i>dysocjacja jonowa</i> • zapisuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów i zasad	• wymienia rodzaje odczynów roztworów • rozróżnia pojęcia: <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> • definiuje pojęcie <i>kwasy i zasady</i> zgodnie z teorią Arrheniusa • opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych i kwasów tlenowych • zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H₂S, H₂SO₄, H₂SO₃, HNO₃, H₂CO₃, H₃PO₄ • zapisuje wzory strukturalne kwasów beztlenowych • podaje nazwy poznanych kwasów
--	--	---	--	---	--

			• zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów i zasad • zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) w formie stopniowej dla H_2S, H_2CO_3 • określa odczyn roztworu na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze • opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski)	• nazywa kation H^+ i aniony reszt kwasowych • określa odczyn roztworu • wymienia wspólne właściwości kwasów • wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów • zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń • posługuje się skalą pH • bada odczyn i pH roztworu • wyjaśnia, jak powstają kwaśne opady	• wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu • wyznacza wartościowość reszty kwasowej • wyjaśnia, jak można otrzymać np. kwas chlorowodorowy, siarkowy(IV) • wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy • opisuje właściwości kwasów, np.: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) • stosuje zasadę rozcieńczania kwasów • opisuje podstawowe zastosowania kwasów:
--	--	--	--	---	--

			• podaje przyczyny odczynu roztworów: kwasowego, zasadowego, obojętnego • interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny) • opisuje zastosowania wskaźników • planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym • rozwiązuje zadania obliczeniowe o	• podaje przykłady skutków kwaśnych opadów • oblicza masy cząsteczkowe kwasów i zasad • oblicza zawartość procentową pierwiastków chemicznych w cząsteczkach kwasów	chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) • wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) kwasów i zasad • definiuje pojęcia: <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i> • zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) • wymienia poznane wskaźniki • określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów • rozróżnia doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników
--	--	--	---	---	--

			wyższym stopniu trudności • analizuje proces powstawania i skutki kwaśnych opadów • proponuje niektóre sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów		• wyjaśnia pojęcie <i>kwaśne opady</i> • oblicza masy cząsteczkowe HCl i H₂S
Sole	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • wyjaśnia pojęcie <i>hydrat</i>, wymienia przykłady hydratów, ich występowania i zastosowania • wyjaśnia pojęcie <i>hydroliza</i>, zapisuje równania reakcji hydrolizy i wyjaśnia jej przebieg	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • wymienia metody otrzymywania soli • przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali)	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów(IV), siarczanów(VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów(V))	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli • podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) • zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach:	• opisuje budowę soli • tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli (np. chlorków, siarczków) • wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli • tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych (proste przykłady)

	• wyjaśnia pojęcia: <i>sól podwójna, sól potrójna, wodorosole i hydroksosole</i>; podaje przykłady tych soli	• zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli • wyjaśnia, jakie zmiany zasady w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania • proponuje reakcję tworzenia soli trudno rozpuszczalnej i praktycznie nierozpuszczalnej • przewiduje wynik reakcji strąceniowej • identyfikuje sole na podstawie podanych informacji • podaje zastosowania	• zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli • otrzymuje sole doświadczalnie • wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej • zapisuje równania reakcji otrzymywania soli • ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas → sól + wodór • projektuje i przeprowadza reakcję	cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej • podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli • odczytuje równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) • korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie • zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady)	• tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia) • wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych • definiuje pojęcie <i>dysocjacja jonowa (elektrolityczna) soli</i> • dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie • ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli
--	--	--	--	--	---

		reakcji strąceniowych • projektuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące otrzymywania soli • przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) • opisuje zaprojektowane doświadczenia	zobojętniania ($\text{HCl} + \text{NaOH}$) • swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie • projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje trudno rozpuszczalne i praktycznie nierozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych • zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje	• zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej soli • dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności metali) • opisuje sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) • zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji • wymienia zastosowania	i wodorotlenków w wodzie • zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli rozpuszczalnych w wodzie (proste przykłady) • podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli (proste przykłady) • opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + zasada, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) • zapisuje cząsteczkowo równania reakcji
--	--	--	---	---	---

			otrzymywania substancji trudno rozpuszczalnych i praktycznie nierozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) • podaje przykłady soli występujących w przyrodzie • wymienia zastosowania soli opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski)	najważniejszych soli	otrzymywania soli (proste przykłady) • definiuje pojęcia <i>reakcja zobojętniania</i> i <i>reakcja strąceniowa</i> • odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej • określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej • podaje przykłady zastosowań najważniejszych soli
Związki węgla z wodorem	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • opisuje przebieg suchej destylacji węgla kamiennego	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • analizuje właściwości węglowodorów	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • wyjaśnia pojęcie <i>szereg homologiczny</i>	• wyjaśnia pojęcie <i>związki organiczne</i> • podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel

	• wyjaśnia pojęcia: <i>izomeria, izomery</i> • wyjaśnia pojęcie <i>węglowodory aromatyczne</i> • podaje przykłady tworzyw sztucznych, tworzyw syntetycznych • podaje właściwości i zastosowania wybranych tworzyw sztucznych • wymienia przykładowe oznaczenia opakowań wykonanych z tworzyw sztucznych	• porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych • wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów • opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność • zapisuje równania reakcji przyłączania (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów zawierających wiązanie wielokrotne	wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym) • proponuje sposób doświadczalnego wykrycia produktów spalania węglowodorów • zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy dużym i małym dostępie tlenu • zapisuje równania reakcji spalania alkenów i alkinów • zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu • odczytuje podane równania reakcji chemicznej	• tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw odpowiednich alkanów • zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów • buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu • wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a spalaniem niecałkowitym • opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów	• wymienia naturalne źródła węglowodorów • wymienia nazwy produktów destylacji ropy naftowej i podaje przykłady ich zastosowania • stosuje zasady bhp w pracy z gazem ziemnym oraz produktami przeróbki ropy naftowej • definiuje pojęcie <i>węglowodory</i> • definiuje pojęcie <i>szereg homologiczny</i> • definiuje pojęcia: <i>węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkany, alkeny, alkiny</i>
--	---	--	---	---	--

		• projektuje doświadczenia chemiczne dotyczące węglowodorów • projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych • stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania zadań obliczeniowych o wysokim stopniu trudności • analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym	• zapisuje równania reakcji etenu i etynu z bromem, polimeryzacji etenu • opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej • wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów (np. stanem skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) • wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu	(metanu, etanu) oraz etenu i etynu • zapisuje i odczytuje równania reakcji spalania metanu, etanu, przy dużym i małym dostępie tlenu • pisze równania reakcji spalania etenu i etynu • porównuje budowę etenu i etynu • wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączania i polimeryzacji • opisuje właściwości i niektóre zastosowania polietylenu	• zalicza alkany do węglowodorów nasyconych, a alkeny i alkiny – do nienasyconych • zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla • rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) • podaje nazwy systematyczne alkanów (do pięciu atomów węgla w cząsteczce)
--	--	---	---	--	--

			z węglowodorami nasyconymi • opisuje właściwości i zastosowania polietylenu • projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych • opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne • wykonuje obliczenia związane z węglowodorami • wyszukuje informacje na temat zastosowań	• wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych, np. metan od etenu czy etynu • wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów • wykonuje proste obliczenia dotyczące węglowodorów • podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji doświadczeń	• podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów • podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów • przyporządkowuje dany węglowodór do odpowiedniego szeregu homologicznego • opisuje budowę i występowanie metanu • opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu • wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite • zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i spalania
--	--	--	--	--	---

			alkanów, etenu i etynu; wymienia je • zapisuje równanie reakcji polimeryzacji etenu		niecałkowitego metanu, etanu • podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu • opisuje najważniejsze właściwości etenu i etynu • definiuje pojęcia: <i>polimeryzacja</i>, <i>monomer</i> i <i>polimer</i> • opisuje najważniejsze zastosowania metanu, etenu i etynu - opisuje wpływ węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub rozcieńczony roztwór
--	--	--	--	--	---

					manganianu(VII) potasu)
Pochodne węglowodorów	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • opisuje właściwości i zastosowania wybranych alkoholi (inne niż na lekcji) • opisuje właściwości i zastosowania wybranych kwasów karboksylowych (inne niż na lekcji) • zapisuje równania reakcji chemicznych zachodzących w twardej wodzie po dodaniu mydła sodowego • wyjaśnia pojęcie <i>hydroksykwas</i>	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu z działu <i>Pochodne węglowodorów</i> • opisuje doświadczenia chemiczne (schemat, obserwacje, wniosek) • przeprowadza doświadczenia chemiczne do działu <i>Pochodne węglowodorów</i> • zapisuje wzory podanych alkoholi	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • wyjaśnia, dlaczego alkohol etylowy ma odczyn obojętny • wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu • zapisuje równania reakcji spalania alkoholi • podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne alkoholi i kwasów karboksylowych • wyjaśnia, dlaczego niektóre wyższe kwasy karboksylowe	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych • wyjaśnia, co to są alkohole polihydroksylowe • zapisuje wzory i podaje nazwy alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych (zawierających do pięciu atomów węgla w cząsteczce) • zapisuje wzory sumaryczny i półstrukturalny	• dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry i aminokwasy są pochodnymi węglowodorów • opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) • wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych węglowodorów • zalicza daną substancję organiczną do odpowiedniej grupy związków chemicznych

	• wyjaśnia, czym są aminy; omawia ich przykłady; podaje ich wzory; opisuje właściwości, występowanie i zastosowania • wymienia zastosowania aminokwasów • wyjaśnia, co to jest hydroliza estru • zapisuje równania reakcji hydrolizy estru o podanej nazwie lub podanym wzorze	i kwasów karboksylowych • zapisuje równania reakcji chemicznych alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż pięć atomów węgla w cząsteczce) • wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością alkoholi oraz kwasów karboksylowych • zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie	nazywa się kwasami tłuszczowymi • porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych • bada i opisuje wybrane właściwości fizyczne i chemiczne kwasu etanowego (octowego) • porównuje właściwości kwasów karboksylowych • opisuje proces fermentacji octowej • dzieli kwasy karboksylowe • zapisuje równania reakcji chemicznych kwasów karboksylowych	(grupowy) propano-1,2,3-triolu (glicerolu) • uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne • podaje odczyn roztworu alkoholu opisuje fermentację alkoholową • zapisuje równania reakcji spalania etanolu • podaje przykłady kwasów organicznych występujących w przyrodzie (np. kwasy: mrówkowy, szczawiowy, cytrynowy)	• wyjaśnia, co to jest grupa funkcyjna • zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminokwasach; podaje ich nazwy • zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów • dzieli alkohole na monohydroksylowe i polihydroksylowe • zapisuje wzory sumaryczne i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych
--	---	--	---	--	--

		lub podanym wzorze • planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie • opisuje właściwości estrów w aspekcie ich zastosowań • przewiduje produkty reakcji chemicznej • identyfikuje poznane substancje • omawia szczegółowo przebieg reakcji estryfikacji • omawia różnicę między reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania	• podaje nazwy soli kwasów organicznych • określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce kwasu oleinowego • podaje nazwy i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe) długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych (kwasów tłuszczowych) nasyconych (palmitynowego, stearynowego) i nienasyconego (oleinowego) • projektuje doświadczenie chemiczne	i wymienia ich zastosowania • tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) i zapisuje ich wzory sumaryczne i strukturalne • podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) • bada wybrane właściwości fizyczne kwasu etanowego (octowego) opisuje dysocjację jonową kwasów karboksylowych	zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce • wyjaśnia, co to są nazwy zwyczajowe i nazwy systematyczne • tworzy nazwy systematyczne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce, podaje zwyczajowe (metanolu, etanolu) • rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne kwasów monokarboksylowych o łańcuchach prostych zawierających do
--	--	---	--	---	--

		• zapisuje równania reakcji chemicznych w formach: cząsteczkowej, jonowej i skróconej jonowej • analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce aminokwasu • zapisuje równanie kondensacji dwóch cząsteczek glicyny • opisuje mechanizm powstawania wiązania peptydowego • rozwiązuje zadania dotyczące pochodnych węglowodorów (o dużym stopniu trudności)	umożliwiające odróżnienie kwasu oleinowego od kwasów palmitynowego lub stearynowego • zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami monohydroksylowymi • zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów • tworzy wzory estrów na podstawie nazw kwasów i alkoholi • tworzy nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów na podstawie nazw odpowiednich	• bada odczyn wodnego roztworu kwasu etanowego (octowego) • zapisuje równania reakcji spalania i reakcji dysocjacji jonowej kwasów metanowego i etanowego • zapisuje równania reakcji kwasów metanowego i etanowego z metalami, tlenkami metali i wodorotlenkami • podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego i etanowego • podaje nazwy długołańcuchowyc	dwóch atomów węgla w cząsteczce; podaje ich nazwy systematyczne i zwyczajowe (kwasu metanowego i kwasu etanowego) • zaznacza resztę kwasową we wzorze kwasu karboksylowego • opisuje najważniejsze właściwości metanolu, etanolu i glicerolu oraz kwasów etanowego i metanowego • bada właściwości fizyczne glicerolu • zapisuje równanie reakcji spalania metanolu • opisuje podstawowe zastosowania
--	--	--	---	--	--

			kwasów karboksylowych i alkoholi • zapisuje wzór poznanego aminokwasu • opisuje budowę oraz wybrane właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na przykładzie kwasu aminooctowego (glicyny) • opisuje właściwości omawianych związków chemicznych • wymienia zastosowania: metanolu, etanolu, glicerolu, kwasu metanowego, kwasu octowego	h kwasów monokarboksylowych (przykłady) • zapisuje wzory sumaryczne kwasów: palmitynowego, stearynowego i oleinowego • wyjaśnia, jak można doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym • podaje przykłady estrów • wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji • tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw	etanolu i kwasu etanowego • dzieli kwasy karboksylowe na nasycone i nienasycone • wymienia najważniejsze kwasy tłuszczowe • opisuje najważniejsze właściwości długołańcuchowych kwasów karboksylowych (stearynowego i oleinowego) • definiuje pojęcie <i>mydła</i> • wymienia związki chemiczne, które są substratami reakcji estryfikacji • definiuje pojęcie <i>estry</i>
--	--	--	---	--	---

			• bada niektóre właściwości fizyczne i chemiczne omawianych związków - opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne	kwasów i alkoholi (proste przykłady) • opisuje sposób otrzymywania wskazanego estru (np. octanu etylu) • zapisuje równania reakcji otrzymywania estru (proste przykłady, np. octanu metylu) • wymienia właściwości fizyczne octanu etylu • opisuje negatywne skutki działania etanolu na organizm • bada właściwości fizyczne omawianych związków • zapisuje obserwacje z wykonywanych	• wymienia przykłady występowania estrów w przyrodzie • opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) • wśród poznanych substancji wskazuje te, które mają szkodliwy wpływ na organizm • omawia budowę i właściwości aminokwasów (na przykładzie glicyny) • podaje przykłady występowania aminokwasów - wymienia najważniejsze zastosowania poznanych związków chemicznych (np.
--	--	--	--	--	---

				doświadczeń chemicznych	etanol, kwas etanowy, kwas stearynowy)
Substancje o znaczeniu biologicznym	• spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą • bada skład pierwiastkowy białek • udowadnia doświadczalnie, że glukoza ma właściwości redukujące • przeprowadza próbę Trommera i próbę Tollensa • wyjaśnia, na czym polega próba akroleinowa • projektuje doświadczenie umożliwiające odróżnienie tłuszczu od	• spełnia wymagania na ocenę dobrą • podaje wzór tristearynianu glicerolu • projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka • wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek • wyjaśnia, dlaczego skrobia i celuloza są polisacharydami • wyjaśnia, co to są dekstryny • omawia przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą	• spełnia wymagania na ocenę dostateczną • podaje wzór ogólny tłuszczów • omawia różnice w budowie tłuszczów stałych i tłuszczów ciekłych • wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową • definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów • definiuje pojęcia: <i>peptydy</i>, <i>peptyzacja</i>, <i>wysalanie białek</i>	• spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą • wyjaśnia rolę składników odżywczych w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu • opisuje budowę cząsteczki tłuszczu jako estru glicerolu i kwasów tłuszczowych • opisuje wybrane właściwości fizyczne tłuszczów • opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową • wyjaśnia, jak można	• wymienia główne pierwiastki chemiczne wchodzące w skład organizmu • wymienia podstawowe składniki żywności i miejsca ich występowania • wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów (węglowodanów) i białek • dzieli tłuszcze ze względu na: pochodzenie i stan skupienia

	substancji tłustej (próba akroleinowa) • opisuje proces utwardzania tłuszczów • opisuje hydrolizę tłuszczów, zapisuje równanie dla podanego tłuszczu • wyjaśnia, na czym polega efekt Tyndalla	• planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę - identyfikuje poznane substancje	• opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek • wyjaśnia, co to znaczy, że sacharoza jest disacharydem • wymienia różnice we właściwościach fizycznych skrobi i celulozy • zapisuje poznane równania reakcji sacharydów z wodą • definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> • projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od	doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych • opisuje właściwości białek • wymienia czynniki powodujące koagulację białek • opisuje właściwości fizyczne: glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy • bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy) • zapisuje równanie reakcji	• zalicza tłuszcze do estrów • wymienia rodzaje białek • dzieli cukry (sacharydy) na cukry proste i cukry złożone • definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów • wymienia przykłady: tłuszczów, sacharydów i białek • wyjaśnia, co to są węglowodany • wymienia przykłady występowania celulozy i skrobi w przyrodzie • podaje wzory sumaryczne: glukozy
--	---	--	---	--	---

			tłuszczu nasyconego • projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka za pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V) • planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych • opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne • opisuje znaczenie i zastosowania skrobi, celulozy i innych poznanych	sacharozy z wodą za pomocą wzorów sumarycznych • opisuje przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą • wykrywa obecność skrobi i białka w produktach spożywczych	i fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy • wymienia zastosowania poznanych cukrów • wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych • definiuje pojęcia: <i>denaturacja</i>, <i>koagulacja</i>, <i>żel</i>, <i>zol</i> • wymienia czynniki powodujące denaturację białek • podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi • opisuje znaczenie: wody, tłuszczów, białek, sacharydów, witamin i mikroelementów dla organizmu
--	--	--	--	--	---

			związków chemicznych		• wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady • wymienia funkcje podstawowych składników odżywczych
--	--	--	-------------------------	--	--

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **matematyki** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu **Matematyka z plusem. Program nauczania matematyki w klasach 4–8 w szkole podstawowej**

Autor programu **M. Jucewicz, M. Karpiński, J. Lech**

DZIAŁ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOSTATECZNĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOBRĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ BARDZO DOBRĄ	WYMAGANIA NA OCENĘ CELUJĄCĄ
LICZBY I DZIAŁANIA	• zna znaki używane do zapisu liczb w systemie rzymskim, umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000), • zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100 , • zna pojęcie dzielnika liczby naturalnej, • zna pojęcie wielokrotności liczby naturalnej,	• zna zasady zapisu liczb w systemie rzymskim, • umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000), • rozkłada liczby na czynniki pierwsze, • znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych, • oblicza dzielną (lub dzielnik), mając dane iloraz, dzielnik (lub dzielną) oraz resztę z	• znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb • znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych • umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą • umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 • umie oszacować	• umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 • znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb • znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych • umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą • umie porównywać i	• umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą

	• rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100, • rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone, • rozkłada liczby na czynniki pierwsze, • znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych, • zna pojęcia: liczby naturalnej, liczby całkowitej, liczby wymiernej, • zna pojęcia: liczby przeciwnej do danej oraz odwrotności danej liczby, • umie podać liczbę przeciwną do danej oraz odwrotność danej liczby, • umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego, • umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi liczbowej, • zna pojęcie potęgi o wykładniku:	dzielenia, • umie podać odwrotność danej liczby, • umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego, • umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi liczbowej, • rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce, • umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej, • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki, • umie porządkować liczby przedstawione w różny sposób, • zna zasadę zamiany jednostek, • umie zamieniać jednostki, • umie wykonać działania łączne na liczbach, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z	wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie odczytać współrzędne punktów na osi liczbowej i zaznaczyć liczbę na osi liczbowej • umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób • umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej • umie oszacować wynik działania • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie obliczyć wartość	porządkować liczby przedstawione w różny sposób • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach	
--	--	---	---	---	--

	naturalnym, • zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego II stopnia z liczby nieujemnej i III stopnia z dowolnej liczby, • zna pojęcie notacji wykładniczej, • umie obliczyć potęgę o wykładniku: naturalnym, • umie obliczyć pierwiastek arytmetyczny II i III stopnia z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześciانami liczb wymiernych, • umie porównywać oraz porządkować liczby przedstawione w różny sposób, • zna algorytmy działań na ułamkach, • zna reguły dotyczące kolejności wykonywania działań, • umie zamieniać jednostki, • umie wykonać	działaniami na liczbach, • umie oszacować wynik działania, • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu, umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazy potęg o takich samych podstawach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym, • stosuje w obliczeniach notację wykładniczą, • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka, • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka, • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki, • umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi	wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka • umie usunąć niewymierność z mianownika, korzystając, z własności pierwiastków		
--	--	---	--	--	--

	działania łączne na liczbach, • umie oszacować wynik działania, • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu, • zna własności działań na potęgach i pierwiastkach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazy potęg o takich samych podstawach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach, • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym,				
WYRAZENIA ALGEBRAICZNE I RÓWNANIA	• zna pojęcia: wyrażenie algebraiczne, jednomian, suma algebraiczna, wyrazy podobne, • zna zasadę przeprowadzania	• umie redukować wyrazy podobne w sumie algebraicznej, • umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne, • umie mnożyć sumy algebraiczne,	• umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań,	• umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń, • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne,	• umie stosować przekształcenia wyrażeń algebraicznych w zadaniach tekstowych, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • umie wyrazić treść

	redukcji wyrazów podobnych, •umie budować proste wyrażenia algebraiczne, •umie redukować wyrazy podobne w sumie algebraicznej, •umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne, •umie mnożyć jednomiany, sumę algebraiczną przez jednomian (K) oraz sumy algebraiczne, •umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania, •umie przekształcać wyrażenia algebraiczne, •zna pojęcie równania, •zna metodę równań równoważnych, •rozumie pojęcie rozwiązywania równania, •potrafi sprawdzić, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania,	• umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania i po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń, • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne, • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażeń algebraicznych, • umie rozwiązać równanie, • umie rozpoznać równanie sprzeczne lub tożsamościowe, • umie przekształcić wzór, • umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • zna pojęcie proporcji i jej własności,	•umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji , •umie ułożyć odpowiednią proporcję, •umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi,	• umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażeń algebraicznych, • umie stosować przekształcenia wyrażeń algebraicznych w zadaniach tekstowych, • umie rozwiązać równanie, • umie przekształcić wzór, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań, • umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji, • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji, • umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi	zadania za pomocą proporcji, •umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji, •umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi
--	---	--	---	---	---

	• umie rozwiązać równanie,	• umie rozwiązywać równania zapisane w postaci proporcji, • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji, • rozumie pojęcie proporcjonalności prostej, • umie rozpoznawać wielkości wprost proporcjonalne, • umie ułożyć odpowiednią proporcję, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi			
FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE	• zna pojęcie trójkąta, • wie, ile wynosi suma miar kątów wewnętrznych trójkąta i czworokąta, • zna wzór na pole dowolnego trójkąta, • zna definicję prostokąta, kwadratu, trapezu, równoległoboku i rombu, • zna wzory na	• zna warunek istnienia trójkąta, • zna cechy przystawiania trójkątów, • rozumie zasadę klasyfikacji trójkątów i czworokątów, • umie sprawdzić, czy z odcinków o danych długościach można zbudować trójkąt, • umie rozpoznać	• umie rozwiązać zadania tekstowe, w którym stosuje twierdzenie Pitagorasa, • umie wyznaczyć środek odcinka, • umie podać argumenty uzasadniające tezę, • umie przedstawić zarys, szkic dowodu, • umie przeprowadzić prosty dowód, • umie wyznaczyć kąty	• umie wyznaczyć kąty trójkąta na podstawie danych z rysunku, • umie uzasadnić przystawianie trójkątów, • umie sprawdzić współliniowość trzech punktów, • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku,	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami, • umie uzasadnić twierdzenie Pitagorasa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące

	obliczanie pól powierzchni czworokątów, • zna własności czworokątów, • umie obliczyć miarę trzeciego kąta trójkąta, mając dane dwa pozostałe, • umie obliczyć pole trójkąta o danej podstawie i wysokości, • umie obliczyć pole i obwód czworokąta, • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku, • zna twierdzenie Pitagorasa, • rozumie potrzebę stosowania twierdzenia Pitagorasa, • umie obliczyć długość przeciwprostokątnej na podstawie twierdzenia Pitagorasa, • umie wskazać trójkąt prostokątny w innej	trójkąty przystające, • umie obliczyć pole i obwód czworokąta, • umie obliczyć pole wielokąta, • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku, • umie obliczyć wysokość (bok) równoległoboku lub trójkąta, mając dane jego pole oraz bok (wysokość), • umie obliczyć długości przyprostokątnych na podstawie twierdzenia Pitagorasa, • umie stosować tw. Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach, • zna wzór na obliczanie pola trójkąta równobocznego, • umie wyprowadzić wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu, • umie obliczyć długość	trójkąta na podstawie danych z rysunku, • umie obliczyć długość odcinka w układzie współrzędnych, • umie uzasadnić przystawanie trójkątów, • umie obliczyć pole czworokąta, • umie obliczyć pole wielokąta, • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami, • rozumie konstrukcję odcinka o długości wyrażonej liczbą niewymierną, • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną, • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów, • umie stosować	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami, • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną, • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych, • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta	zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°
--	---	--	--	---	---

	figurze, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombch, • zna wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu, • zna wzór na obliczanie wysokości trójkąta równobocznego, • umie obliczyć długość przekątnej kwadratu, znając długość jego boku, • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie odczytać odległość między dwoma punktami o równych odciętych lub rzędnych, • zna podstawowe własności figur geometrycznych.	przekątnej kwadratu, znając długość jego boku, • umie obliczyć wysokość lub pole trójkąta równobocznego, znając długość jego boku, • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • zna zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°, • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°,	w zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombch, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych, • umie wyprowadzić wzór na obliczanie wysokości trójkąta równobocznego, • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej, • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego, • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące	równobocznego, • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych, • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli, • umie przeprowadzić dowód	
--	--	---	---	---	--

		• umie wyznaczyć odległość między dwoma punktami, których współrzędne wyrażone są liczbami całkowitymi, • umie wyznaczyć środek odcinka, • umie wykonać rysunek ilustrujący zadanie, • umie wprowadzić na rysunku dodatkowe oznaczenia, • umie dostrzegać zależności pomiędzy dowodzonymi zagadnieniami a poznaną teorią, • umie podać argumenty uzasadniające tezę, • umie przedstawić zarys, szkic dowodu, • umie przeprowadzić prosty dowód,	zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie obliczyć długości boków wielokąta leżącego w układzie współrzędnych, • umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych, • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli, • umie przeprowadzić dowód.		
ZASTOSOWANIE MATEMATYKI	• zna pojęcie procentu, • rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym,	• umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie, • umie obliczyć procent danej liczby, umie odczytać dane z	• umie rozwiązać zadania związane z procentami w kontekście praktycznym, • umie wykonać obliczenia w różnych	• umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi, • umie rozwiązać	• umie rozwiązać zadania związane z procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem,

• umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie, • umie obliczyć procent danej liczby, • umie odczytać dane z diagramu procentowego, • zna pojęcia oprocentowania i odsetek, • rozumie pojęcie oprocentowania, • umie obliczyć stan konta po roku czasu, znając oprocentowanie, • zna i rozumie pojęcie podatku, • zna pojęcia: cena netto, cena brutto, • rozumie pojęcie podatku VAT, • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT, • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia, • zna pojęcie diagramu, • rozumie pojęcie diagramu, • umie odczytać	diagramu procentowego, • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu, • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba, • umie rozwiązać zadania związane z procentami, • zna pojęcie punktu procentowego, • zna pojęcie inflacji, • umie obliczyć liczbę większą lub mniejszą o dany procent, • umie obliczyć, o ile procent wzrosła lub zmniejszyła się liczba, • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki), • umie obliczyć stan konta po dwóch latach, • umie obliczyć oprocentowanie, znając otrzymaną po roku kwotę i odsetki, • umie porównać lokaty bankowe, • umie rozwiązać zadania związane z procentami	sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie ułożyć proporcję odpowiednią do warunków zadania, • umie rozwiązać proste zadania związane z podziałem proporcjonalnym, • umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu, • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba, • umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi, • zna pojęcie promila, • umie obliczyć promil danej liczby,	zadania związane z procentami, • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki), • umie obliczyć stan konta po kilku latach, • umie porównać lokaty bankowe, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków, • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku, • umie rozwiązać zadania związane z	• umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów, • umie wykorzystać informacje w praktyce, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia, • umie interpretować informacje odczytane z wykresu
---	--	---	---	---

	informacje przedstawione na diagramie, • umie interpretować informacje odczytane z diagramu, • umie wykorzystać informacje w praktyce, • zna pojęcie podziału proporcjonalnego, • zna pojęcie zdarzenia losowego, • zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa, • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu, • rozumie wykres jako sposób prezentacji informacji, • umie odczytać informacje z wykresu,	w kontekście praktycznym, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • rozumie pojęcie podatku VAT, • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT, • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia, • umie obliczyć cenę netto, znając cenę brutto oraz VAT, • umie analizować informacje odczytane z diagramu, • umie przetwarzać informacje odczytane z diagramu, • umie interpretować informacje odczytane z diagramu, • umie wykorzystać informacje w praktyce , • umie podzielić daną wielkość na dwie części w zadanym stosunku, • umie ułożyć proporcję	• umie rozwiązać zadania związane z procentami, • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki), • umie obliczyć stan konta po kilku latach, • umie porównać lokaty bankowe, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem, • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków, • umie porównać informacje odczytane z różnych diagramów, • umie analizować informacje odczytane z różnych diagramów,	podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym, • umie obliczyć wielkość, znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia, • umie interpretować informacje odczytane z wykresu, • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych, • w jednym lub kilku układach współrzędnych,	
--	---	--	---	--	--

		odpowiednią do warunków zadania, •umie rozwiązać proste zadania związane z podziałem proporcjonalnym, •umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu, •umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia, •umie interpretować informacje odczytane z wykresu, •umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych, •umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych,	• umie przetwarzać informacje odczytane z różnych diagramów, • umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów, • umie wykorzystać informacje w praktyce, • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku, • umie rozwiązać zadania związane z podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym, • umie obliczyć wielkość, znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono, • zna pojęcie prawdopodobieństwa zdarzenia losowego, • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia • umie interpretować informacje odczytane z wykresu • umie interpretować		
--	--	---	--	--	--

			informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym lub kilku układach współrzędnych,		
GRANIASTOSŁUPY I OSTROSŁUPY	- zna pojęcia prostopadłościanu i sześcianu oraz ich budowę, - zna pojęcia graniastosłupa prostego i prawidłowego oraz ich budowę, - zna wzory na obliczanie pola powierzchni i objętości graniastosłupa, - zna jednostki pola i objętości, - rozumie sposób tworzenia nazw graniastosłupów, - umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa, - umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa, - zna pojęcie	- zna pojęcie graniastosłupa pochyłego, - umie obliczyć pole powierzchni i objętość narysowanych graniastosłupów, - umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki, - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, - zna nazwy odcinków w graniastosłupie, - umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa, - umie rysować w rzucie równoległym graniastosłupa prostego przekątne jego ścian	- umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa, - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, - umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa, - umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° - umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa, - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą długości krawędzi, - umie kreślić siatki ostrosłupów,	- umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa, - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, - umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa, - umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą długości krawędzi, - umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, - umie obliczyć pole	- umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa, - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, - umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, - umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i graniastosłupa, - umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastosłupa

	ostrosłupa, • zna pojęcie ostrosłupa prawidłowego, • zna pojęcia czworoscianu i czworoscianu foremego, • zna budowę ostrosłupa, • rozumie sposób tworzenia nazw ostrosłupów, • zna pojęcie wysokości ostrosłupa, • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa, • umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym, • zna pojęcie siatki ostrosłupa, • zna pojęcie pola powierzchni ostrosłupa, • zna wzór na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa, • rozumie pojęcie pola figury, • rozumie zasadę	oraz przekątne bryły, • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa, • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa, • umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym, • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa, • rozumie sposób obliczania pola powierzchni, jako pola siatki, • umie kreślić siatkę ostrosłupa prawidłowego, • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole ostrosłupa prawidłowego, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie obliczyć objętość ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie	• umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie obliczyć objętość ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastosłupa	powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i graniastosłupa, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastosłupa	
--	---	---	--	--	--

	kreślenia siatki, • umie kreślić siatkę ostrosłupa prawidłowego, • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa, • umie obliczyć pole ostrosłupa prawidłowego, • zna wzór na obliczanie objętości ostrosłupa, • rozumie pojęcie objętości figury, • umie obliczyć objętość ostrosłupa, • zna pojęcie wysokości ściany bocznej, • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek,	tekstowe związane z objętością ostrosłupa, • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek, • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków, • umie obliczyć szukany odcinek, stosując twierdzenie Pitagorasa			
SYMETRIE	• zna pojęcie punktów symetrycznych względem prostej, • umie rozpoznawać figury symetryczne względem prostej, • umie wykreślić punkt symetryczny do	• umie określić własności punktów symetrycznych, • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś mają punkty wspólne, • rozumie pojęcie figury	• umie wykreślić oś symetrii, względem, której figury są symetryczne, • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach,	• stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej,	• stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej,

	danego, • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś nie mają punktów wspólnych • zna pojęcie osi symetrii figury, • umie podać przykłady figur, które mają oś symetrii, • zna pojęcie symetralnej odcinka, • umie konstruować symetralną odcinka, • umie konstrukcyjnie znajdować środek odcinka, • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • umie konstruować dwusieczną kąta, • zna pojęcie punktów symetrycznych względem punktu, • umie rozpoznawać figury symetryczne względem punktu, • umie wykreślić punkt	osiowosymetrycznej, • rozumie pojęcie symetralnej odcinka i jej własności, • umie narysować oś symetrii figury, • umie uzupełnić figurę do figury osiowosymetrycznej, mając dane: oś symetrii oraz część figury • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności, • umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii należy do figury, • umie wykreślić środek symetrii, względem, którego punkty są symetryczne, • umie podać własności punktów symetrycznych, • zna pojęcie środka symetrii figury, • umie podać przykłady figur, które mają środek symetrii,	• umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej, • umie wskazać wszystkie osie symetrii figury, • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii, • umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna, • umie dzielić odcinek na 2^n równych części, • umie dzielić kąt na $2n$ równych części, • umie konstruować kąty o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^\circ$ • umie wykreślić środek symetrii, względem, którego figury są symetryczne, • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu,	• umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii, • umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna, • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach, • wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach, • umie konstruować kąty o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^\circ$ • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu, • stosuje własności figur środkowo symetrycznych w zadaniach	• umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii, • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach, • wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach, • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach, • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu, • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach
--	--	--	--	---	---

	symetryczny do danego, • umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii nie należy do figury,	• umie rysować figury posiadające środek symetrii, • umie wskazać środek symetrii figury, • umie wyznaczyć środek symetrii odcinka,	• umie rysować figury posiadające więcej niż jeden środek symetrii, • umie podawać przykłady figur będących jednocześnie osiowo- i środkowosymetrycznym i lub mających jedną z tych cech, • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach,		
KOŁA I OKRĘGI	• zna pojęcie okręgów rozłącznych, przecinających się i stycznych, • zna wzór na obliczanie długości okręgu, • zna liczbę π, • umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień lub średnicę, • zna wzór na obliczanie pola koła, • umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę, • umie obliczyć pole	• umie rozpoznać wzajemne położenie prostej i okręgu, • zna pojęcie stycznej do okręgu, • umie rozpoznać styczną do okręgu, • wie, że styczna do okręgu jest prostopadła do promienia poprowadzonego do punktu styczności, • umie konstruować styczną do okręgu, przechodzącą przez dany punkt na okręgu,	• zna twierdzenie o równości długości odcinków na ramionach kąta wyznaczonych przez wierzchołek kąta i punkty styczności, • umie konstruować okrąg styczny do prostej w danym punkcie, • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając	• umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie, • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów,	• umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur

	pierścienia kołowego, znając promienie lub średnice kół ograniczających pierścień,	• umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu, • umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając ich promienie i odległość między ich środkami, • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie, • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych, • umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień lub średnicę, • umie wyznaczyć promień lub średnicę okręgu, znając jego długość, • umie obliczyć obwód figury składającej się wielokrotności ćwiartek okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem	ich promienie i odległość między ich środkami, • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie, • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów, • rozumie sposób wyznaczenia liczby π, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur, • umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole, • umie obliczyć pole koła, znając jego	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur, • umie obliczyć pole koła, znając jego obwód i odwrotnie, • umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na pole koła, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur,	
--	---	--	--	--	--

		obwodów figur, • umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę, • umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promienie lub średnice kół ograniczających pierścienia, • umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane porównywaniem pól figur,	obwód i odwrotnie, • umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na pole koła, • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur,		
RACHUNEK PRAWDOPODOBIEŃSTWA	• zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa,	• wie, że wyniki doświadczeń losowych można przedstawić w różny sposób, • umie opisać wyniki doświadczeń losowych lub przedstawić je za pomocą tabeli, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, wykorzystując sporządzony przez siebie opis lub tabelę, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników	• umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody,	• umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania, • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody,	• umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów,

		przy dokonywaniu dwóch wyborów, stosując regułę mnożenia, • zna sposoby obliczania liczby zdarzeń losowych, • umie wykorzystać tabelę do obliczenia prawdopodobieństwa zdarzenia, • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów,	• umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów	• umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów	
--	--	---	---	---	--

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **informatyki** w klasie **ósmiej** wynikające z realizowanego programu nauczania.

Tytuł programu: **Program nauczania informatyki w szkole podstawowej. Lubię to!**

Autor programu: **Michał Kęska**

Tytuł w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń:
DZIAŁ 1. Arkusz kalkulacyjny						
1.1. Formuły i adresowanie względne w arkuszu kalkulacyjnym	1. i 2. Formuły i adresowanie względne w arkuszu kalkulacyjnym	• omawia zastosowanie oraz budowę arkusza kalkulacyjnego • określa adres komórki • wprowadza dane różnego rodzaju do komórek arkusza kalkulacyjnego • formatuje zawartość komórek (wyrównanie tekstu oraz wygląd czcionki)	• określa zasady wprowadzania danych do komórek arkusza kalkulacyjnego • dodaje i usuwa wiersze oraz kolumny w tabeli	• tworzy proste formuły obliczeniowe • wyjaśnia, czym jest adres względny	• kopiuje utworzone formuły obliczeniowe, wykorzystując adresowanie względne	• samodzielnie tworzy i kopiuje skomplikowane formuły obliczeniowe
1.2. Funkcje oraz	3. i 4. Funkcje oraz	• rozumie różnice między	• stosuje w arkuszu podstawowe	• wykorzystuje funkcję JEŻELI	• korzysta z biblioteki funkcji,	• stosuje zaawansowane

2.1. Wprowadzenie do programowania w języku Python	9., 10. i 11. Wprowadzenie do programowania w języku Python	• definiuje pojęcia: algorytm, program, programowanie • podaje kilka sposobów przedstawienia algorytmu	• wymienia różne sposoby przedstawienia algorytmu: opis słowny, schemat blokowy, lista kroków • poprawnie formułuje problem do rozwiązania • wyjaśnia różnice między interaktywnym a skryptowym trybem pracy • stosuje odpowiednie polecenie języka Python, aby wyświetlić tekst na ekranie • omawia różnice pomiędzy kodem źródłowym a kodem wynikowym • tłumaczy, czym jest środowisko programistyczne	• wymienia przykładowe środowiska programistyczne • wyjaśnia, czym jest specyfikacja problemu • opisuje etapy rozwiązywania problemów • opisuje etapy powstawania programu komputerowego • zapisuje proste polecenia języka Python •	• pisze proste programy w trybie skryptowym języka Python	• zapisuje algorytmy różnymi sposobami oraz pisze programy o większym stopniu trudności
--	---	---	---	---	---	---

2.2. Piszemy programy w języku Python	12., 13. i 14. Piszemy programy w języku Python	• tłumaczy, do czego używa się zmiennych w programach • pisze proste programy w trybie skryptowym języka Python z wykorzystaniem zmiennych	• wykonuje obliczenia w języku Python • omawia działanie operatorów arytmetycznych • stosuje listy w języku Python oraz operatory logiczne	• wykorzystuje instrukcję warunkową <code>if</code> oraz <code>if else</code> w programach • wykorzystuje iterację w konstruowanych algorytmach • wykorzystuje w programach instrukcję iteracyjną <code>for</code> • definiuje funkcje w języku Python i omawia różnice między funkcjami zwracającymi wartość a funkcjami niezwracającymi wartości	• buduje złożone schematy blokowe służące do przedstawiania skomplikowanych algorytmów • konstruuje złożone sytuacje warunkowe (wiele warunków) w algorytmach • pisze programy zawierające instrukcje warunkowe, pętle oraz funkcje • wyjaśnia, jakie błędy zwraca interpreter • czyta kod źródłowy i opisuje jego działanie	• pisze programy w języku Python do rozwiązywanie zadań matematycznych • tworzy program składający się z kilku funkcji wywoływanych w programie głównym
2.3. Algorytmy na liczbach naturalnych	15., 16. i 17. Algorytmy na liczbach naturalnych	• wyjaśnia działanie operatora modulo • wyjaśnia algorytm badania podzielności liczb	• zapisuje w postaci listy kroków algorytm badania podzielności liczb naturalnych • wykorzystuje w programach	• omawia algorytm Euklidesa w wersji z odejmowaniem i z dzieleniem – zapisuje go w wybranej postaci	• wyjaśnia różnice między instrukcją iteracyjną <code>while</code> a pętlą <code>for</code> • pisze programy obliczające NWD, stosując algorytm Euklidesa, oraz	• pisze programy wykorzystujące algorytmy Euklidesa (np. obliczający NWW) oraz wyodrębniania cyfr danej liczby

			instrukcję iteracyjną <code>while</code>	• wyjaśnia algorytm wyodrębniania cyfr danej liczby i zapisuje go w wybranej postaci	wypisujące cyfry danej liczby • wyjaśnia różnice między algorytmem Euklidesa w wersjach z odejmowaniem i z dzieleniem	
2.4. Algorytmy wyszukiwania	18. i 19. Algorytmy wyszukiwania	• wyjaśnia potrzebę wyszukiwania informacji w zbiorze • określa różnice między wyszukiwaniem w zbiorach uporządkowanym i nieuporządkowanym • sprawdza działanie programów wyszukujących element w zbiorze	• zapisuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze nieuporządkowanym, w tym elementu największego i najmniejszego • zapisuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym metodą połowienia • implementuje grę w zgadywanie liczby	• implementuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze nieuporządkowanym • omawia funkcje zastosowane w realizacji algorytmu wyszukiwania metodą połowienia • implementuje algorytm wyszukiwania największej wartości w zbiorze	• samodzielnie zapisuje w wybranej postaci algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze metodą połowienia, w tym elementu największego i najmniejszego • implementuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze metodą połowienia	• samodzielnie modyfikuje i optymalizuje algorytmy wyszukiwania

2.5. Algorytmy porządkowania	20. i 21. Algorytmy porządkowania	• wyjaśnia potrzebę porządkowania danych • sprawdza działanie programu sortującego dla różnych danych	• zapisuje w wybranej formie algorytm porządkowania metodami przez wybieranie oraz przez zliczanie • omawia implementację algorytmu sortowania przez wybieranie • stosuje pętle zagnieżdżone i wyjaśnia, jak działają	• omawia implementację algorytmu sortowania przez zliczanie • omawia funkcje zastosowane w kodzie źródłowym algorytmów sortowania przez wybieranie oraz przez zliczanie	• implementuje algorytmy porządkowania metodami przez wybieranie oraz przez zliczanie • wprowadza modyfikacje w implementacji algorytmów porządkowania przez wybieranie oraz przez zliczanie	• samodzielnie modyfikuje i optymalizuje programy sortujące metodą przez wybieranie, metodą przez zliczanie
• DZIAŁ 4. Projekty						
4.1. Dokumentacja szkolnej imprezy sportowej	22. i 23. Dokumentacja szkolnej imprezy sportowej	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, wykonując powierzone mu zadania o niewielkim stopniu trudności	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej • wprowadza dane do zaprojektowanych tabel	• przygotowuje dokumentację imprezy, wykonuje obliczenia, projektuje tabele oraz wykresy • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, przygotowuje zestawienia, drukuje wyniki • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, tworzy zestawienia zawierające zaawansowane formuły, wykresy oraz elementy graficzne • współpracuje w grupie podczas pracy

						nad projektem, przyjmuje funkcję lidera
4.2. Sterowanie obiektami na ekranie	24., 25. i 26. Sterowanie obiektami na ekranie	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności • testuje grę na różnych etapach • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w pracach nad wypracowaniem koncepcji gry • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• programuje wybrane funkcje i elementy gry • opracowuje opis gry	• implementuje i optymalizuje kod źródłowy gry, korzystając z wypracowanych założeń	• rozbudowuje grę o nowe elementy • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera
4.3. Historia i rozwój informatyki	27., 28. i 29. Historia i rozwój informatyki	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności – znalezienie informacji w internecie,	• współpracuje z innymi podczas pracy nad projektem • analizuje zebrane dane • tworzy projekt prezentacji multimedialnej	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania • tworzy prezentację wg projektu zaakceptowanego przez zespół	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu • analizuje i weryfikuje pod względem merytorycznym i technicznym przygotowaną prezentację	• współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera • wzbogaca prezentację o elementy podnoszące jej walory estetyczne i merytoryczne

		umieszczenie ich w chmurze				
4.4. Informatyka w moim przyszłym życiu	30. Informatyka w moim przyszłym życiu	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności • bierze aktywny udział w dyskusji nad wyborem atrakcyjnego zawodu wymagającego kompetencji informatycznych	• gromadzi informacje dotyczące wybranych zawodów, umieszcza je w zaprojektowanych tabelach i dokumentach tekstowych	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu • projektuje tabele do zapisywania informacji o zawodach • weryfikuje i formatuje przygotowane dokumenty tekstowe	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, weryfikuje opracowane treści i łączy wszystkie dokumenty w całość	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, przyjmuje rolę lidera • podczas dyskusji przyjmuje funkcję moderatora

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych
z **edukacji dla bezpieczeństwa** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania.

Tytuł programu: **Program nauczania edukacji dla bezpieczeństwa w szkole podstawowej. Żyję i działam bezpiecznie.**

Autor programu: **Jarosław Słoma**

l.p.	Dział	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczający	dostateczny	dobry	Bardzo dobry	celujący
Rozdział I Bezpieczeństwo państwa						
1.	Bezpieczny obywatel, bezpieczny naród, bezpieczne państwo	– Definiuje bezpieczeństwo jako stan i jako proces – wymienia podmioty odpowiadające za bezpieczeństwo kraju i jego obywateli	– wymienia rodzaje bezpieczeństwa	– wymienia rodzaje i dziedziny bezpieczeństwa państwa	– definiuje pojęcia ochrony i obrony narodowej	
2.	Bezpieczeństwo Polski w stosunkach międzynarodowych	– opisuje geopolityczne położenie Polski – omawia wybrane aspekty tego położenia dla bezpieczeństwa narodowego	– wymienia wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa we współczesnym świecie	– opisuje rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski – potrafi podać przykłady misji pokojowych w których brali udział Polacy	– wymienia przykłady polskiej aktywności na rzecz zachowania bezpieczeństwa (w ONZ, OBWE, NATO) – wymienia wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski	– omawia historyczną ewolucję modelu bezpieczeństwa Polski – potrafi omówić najważniejsze cele głównych organizacji międzynarodowych do których należy Polska
Rozdział II Postępowanie w sytuacjach zagrożeń						
3.	Źródła zagrożeń	– wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń – wymienia numery alarmowe w Polsce i przypisuje je odpowiednim służbom	– omawia sposoby przeciwdziałania zagrożeniom	– wymienia podmioty działające na rzecz zwalczania skutków zagrożeń i tworzące system ratownictwa w Polsce – dokonuje podziału zagrożeń ze względu na źródło ich pochodzenia	– poszczególnym podmiotom ratowniczym przypisuje odpowiednie zadania	

4.	Ostrzeganie o zagrożeniach i alarmowanie	– rozróżnia sygnały alarmowe – omawia sposób ogłaszania i odwołania alarmów	– wymienia rodzaje komunikatów ostrzegawczych – wymienia środki alarmowe podstawowe i zastępcze	– wymienia sposoby przeciwdziałania panice	– opisuje sposób zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu lub wydaniu komunikatu ostrzegawczego	– charakteryzuje działanie i zadania systemu wykrywania skażeń i alarmowania
5.	Ewakuacja	– wyjaśnia termin „ewakuacja” i omawia jej znaczenie – rozpoznaje znaki ewakuacyjne i informacyjne	– opisuje sposób zachowania się podczas ewakuacji z budynku – zna szkolną instrukcję ewakuacji	– uzasadnia znaczenie przeciwdziałania panice i podporządkowania się poleceniom służb ratowniczych – omawia zasady ewakuacji ludności i zwierząt z terenów zagrożonych	– opisuje sposób zaopatrywania w wodę i żywność podczas ewakuacji – rozróżnia rodzaje i stopnie ewakuacji	
6.	Zagrożenia pożarowe	– rozpoznaje znaki ochrony przeciwpożarowej	– wymienia główne przyczyny pożarów – opisuje zasady postępowania po dostrzeżeniu pożaru	– opisuje sposób obsługi gaśnic i hydrantu wewnętrznego – omawia przeznaczenie podręcznego sprzętu gaśniczego i jego rozmieszczenie np. w szkole	– wyjaśnia, jak gasić zarzewie ognia i odzież płonącą na człowieku – wie jak się zachować podczas zapalenia oleju na patelni	
7.	Zagrożenia powodziowe	– wymienia główne przyczyny powodzi i potrafi je opisać	– wymienia zadania państwa w zakresie ochrony przeciwpowodziowej – wyjaśnia, jak należy się zachowywać w czasie powodzi – wymienia na czym polega ochrona przeciwpowodziowa	– planuje niezbędne zapasy, które powinien zgromadzić dla swojej rodziny, aby przetrwać kilka dni w sytuacji kryzysowej – uzasadnia bezwzględny nakaz stosowania się do poleceń służb ratowniczych i sanitarnych w czasie powodzi – wie co należy zrobić w czasie ewakuacji	– opisuje zasady postępowania po opadnięciu wód powodziowych – omawia pojęcie: stan ostrzegawczy, stan alarmowy, dekontaminacja, pogotowie przeciwpowodziowe, alarm powodziowy,	

8.	Ekstremalne warunki pogodowe	– wymienia pogodowe zagrożenia dla bezpieczeństwa człowieka	– omawia sposoby ochrony przed niszczącymi skutkami upałów, wichury i gwałtownych burz	– opisuje praktyczne sposoby przeciwdziałania zagrożeniom podczas intensywnych opadów śniegu oraz ekstremalnie niskich temperatur	– potrafi scharakteryzować zagrożenia i zasady postępowania podczas: • intensywnych opadów śniegu • ekstremalnie niskich temperatur • upałów • wichur • gwałtownych burz	
9.	Wypadki i katastrofy komunikacyjne. Uwolnienie niebezpiecznych substancji chemicznych	– wymienia główne przyczyny wypadków komunikacyjnych	– opisuje zasady zachowania się po uwolnieniu substancji toksycznych – opisuje zagrożenia towarzyszące wypadkom	– omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanym, ratownikowi, osobom postronnym na miejscu zdarzenia – wymienia czynności, które należy wykonać, aby ocenić sytuację na miejscu zdarzenia, i stosuje tę wiedzę w praktyce	– opisuje zasady kodowania informacji na tablicach ADR – omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu zdarzenia (wypadek komunikacyjny) – wyjaśnia znaczenie terminów, kolizja, katastrofa, wypadek	– zna system segregacji rannych TRIAGE
10.	Zagrożenia terrorystyczne	– definiuje pojęcie terroryzm – rozumie konieczność powiadamiania służb porządkowych (policji, straży miejskiej) o podejrzenie zachowujących się osobach lub podejrzanych przedmiotach zauważonych w miejscach publicznych	– opisuje zasady zachowania się na wypadek: • strzelaniny • znalezienia się w sytuacji zakładniczej – zna główne przyczyny terroryzmu	– opisuje zasady zachowania się na wypadek: • ataku bombowego • ataku gazowego • otrzymania podejrzaney przesyłki – wymienia najczęstsze akty terroru	– omawia genezę i formy współczesnych aktów terroru	
11.	Próbna ewakuacja	– zna ogólne zasady postępowania po ogłoszeniu ewakuacji – rozpoznaje znaki ewakuacyjne, informacyjne i ochrony przeciwpożarowej	– prawidłowo wykonuje nakazane czynności	– wykazuje troskę o bezpieczeństwo własne i innych osób – zachowuje spokój i opanowanie	– zna treść szkolnej instrukcji ewakuacji	

Rozdział III Podstawy pierwszej pomocy

12.	Podstawowe wiadomości z zakresu pierwszej pomocy	– wyjaśnia termin „pierwsza pomoc” – określa prawny i moralny obowiązek niesienia pomocy poszkodowanym	– wyjaśnia pojęcie „stan nagłego zagrożenia zdrowotnego” – wyjaśnia znaczenie czasu podczas udzielania pierwszej pomocy	– opisuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia – zna główne stany nagłego zagrożenia zdrowotnego	– wyjaśnia rolę układów: krążenia, nerwowego, oddechowego w utrzymaniu podstawowych funkcji życiowych	
13.	Postępowanie w miejscu zdarzenia	– demonstruje bezpieczny sposób zdejmowania rękawiczek jednorazowych – zna numery alarmowe	– poprawnie konstruuje komunikat wzywający pomoc fachową – wskazuje sposób zabezpieczenia się ratownika w kontakcie z poszkodowanym	– podaje przykład aplikacji na telefon pomocnej w udzielaniu pierwszej pomocy – opisuje wybrane sposoby transportu osób przytomnych i nieprzytomnych	– wymienia czynności, które na miejscu zdarzenia należy podjąć w trosce o bezpieczeństwo: świadka, ratownika, poszkodowanych, miejsca zdarzenia i pozostałych osób	
14.	Pomoc osobie nieprzytomnej	– wyjaśnia pojęcie „nagłe zatrzymanie krążenia” – ocenia stan świadomości poszkodowanego – umiejętnie stosuje folię NRC	– ocenia bezpieczeństwo miejsca wypadku – udrażnia drogi oddechowe (rękoczynem czoło–żuchwa) – sprawdza, czy poszkodowany oddycha – wymienia objawy utraty przytomności – wymienia ogniwa łańcucha przeżycia	– ocenia stan poszkodowanego wg schematu ABC układu poszkodowanego nieprzytomnego, ale oddychającego, w pozycji bezpiecznej – wymienia główne przyczyny omdlenia – opisuje ogniwa łańcucha przeżycia	– wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej – potrafi przeprowadzić wywiad SAMPLE – zapewnia poszkodowanemu ochronę termiczną – wyjaśnia, kiedy można zastosować odwrócony schemat CAB – udziela pierwszej pomocy w przypadku omdlenia – charakteryzuje objawy zwiastujące omdlenie	
15.	Resuscytacja krążeniowo-oddechowa	– wymienia warunki i czynniki zapewniające realizację RKO na wysokim poziomie skuteczności – stosuje środki ochrony osobistej podczas wykonywania RKO	– omawia algorytm ratowniczy RKO u dorosłych i dzieci – wymienia objawy NZK – zna przyczyny NZK	– definiuje pojęcie „resuscytacja krążeniowo-oddechowa” – przedstawia zalety zastosowania AED w akcji ratowniczej	– opisuje znaczenie RKO w akcji ratowniczej – opisuje działanie i obsługę automatycznego defibrylatora zewnętrznego – potrafi wykorzystać AED w praktyce – wykonuje pełen cykl RKO na manekinie dorosłego i niemowlęcia	

16.	Apteczka pierwszej pomocy	– omawia przeznaczenie i podstawowe typy apteczek pierwszej pomocy	– wylicza przedmioty wchodzące w skład apteczki pierwszej pomocy: • samochodowej • turystycznej • domowej	– proponuje improwizowane środki opatrunkowe, zależnie od rodzaju zranienia	– opisuje zasady doboru i przechowywania składników apteczki pierwszej pomocy	
17.	Tamowanie krwotoków	– stosuje rękawiczki ochronne podczas opatrywania ran – bezpiecznie zdejmuje rękawiczki ochronne	– wyjaśnia pojęcia: rana, krwotok, opatrunek uciskowy, opatrunek osłaniający	– wymienia rodzaje krwotoków i charakteryzuje je – wykonuje w obrębie kończyny opatrunki uciskowe i osłaniające – wie kiedy może zastosować opaskę uciskową – potrafi opisać pierwszą pomoc przy krwotokach	– wykonuje opatrunek zależnie od miejsca zranienia (inne niż kończyna) – demonstruje sposób tamowania krwotoku z nosa – potrafi wykonać opatrunek z ciałem obcym w ranie – potrafi założyć opaskę uciskową	
18.	Złamania i zwichnięcia	– zakłada temblak – podaje przykłady zapobiegania urazom w domu, w pracy, podczas rekreacji i w sporcie	– omawia zasady postępowania w przypadku podejrzenia urazów kręgosłupa	– wyjaśnia pojęcia: złamanie, zwichnięcie, skręcenie	– zna i stosuje zasady doraźnego unieruchomienia kości i stawów	
			– wie jakie są typowe objawy złamania – zna objawy zwichnięć i skręceń	– opisuje najczęstsze okoliczności urazów kręgosłupa – wie jakie są rodzaje złamań	– potrafi udzielić pomocy poszkodowanemu w przypadku złamań, zwichnięć i skręceń	
19.	Oparzenia i odmrożenia	– demonstruje sposób schładzania oparzonej kończyny	– omawia zasady postępowania ratowniczego w przypadkach oparzeń termicznych – wie jak postępować w przypadku zapalenia oleju w kuchni	– wyjaśnia pojęcia: oparzenie, udar słoneczny, udar cieplny, odmrożenie, wychłodzenie – omawia zasady postępowania ratowniczego w przypadkach: • oparzeń termicznych • oparzeń środkami chemicznymi • wychłodzenia organizmu i odmrożeń	– proponuje skuteczne sposoby zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci – wymienia czynniki sprzyjające wychłodzeniu – zna stopnie oparzeń i odmrożeń i potrafi je scharakteryzować	

20.	Inne groźne przypadki	– omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa ratownika w wypadkach: • zadławienia • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia • porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	- wie jakie są przyczyny: • zadławienia • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia • porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	– omawia objawy w przypadkach: • zadławienia • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia • porażenia prądem • ukąszenia • użądlenia	– omawia i stosuje w praktyce sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach: • zadławienia ▪ omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia ▪ wykonuje na manekinie rękoczojny ratunkowy w przypadku zadławienia ▪ wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci • zawału serca • udaru mózgu • napadu padaczkowego • ciała obcego w oku • zatrucia • tonięcia	
Rozdział IV Kształtowanie postaw obronnych.						

21.	Terenoznawstwo.	- orientuje się w terenie z mapą i bez mapy	- orientuje się w terenie bez mapy - dokonuje prostych pomiarów bezprzrządowych w terenie - wyznacza kierunki stron świata	- orientuje się w terenie bez mapy (charakterystycznych cech i przedmiotów terenowych) - dokonuje prostych pomiarów bezprzrządowych w terenie - wyznacza kierunki stron świata: • wg ciał niebieskich • wskazań igły magnetycznej (busola/ kompas) • urządzeń GPS - czyta mapy	- orientuje się w terenie według: • położenia Słońca, Gwiazdy Polarnej, charakterystycznych przedmiotów terenowych (natura/ budowle) • wyznacza kierunki stron świata przy pomocy kompasu/ busoli • wyznacza kierunki stron świata przy pomocy GPS • umie zorientować mapę i wskazać na niej własne miejsce stania	- orientuje się w terenie według: • położenia Słońca, Gwiazdy Polarnej, charakterystycznych przedmiotów terenowych (natura/ budowle) • określa przybliżoną odległość przebytej drogi na podstawie parokroków lub upływającego czasu marszu • wyznacza kierunki stron świata przy pomocy kompasu/ busoli • wyznacza kierunki stron świata przy pomocy GPS • umie zorientować mapę i wskazać na niej własne miejsce stania • umie zaplanować i obliczyć drogę marszu (czas, odległość)
22.	Cyberbezpieczeństwo w wymiarze wojskowym	- zna pojęcie cyberbezpieczeństwa	- zna pojęcie i istotę cyberbezpieczeństwa - umie określić miejsce cyberbezpieczeństwa militarnego w cyberbezpieczeństwie państwa	- wyjaśnia znaczenie pojęcia cyberbezpieczeństwa - opisuje miejsce cyberbezpieczeństwa w systemie bezpieczeństwa państwa	- wyjaśnia znaczenie pojęcia cyberbezpieczeństwa - opisuje miejsce cyberbezpieczeństwa w systemie bezpieczeństwa państwa - wymienia główne zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa	- wyjaśnia znaczenie pojęcia cyberbezpieczeństwa - opisuje miejsce cyberbezpieczeństwa w systemie bezpieczeństwa państwa - wymienia główne zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa - proponuje efektywne sposoby zapobiegania atakom na Cyberbezpieczeństwo i minimalizacji ich skutków - opisuje zadania Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni - opisuje przykłady ataków na cyberbezpieczeństwo

23.	Przygotowanie do szkolenia strzeleckiego	- zna zasady bezpiecznego i efektywnego posługiwania się bronią strzelecką	- zna zasady bezpiecznego i efektywnego posługiwania się bronią strzelecką - zna podstawowe części składowe broni strzeleckiej - wie jakie są postawy strzeleckie	- zna zasady bezpiecznego i efektywnego posługiwania się bronią strzelecką - zna podstawowe części składowe broni strzeleckiej - wie jakie są postawy strzeleckie - umie zgrywać przyrządy celownicze, regulować oddech w czasie składania się do strzału, ściągać język spustowy	- wylicza zasady bezpiecznego posługiwania się bronią strzelecką (odpięcie magazynka, brak kontaktu ze spustem, przeładowanie, lufa skierowana w bezpieczne miejsce, strzał kontrolny, wskaźnik bezpieczeństwa, pudełko – futerał transportowy lub kabura) - rozumie zasady efektywnego posługiwania się bronią strzelecką - identyfikuje podstawowe części składowe broni - opisuje ułożenie ciała w podstawowych postawach strzeleckich - prawidłowo składa się do strzału, reguluje oddech i ściąga język spustowy	- wylicza zasady bezpiecznego posługiwania się bronią strzelecką (odpięcie magazynka, brak kontaktu ze spustem, przeładowanie, lufa skierowana w bezpieczne miejsce, strzał kontrolny, wskaźnik bezpieczeństwa, pudełko – futerał transportowy lub kabura) - rozumie zasady efektywnego posługiwania się bronią strzelecką - identyfikuje podstawowe części składowe broni: • krótkiej – pistolet/rewolwer • długiej – karabin • śrutowej – strzelba - opisuje ułożenie ciała w podstawowych postawach strzeleckich (zależnie od dyscypliny i konkurencji) - opisuje zasady zgrywania podstawowych rodzajów przyrządów celowniczych (otwarte, zamknięte, optyczne) - prawidłowo składa się do strzału, reguluje oddech i ściąga język spustowy
-----	---	--	---	--	---	--

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z wychowania fizycznego w klasach 7-8 wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu :Autorski Program Nauczania Wychowania Fizycznego dla klas ośmioletniej szkoły podstawowej

Autor programu :Krzysztof Warchol.

1. OCENA CELUJĄCA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych- spełnia co najmniej 5 kryteriów	-jest zawsze przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, -nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych, osobistych, -charakteryzuje się wysokim poziomem kultury osobistej, -używa właściwych sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami oraz w stosunku do nauczyciela, -bardzo chętnie pracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej, -reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie miasta, powiatu, rejonu, województwa, -systematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych, -uprawia dyscypliny lub konkurencje w klubach sportowych.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć - spełnia co najmniej 5 kryteriów	-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 90% zajęć, -w sposób bardzo dobry wykonuje wszystkie ćwiczenia w czasie lekcji, -wzorowo pełni funkcje lidera grupy lub kapitana drużyny, -pokazuje i demonstruje większość ćwiczeń ruchowych, -prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące bardzo poprawnie merytorycznie i metodycznie, -potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu lekcji, -umie samodzielnie przygotować miejsce ćwiczeń, -stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego - spełnia 4 kryteria	-zalicza wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie, -samodzielnie zabiega o poprawę próby sprawnościowej, w której nie uczestniczył, -uzyskuje bardzo znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, -dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, oblicza wskaźnik BMI,

Aktywności fizycznej - spełnia co najmniej 5 kryteriów	-ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych i zespołowych, -wykonanie zadania ruchowego jest przykładem i wzorem dla innych ćwiczących, -potrafi wykonać ćwiczenie o znacznym stopniu trudności, -wykonuje ćwiczenia ruchowe efektywnie (np. trafia do bramki), -stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie zawodów, -stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia wpływa na na wyniki drużyn szkolnych .
Wiadomości – spełnia co najmniej 3 kryteria	-stosuje wszystkie przepisy i zasady sportów, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego, -posiada rozległą wiedzę na temat rozwoju fizycznego, -wykazuje się dużym zakresem wiedzy o tematyce sportowej

2. OCENA BARDZO DOBRA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych - spełnia co najmniej 4 kryteria	-jest przygotowany do zajęć, posiada strój, ale sporadycznie nie bierze udziału w lekcjach z różnego powodu, -nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych itp., -charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej, -używa odpowiednich sformułowań w kontaktach z rówieśnikami i nauczycielem, -chętnie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego, -reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie miejskim, gminnym, -niesystematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych, -niekiedy podejmuje indywidualne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć- spełnia co najmniej 4 kryteria	-w trakcie miesiąca ćwiczy w co najmniej 80 %zajęć, -w sposób bardzo dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -bardzo dobrze pełni funkcję lidera grupy lub kapitana, drużyny, -pokazuje i demonstrowuje niektóre umiejętności ruchowe, -prowadzi rozgrzewkę i lud ćwiczenia kształtujące poprawne pod względem merytorycznym i metodycznym, -potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, -umie z pomocą nauczyciela lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń,
Sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego – spełnia co najmniej 4 kryteria	-zalicza prawie wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie, -poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z powodów rodzinnych, zdrowotnych, osobistych za namową nauczyciela, -uzyskuje znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, -dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -oblicza wskaźnik BMI,
Aktywności	-ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,

fizycznej – spełnia co najmniej 4 kryteria	-potrafi wykonać ćwiczenia o dużym stopniu trudności, -wykonuje zadania ruchowe efektownie, ale nie efektywnie (np.sporadycznie trafia do bramki), -stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie gry właściwej, -stopień opanowania umiejętności ruchowych wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach sportowych.
Wiadomości - spełnia co najmniej 2 kryteria	-stosuje prawie wszystkie przepisy i zasady sportów, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego, -posiada bardzo dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego, -wykazuje się bardzo dobrym zakresem wiedzy o tematyce sportowej.

3.OCENA DOBRA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie:

Postawy i kompetencji społecznych – spełnia co najmniej 3 kryteria	-jest przygotowany do zajęć, posiada strój sportowy, ale zdarza mu się nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów, -nie ćwiczy na lekcjach tylko z ważnych powodów zdrowotnych, osobistych, -charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej, -nie zawsze używa odpowiednich sformułowań w kontaktach z rówieśnikami oraz w stosunku do nauczyciela, -sporadycznie pracuje z nauczycielami wychowania fizycznego, -bierze udział w klasowych i szkolnych zawodach sportowych, -nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne, -raczej nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności trakcie zajęć – spełnia co najmniej 3 kryteria	-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 70% zajęć, -w sposób dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -dobrze pełni funkcje lidera grupy lub kapitana drużyny, -nie potrafi pokazać i demonstrować umiejętności ruchowych, -prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące w miarę poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym, -potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, ale często to przygotowanie wymaga dodatkowych uwag i zaleceń nauczyciela, -umie z pomocą nauczyciela lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń, -nie zawsze stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć, -dba o stan techniczny urządzeń, przyborów, ale aktywność ta wymaga dodatkowej interwencji nauczyciela.
Sprawności	-zalicza większość testów i prób sprawnościowych ujętych w programie,

fizycznej i rozwoju fizycznego – spełnia co najmniej 3 kryteria	-poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył za wyraźną namową nauczyciela, -uzyskuje niewielki postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, -dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -oblicza wskaźnik BMI,
Aktywności fizycznej – spełnia co najmniej 3 kryteria	-wykonuje ćwiczenia nie zawsze zgodnie z przepisami lub zasadami, -potrafi wykonać ćwiczenia o przeciętnym stopniu trudności, -wykonuje ćwiczenia efektywnie, ale zawsze mało efektywnie (np. nie trafia do bramki), -nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry
Wiadomości – spełnia co najmniej 1 kryterium	-stosuje przepisy i zasady sportów, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego, -posiada dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego, -wykazuje się dobrym zakresem wiedzy o wydarzeniach sportowych.

4. OCENA DOSTATECZNA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych	-jest przygotowany do zajęć, posiada strój sportowy, ale często mu się zdarza nie brać udziału w lekcjach z różnego powodu, -nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, osobistych, -charakteryzuje się przeciętnym poziomem kultury osobistej, -często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach z rówieśnikami oraz w stosunku do nauczyciela, -nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego, -nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych, -nie uczęszcza na zajęcia sportowo – rekreacyjne, -nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć	-w trakcie miesiąca ćwiczy co najmniej 60% zajęć, -w sposób dostateczny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji, -nie pełni funkcji lidera ani kapitana drużyny, -nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych, -nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki, -nie potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, -umie z pomocą nauczyciela lub współwiczącego przygotować miejsce ćwiczeń, -często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego, -dba o stan fizyczny urządzeń, przyborów ale aktywność wymaga zawsze dodatkowej interwencji prowadzącego.
Sprawności	-zalicza tylko niektóre testy i próby sprawnościowe ujęte w programie,

fizycznej i rozwoju fizycznego	-nie podejmuje prób zaliczenia testów -nie poprawia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył, -nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -nie oblicza wskaźnika BMI, -nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych,
Aktywności fizycznej	-wykonuje ćwiczenia prawie zawsze niezgodnie z przepisami, -potrafi wykonać ćwiczenia o niskim stopniu trudności, -wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie (nie trafia do bramki), -nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry,
Wiadomości	-stosuje tylko niektóre przepisy i zasady sportów nauczanych w trakcie zajęć, -posiada dostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego, -wykazuje się przeciętnym zakresem wiedzy o bieżących wydarzeniach sportowych.

5. OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Otrzymuje uczeń, który w zakresie :

Postawy i kompetencji społecznych	-bardzo często jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju, -często nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, osobistych, -charakteryzuje się niskim poziomem kultury osobistej, -bardzo często używa nieodpowiednich sformułowań w kontakcie z rówieśnikami i nauczycielem, -nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz kultury fizycznej, -nie bierze udziału w szkolnych i klasowych zawodach sportowych, -nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne, -nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym.
Systematyczne go udziału i aktywności w trakcie zajęć	-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 50% zajęć, -nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych, -nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących, -nie potrafi samodzielnie przygotować się do wybranego fragmentu lekcji, -umie z pomocą nauczyciela lub współwiczącego przygotować miejsce ćwiczeń, -bardzo często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć a zachowanie ucznia może zagrażać zdrowiu i życiu współwiczących,
Sprawności	-zalicza tylko pojedyncze testy i próby sprawnościowe ujęte w programie,

fizycznej i rozwoju fizycznego	-nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, -nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, -nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego, -nie oblicza wskaźnika BMI, -nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie.
Aktywności fizycznej	-wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami, -potrafi wykonywać ćwiczenia o bardzo niskim stopniu trudności, -wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie -nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry.
Wiadomości	-stosuje niektóre przepisy i zasady sportów, które były nauczane w czasie lekcji, -posiada niewielką wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego, -wykazuje się niskim zakresem wiedzy o wydarzeniach sportowych

Ocenę niedostateczną śródroczną i roczną otrzymuje uczeń, który nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności określonych wymaganiami na ocenę dopuszczającą.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z **religii** w klasie **ósmej** wynikające z realizowanego programu nauczania

Tytuł programu „Przez prawdę, piękno i dobro zdobywamy świętość” nr AZ-2-02/20

Autor programu : ks. dr Krzysztof Mielnicki , Elżbieta Kondrak

Semestr I

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Zdobywam świętość	- wymienia najważniejsze przymioty Boga (A.5.2): miłość i miłosierdzie, - wymienia sposoby przeżywania miłości (C.10.3), - definiuje pojęcie „łaska Boża”, - wyjaśnia, że wiara jest łaską – darem otrzymanym od Boga (A.3.1), - wymienia warunki i sposoby przyjęcia przez człowieka łaski Bożej, - wyjaśnia pojęcie: błogosławieństwa (A.10.1), - wymienia osoby, które dawały świadectwo życia duchem ośmiu błogosławieństw. - charakteryzuje rolę Maryi w dziele zbawczym (A.13.11) podczas wesela w Kanie Galilejskiej, - wymienia miejsca objawień Matki Bożej, - podaje powody, dla których przesłanie fatimskie jest nadal aktualne, - uzasadnia związek modlitwy różańcowej z życiem chrześcijanina (D.5.3).	- wskazuje na sposoby odkrywania powołania w świetle wezwania Bożego (C.10.5), - opisuje przejawy miłości Boga do człowieka (A.5.3), - wskazuje na ciągłość działania Boga w dziejach świata i każdego człowieka (E.3.1), - uzasadnia, dlaczego nie można się zatrzymać w dążeniu do świętości. - przedstawia nauczanie Jezusa zawarte w <i>Kazaniu na górze</i> (A.13.8), - interpretuje przykazanie miłości Boga i bliźniego w świetle <i>Nowego przykazania</i> (C.10.1), - uzasadnia znaczenie błogosławieństw w drodze do zbawienia (C.9.4), - uzasadnia wartość błogosławieństw w życiu osobistym i społecznym (C.9.3).	- wymienia etapy życia Jezusa w dążeniu do zbawienia człowieka, - podaje przyczyny, dla których bogaty młodzieniec nie potrafił zrealizować planu przemiany swojego życia, - wyjaśnia prawdę wiary o konieczności łaski Bożej do zbawienia, - charakteryzuje, na czym polega współpraca człowieka z łaską Bożą, - wyjaśnia, na czym polega świętość życia według ośmiu błogosławieństw, - przytacza najważniejsze przesłania objawień fatimskich, - uzasadnia, dlaczego chrześcijanin powinien modlić się o dobro dla świata, - uzasadnia, dlaczego pokój na świecie jest uzależniony od więzi człowieka z Bogiem.	- interpretuje tekst biblijny o miłości Boga do człowieka jeszcze przed jego narodzeniem, - interpretuje perykopę o bogatym młodzieńcu, - uzasadnia, że życie według ośmiu błogosławieństw jest realizacją nowego przykazania miłości, - wyjaśnia teksty objawień fatimskich w kontekście troski Maryi o świat.	- charakteryzuje działanie Jezusa jako konsekwentne realizowanie planu zbawienia świata, - wyjaśnia, dlaczego chrześcijanin jest odpowiedzialny za wiarę innych.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
II. Pismo Święte w życiu chrześcijanina	- wymienia sposoby Bożego objawienia: w słowie Bożym (A.5.1), - wyjaśnia, dlaczego należy przyjąć miłość Jezusa i odpowiedzieć na nią, - podaje prawdę, że w Biblii Bóg kieruje swoje słowa do wszystkich ludzi i do każdego człowieka indywidualnie, - wskazuje osoby żyjące modlitwą (D.2.1), które spotkały Boga przez czytanie Biblii, - charakteryzuje najważniejsze wspólnoty w życiu człowieka (E.1.1): Kościół jako wspólnotę wspólnot, - wyjaśnia, że przykazania są drogowskazami w życiu (C.1.3), - identyfikuje autorów poznanych modlitw starotestamentalnych (D.2.2) – Mojżesz, - wymienia z pamięci przykazania Boże (C.1.1).	- opisuje skutki pójścia za Jezusem, - ukazuje związek wydarzeń biblijnych z życiem chrześcijanina (A.10.5), - podaje zasady indywidualnej lektury Pisma Świętego i uzasadnia jej wartość (A.10.7), - uzasadnia, że Biblia jest księgą ponadczasową. - przedstawia, na czym polega uczestnictwo w życiu Kościoła (E.1.2), na przykładzie biblijnego spotkania w ramach wybranej wspólnoty, - wyjaśnia związek życia chrześcijanina z rozważaniem we wspólnocie lub indywidualnie słowem Bożym, - przyciąga wątki, tematy i postaci z Nowego Testamentu obecne w literaturze pięknej (A.13.19), - uzasadnia, że postać Jezusa Chrystusa najczęściej inspirowe twórców literatury.	- uzasadnia potrzebę modlitwy do Ducha Świętego przy czytaniu Biblii, - czyta tekst biblijny ze zrozumieniem i stawia pytania do przeczytanego tekstu, - podaje przykłady wspólnotowej lektury Pisma Świętego, - wyjaśnia, na czym polega modlitewna i medytacyjna lektura Pisma Świętego, - wymienia tytuły przynajmniej kilku utworów literackich nawiązujących do Biblii, - opowiada historię przekazania Mojżeszowi tablic Dekalogu, - wyjaśnia treść wprowadzenia do Dekalogu „Ja jestem Pan, Bóg twój...”.	- przedstawia, na czym polegała przemiana życia wybranych postaci biblijnych (św. Piotr, św. Maria Magdalena, św. Tomasz, uczniowie z Emaus), - analizuje tekst przypowieści o miłosiernym ojcu według metody pięciu palców.	prezentuje przesłanie wybranego utworu inspirowanego Pismem Świętym.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
III. Historia zbawienia: apostołowie i ich następcy	• podaje znaczenie słowa „apostoł”, • podaje, że papież i biskupi są następcami apostołów, • przedstawia biblijne przykłady osób powoływanych przez Boga oraz ich zadania (A.11.4) – św. Piotr, • wymienia stopnie hierarchii w Kościele, • podaje imiona i nazwiska biskupów swojej diecezji oraz kapłanów z parafii, • wyjaśnia znaczenie imienia Piotr. • definiuje pojęcie „dogmat” (E.2.8), • wymienia poszczególne prawdy wiary zawarte w <i>Credo</i>, • wyjaśnia, co to znaczy, że Kościół jest wspólnotą (E.2.3), • wymienia podstawowe prawdy o Kościele, • wymienia przymioty Kościoła katolickiego (E.2.4): jeden, święty, powszechny i apostołski, • wyjaśnia nazwę „hierarchiczna struktura Kościoła”, • wymienia posługi kapłana oraz funkcje, jakie mogą pełnić w Kościele ludzie świeccy, • wymienia zadania w zgromadzeniu liturgicznym (B.1.3), • przedstawia, na czym polega uczestnictwo w życiu różnych wspólnot Kościoła, grupy koleżeńskej (E.1.2), • planuje pozytywne aktywności życiowe, np. harcerstwo, działalność społeczna (C.8.3), • podaje możliwości włączenia się w życie wspólnoty diecezjalnej i parafialnej (E.2.12).	• na podstawie tekstów biblijnych omawia etapy powstawania Kościoła (E.2.1), • wyjaśnia pojęcia: papież, prymat papieża, Namiestnik Chrystusa (E.2.8), • podaje przykłady wpływu chrześcijaństwa na dzieje ludzkości (A.13.18), • w oparciu o teksty biblijne opisuje misyjną działalność Kościoła (F.1.2), • omawia przykłady działalności misyjnej (F.1.3), • uzasadnia potrzebę wspierania misji, • wyjaśnia poszczególne artykuły <i>Credo</i> (A.4.1), • charakteryzuje najważniejsze obrazy biblijne Kościoła (E.2.2), • zestawia teksty biblijne z podstawowymi prawdami wiary Kościoła (A.13.17), • wyjaśnia przymioty Kościoła katolickiego (E.2.4), • interpretuje tekst biblijny: Ef 2,19-22, • wyjaśnia pojęcia: Stolica Apostolska, kuria rzymska, nuncjusz, konferencja episkopatu, synod biskupów, metropolia, diecezja, biskup, parafia, proboszcz (E.2.8), Watykan (E.3.8), • opisuje hierarchiczny ustrój Kościoła (E.2.7), • wyjaśnia zadania świeckich w realizowaniu misji królewskiej, kapłańskiej i prorockiej, • opisuje możliwości i podaje przykłady apostołstwa w Kościele (F.2.1).	• wymienia dostępne mu sposoby apostołowania, • wyjaśnia, że w Kościół współczesny kontynuuje posłanie apostołów na cały świat, • opowiada o powierzeniu Piotrowi władzy w Kościele, • omawia powołanie i nawrócenie Szawła, • podaje prawdę, że Kościół jest wspólnotą zbawienia o hierarchicznej strukturze władzy, • określa zadania wierzących we wspólnocie Kościoła, • podaje przykłady intencji w potrzebach osób należących do Kościoła, • wymienia zadania, jakie Bóg powierzył hierarchom Kościoła, • wskazuje, że celem posługi kapłana i apostołstwa świeckich jest zbawienie własne i pomoc w zbawieniu innych ludzi, • wymienia grupy, ruchy i wspólnoty działające na terenie parafii.	• charakteryzuje rolę Jezusa w powstaniu Kościoła, • wyjaśnia znaczenie symboli związanych z władzą w Kościele. • charakteryzuje działalność apostołską św. Pawła, • wskazuje sposoby naśladowania apostoła, • uzasadnia, dlaczego każdy katolik jest odpowiedzialny za Kościół, • wyjaśnia, czego dotyczy nieomyślność papieża i kolegium biskupów, • charakteryzuje wzajemne relacje członków Kościoła, • charakteryzuje działalność wybranych grup.	• uzasadnia, że władza w Kościele oznacza służbę wspólnocie wierzących, • wyjaśnia, co to znaczy dobrze realizować swoje powołanie, • graficznie lub opisowo charakteryzuje wskazane teksty z KKK, • uzasadnia potrzebę i wartość przynależności do rówieśniczych grup o charakterze religijnym.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
IV. Spotkanie z Jezusem w sakramentach: bierzmowanie	• wyjaśnia, czym jest sakrament bierzmowania (B.5.1), • omawia znaczenie sakramentu bierzmowania dla życia chrześcijanina (B.5.4), • rozpoznaje znaki, symbole i gesty liturgiczne sakramentu bierzmowania oraz właściwie je interpretuje (B.1.4), • opisuje i wyjaśnia obrzędy bierzmowania (B.5.2). • wymienia dary Ducha Świętego (A.14.2; B.5.5), • omawia owoce działania Ducha Świętego (A.14.3), • wymienia grzechy przeciwko Duchowi Świętemu (A.15.1), • wyjaśnia, dlaczego grzechy przeciw Duchowi Świętemu zamykają drogę do nieba. • podaje prawdę, że przebaczenie i pojednanie prowadzi do doświadczenia miłości, • podaje prawdę o miłości Boga, który szuka człowieka.	• w oparciu o odpowiednie teksty biblijne (J 14,26; J 16,13-15; Dz 1,8) omawia rolę Ducha Świętego w swoim życiu, • podaje właściwe motywy przyjęcia sakramentu bierzmowania jako dopełnienia chrztu (B.5.6), • przytacza i interpretuje wybrane teksty biblijne, liturgiczne oraz nauczania Kościoła na temat sakramentu bierzmowania (B.3.2), • omawia dary Ducha Świętego i wyjaśnia ich znaczenie (A.14.2; B.5.5), • uzasadnia konieczność formacji chrześcijańskiej (B.5.7) przez współpracę z Duchem Świętym w rozwijaniu Jego darów, • opisuje naturę, sposób obecności i działania Ducha Świętego w Kościele oraz w życiu chrześcijanina w oparciu o teksty biblijne i nauczanie Kościoła (A.14.1), • przedstawia istotę, skutki i konsekwencje egzystencjalne bierzmowania (B.5.3), • wyjaśnia pojęcie grzechu przeciwko Duchowi Świętemu (A.15.1), • wskazuje przyczyny zła (A.7.2) i przedstawia skutki grzechu (A.7.4), • przedstawia konsekwencje wynikające z sakramentów (B.3.3) pokuty i pojednania oraz Eucharystii, • omawia rolę sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii w życiu moralnym chrześcijanina (B.7.5; B.6.4).	• wskazuje sfery życia, w których należy podjąć pracę nad sobą, by dobrze się przygotować do sakramentu bierzmowania, • podaje, kto i w jaki sposób udziela sakramentu bierzmowania, • wyjaśnia nazwę „bierzmowanie”, • wymienia warunki otrzymania Ducha Świętego, • podaje przykłady trudności dotyczących wiary, • wyjaśnia, że owocem dojrzałego chrześcijaństwa jest systematyczne przyjmowanie sakramentów i udział w niedzielnej Mszy Świętej, • wyjaśnia, jaki zachodzi związek między sakramentem pokuty i pojednania a Eucharystią.	• interpretuje wybrane teksty liturgiczne odnoszące się do bierzmowania, • wyjaśnia, że pod widzialnym znakiem dokonuje się niewidzialna rzeczywistość, • wyjaśnia wartość sakramentu bierzmowania, • wyjaśnia słowa Jezusa z Ewangelii Mk 3,28-29.	• wyjaśnia zależność owocu od przyjęcia darów Ducha Świętego, • interpretuje tekst Dz 8,14-24, • wyjaśnia, dlaczego Eucharystia oraz sakrament pokuty i pojednania stanowią czytelny znak miłości Jezusa do człowieka.

Semestr II

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
V. Mój rozwój	- wymienia wartości nadające sens ludzkiemu życiu (A.1.3), - podaje przykłady osób, które pracą na sobą zmieniły swoje życie, - wymienia, jakie wymagania (wartości) chciałby postawić wobec samego siebie, - definiuje pojęcia: pokora, pycha, - podaje biblijne przykłady pokory i pychy, - wymienia prośby zawarte w Modlitwie Pańskiej, - podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rówieśników na życie, - wyjaśnia, na czym polega kultura bycia w szkole, parafii, grupie rówieśniczej (E.1.5), - omawia, jak pracować nad rozwojem emocjonalnym (E.1.4), - uzasadnia potrzebę konfrontacji własnego obrazu siebie z opiniami innych, - wyjaśnia różnice między dobrem a złem w konkretnych sytuacjach moralnych (C.1.3), - uzasadnia, że życie chrześcijanina jest odpowiedzią na wezwanie Boże (C.2.4), - wymienia grupy ludzi wykluczonych społecznie, - wskazuje sposoby pomocy rodzinom w trudnej sytuacji życiowej (C.5.6).	- podaje zasady i uzasadnia motywację przy dokonywaniu wyborów (C.2.3), - uzasadnia, że warto przyjąć cierpienie, by osiągnąć cel wyższy, - omawia, jak pracować nad własnym rozwojem emocjonalnym (E.1.4), - omawia rolę pokory i złe skutki pychy w odniesieniu do relacji Bóg – człowiek (C.3.4) oraz relacji z samym sobą i innymi ludźmi, - odczytuje przesłanie wpływające z wezwań Modlitwy Pańskiej (D.3.1), - omawia Modlitwę Pańską jako program życia chrześcijańskiego (D.3.2), - definiuje pojęcia: wychowanie, samowychowanie, - charakteryzuje przemiany w okresie dojrzewania (C.5.8), - podaje hierarchię wartości wynikających z wiary (C.2.2), - uzasadnia, że nastolatek powinien budować nową wizję obrazu Boga i relacji z Nim, - omawia, jak pracować nad własnym rozwojem społecznym (E.1.4), - uzasadnia konieczność uznawania określonych autorytetów, - charakteryzuje powody krytyki i odrzucania autorytetów, - podaje przykłady bezinteresownej troski o ludzi w potrzebie: samotnych, uzależnionych, bezradnych, wykluczonych społecznie (F.2.3).	- wyjaśnia, na czym polega samowychowanie, - wskazuje i charakteryzuje sposoby kształtowania postawy pokory i wyzwalania się z pychy, - uzasadnia potrzebę systematycznej modlitwy, - formułuje własną modlitwę, wzorując się na Modlitwie Pańskiej, - uzasadnia, co w procesie samowychowania prowadzi do Chrystusa, a co od Niego oddala. - określa różne sposoby postrzegania relacji z Bogiem i innymi w zależności od wieku (1 Kor 13,11), - podaje przykłady sytuacji, w których należy wypowiedzieć słowa krytyki, - określa, czym różni się krytyka od krytykanctwa, - podaje przykłady autorytetów związanych z pełnieniem jakiejś funkcji czy roli społecznej, - formułuje kryteria uznania kogoś za autorytet, - podaje najczęstsze przyczyny wykluczeń, - charakteryzuje potrzeby człowieka, który przestał sobie radzić w życiu.	- określa, że rozwój osobowy człowieka uzależniony jest od chęci pracy nad sobą, - interpretuje teksty biblijne o pokorze i pysze (Łk 18,10-14; J 13,5.16; Rz 12,16), - wyjaśnia, czemu służy wychowanie, do czego zmierza, kto uczestniczy w tym procesie, kto nim kieruje i od czego zależy efekt wychowawczy, - uzasadnia, że wraz z dorastaniem powinna dokonywać się zmiana relacji z ludźmi, - charakteryzuje zasady wypowiadania opinii o ludziach i przyjmowania wypowiedzi na swój temat. - charakteryzuje sposób wyrażania krytycznych uwag, - uzasadnia, że pracą w wybranym przez siebie zawodzie może służyć innym, - uzasadnia chrześcijańską powinność zajęcia się ludźmi wykluczonymi.	- podaje owoce wytrwałości w stawianiu sobie wymagań (osiągnięcie celu), - uzasadnia, że bliskość Boga i wartości chrześcijańskie najpełniej rozwijają człowieka, - uzasadnia potrzebę krytycznych wypowiedzi, - opracowuje program pomocy konkretnej grupie ludzi lub konkretnemu człowiekowi.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VI. Kościół w świecie	• podaje, co pomaga stawać się prawdziwym chrześcijaninem, • wyjaśnia i uzasadnia konieczność łaski Bożej do zbawienia, • wymienia największe Kościoły chrześcijańskie (E.2.5), • definiuje pojęcia: katolik, prawosławny, protestant, • omawia podstawowe zasady życia społecznego, • wykazuje, że Bóg jest dawcą zarówno wiary, jak i rozumu, • podaje przykłady wykorzystania osiągnięć nauki skierowanych przeciw dobru. • wymienia różne formy życia poświęconego Bogu, • omawia przykłady działalności misyjnej, zaangażowanie osób duchownych i świeckich (F.1.3), • wyjaśnia pojęcia: religia monoteistyczna i politeistyczna, • wymienia główne religie monoteistyczne i politeistyczne w świecie: chrześcijaństwo, judaizm, islam, buddyzm, hinduizm (F.3.3),	• wyjaśnia, co znaczy powszechność zbawienia (F.3.4), • wymienia kręgi przynależności do Kościoła Chrystusowego i przyporządkowania do Ludu Bożego (F.3.5), • wyjaśnia, na czym polega rola Kościoła w zbawianiu człowieka (E.2.10), • wyjaśnia pojęcie: ekumenizm w kontekście rozumienia katolickiego wyznania wiary (E.2.6), • wymienia przyczyny podziału i podstawy jedności chrześcijan, • wskazuje działania na rzecz jedności Kościoła (E.5.10), • omawia historię ruchu ekumenicznego i wskazuje jego perspektywy. • definiuje pojęcia: „katolicka nauka społeczna” oraz „grzech społeczny”, • omawia indywidualne i społeczne aspekty niesprawiedliwości w rozdziale dóbr (C.7.6), • omawia w kontekście rewolucji przemysłowej, czym zajmuje się katolicka nauka społeczna (E.3.9). • wskazuje na źródła wiedzy na temat istnienia Boga (A.2.4), • wskazuje relacje między wiarą i wiedzą (A.2.1) na podst. nauczania Soboru Watykańskiego I, • podaje argumenty za niesprzecznością wiary i wiedzy (A.2.2), • omawia działalność Kościoła w XVI i XVII w. na przykładzie św. Franciszka Ksawerego (E.3.5), • przedstawia rolę zakonów w dziejach starożytnej i średniowiecznej Europy: benedyktyni, franciszkanie i dominikanie (E.3.3),	• wskazuje miejsce Pisma Świętego w życiu chrześcijanina, • wymienia najbardziej znanych przedstawicieli ruchu ekumenicznego, • podaje datę tygodnia modlitw o jedność, • wymienia encykliki społeczne, podaje ich autorów i określa tematykę, • wyjaśnia, że „dobro wspólne zostaje urzeczywistnione tam, gdzie zachowywane są prawa człowieka”. • podaje argumenty, że człowiek może poznać Boga za pomocą rozumu, • uzasadnia, że badania naukowe zajmują się pochodzeniem ciała ludzkiego, a wiara pochodzeniem człowieka (Darwin), • wskazuje terytorialny zasięg katolickich misji, • opisuje charakter pracy misyjnej, • wyjaśnia różnicę między wyznaniem chrześcijańskim a religiami niechrześcijańskimi (F.3.2), • wskazuje na różnice i podobieństwa między judaizmem a chrześcijaństwem (A.12.2),	• charakteryzuje kręgi przynależności do Kościoła, • charakteryzuje podobieństwa i różnice między poszczególnymi wyznaniem (katolicyzm, prawosławie, protestantyzm, anglikanizm, starokatolicyzm), • uzasadnia pozytywny wpływ katolickiej nauki społecznej na rozwój społeczny, polityczny i gospodarczy państwa, • interpretuje słowa Chrystusa i Kościoła wzywające do życia konsekrowanego, • charakteryzuje rozwój misji katolickich na różnych kontynentach, • podaje czas ich powstania, podstawowe założenia i terytorium występowania,	• uzasadnia potrzebę identyfikacji z własnym wyznaniem, • wyjaśnia i uzasadnia pojęcia interkomunii, sukcesji apostoelskiej. • określa związek katolickiej nauki społecznej z Ewangelią, • wyjaśnia, że myśl o wzajemnym przenikaniu się wiary i rozumu jest obecna w nauczaniu Soboru Watykańskiego I, a także w encyklice „Fides et ratio”, • omawia rozwój życia zakonnego w dziejach chrześcijaństwa (Benedyktyni, zakony: kanonickie, rycerskie, żebracze, kleryckie – Jezuici), • ukazuje specyfikę i wartość chrześcijaństwa wobec innych religii (F.3.7),

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VI. Kościół w świecie	- określa pojęcie terroryzmu oraz organizacji i ataków terrorystycznych, - uzasadnia różnicę między Chrystusem a innymi osobami mającymi wpływ na dzieje ludzkości (A.13.4), - przedstawia konsekwencje dobra i zła (C.1.4), - wskazuje przyczyny nieszczęść i zła: zbrodnie, wojny, przemoc itp. (C.1.5), - definiuje, co to jest sekta, - wymienia niebezpieczeństwa, jakie niosą ze sobą sekty, - wymienia wartości, którymi powinien kierować się chrześcijanin, - wyjaśnia, w jaki sposób młody człowiek powinien świadczyć o Chrystusie.	- wyjaśnia, na czym polega misyjna natura Kościoła (F.1.1), - opowiada o roli założonych wspólnot przez: Benedykta, Franciszka z Asyżu, Dominika, Ignacego Loyoli (E.4.2), - w oparciu o teksty biblijne i nauczanie Kościoła opisuje jego misyjną działalność (F.1.2), - omawia ogólnie zjawisko religii (F.3.1), - wskazuje działania na rzecz tolerancji religijnej (E.5.10), - podaje, kiedy w Kościele obchodzimy Dzień Judaizmu (A.12.4), - rozpoznaje i wskazuje mechanizmy manipulacji w relacjach osobowych i w mediach (C.7.4), - uzasadnia konieczność poznania pełnych okoliczności zaistniałych faktów, by móc je prawidłowo ocenić, - wymienia sposoby przeciwdziałania złu (C.1.8), podając przykłady skuteczności walki metodami pokojowymi, - podaje objawy uzależnienia się od sekty, - uzasadnia właściwą postawę chrześcijanina wobec sekt (F.3.8), - definiuje pojęcie totalitaryzmu i podaje przykłady systemów totalitarnych, - uzasadnia, że zło jest konsekwencją odrzucenia Boga (C.1.2), - opowiada o roli Kościoła w czasach totalitaryzmów: hitlerowskiego i bolszewickiego (E.3.10), - wymienia prawa i wolności, których naruszenie może prowadzić do totalitarnego zniewolenia.	- podaje przykłady powtarzanych często opinii na temat wydarzeń i ludzi związanych z Kościołem, - wymienia zasady moralne, jakie są łamane w przygotowaniu i przeprowadzaniu ataków terrorystycznych, - uzasadnia, że nawet dla słusznym dążeń nie wolno posługiwać się zbrodnictwami metodami, wymierzonymi w niewinnych ludzi, - określa szkodliwość działania sekt, - podaje sposoby obrony przed werbowaniem do sekty, - potrafi rozpoznać, że ktoś przystał do sekty, - wyjaśnia pojęcia: fanatyzm religijny, obojętność religijna, - uzasadnia, że zarówno fanatyzm, jak i obojętność religijna są sprzeczne z postawą autentycznej religijności.	- wyjaśnia okoliczności tworzenia i cel rozpowszechniania krzywdzących opinii i stereotypów, - wymienia wybrane postacie historyczne i określa ich wpływ na historię, - wyjaśnia, dlaczego każdy z systemów totalitarnych sprzeciwia się swobodnemu wyznawaniu wiary, - uzasadnia konieczność respektowania prawa do kontrolowania poczynąń władzy państwowej i do nieskrępowanego wypowiedzania krytyki pod jej adresem.	poszukuje obiektywnych źródeł wiedzy na temat nagłaśnianych zdarzeń.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VII. Przewodnicy w drodze do szczęścia	- definiuje pojęcie „ekologia”, - wyjaśnia, że przyroda jest darem Boga, - wskazuje najważniejsze fakty z życia świętych (E.4.1) – św. Franciszek z Asyżu, - prezentuje nauczanie Kościoła dotyczące ekologii (C.7.7), - wykazuje aktualność myśli św. Franciszka (E.4.2), - określa, czym jest modlitwa (D.1.1), - podaje przykłady modlitwy znanych ludzi (D.2.3), - wymienia najważniejsze trudności w modlitwie (D.4.1), - wymienia najważniejsze wydarzenia z życia św. Teresy z Kalkuty, - podaje przykłady bezinteresownej troski o ludzi w potrzebie (F.2.3), - wskazuje najważniejsze fakty z życia świętych papieży XX w. (E.4.1), wymienia i opisuje uroczystości i maryjne (B.2.2) – Wniebowzięcia NMP, - wyjaśnia ludową nazwę uroczystości Matki Bożej Zielnej.	- podaje przykłady świadków wiary w konkretnych sytuacjach życiowych (E.1.8), - przedstawia sposoby przezwycięzania trudności w modlitwie (D.4.2), - wyjaśnia pojęcie miłosierdzia Bożego i wiąże je ze sprawiedliwością, powołując się na przypowieść o miłosiernym Samarytaninie (A.13.13), - wyjaśnia, dlaczego św. Jan XXIII został nazwany papieżem pokoju, a św. Paweł VI papieżem dialogu, - charakteryzuje apostolską papieża Jana Pawła II jako Pielgrzyma i patrona rodzin, - wyjaśnia dogmat o wniebowzięciu NMP (A.13.12) i podaje datę ogłoszenia, - charakteryzuje istotę kultu Maryi (B.2.4).	- wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność za środowisko, - charakteryzuje stosunek współczesnych ludzi do przyrody i porównuje go z nauką przekazaną przez św. Franciszka, - podaje przykłady ludzi, którzy swoje życie opierali na modlitwie, - uzasadnia, dlaczego warto dobrze się modlić. - opisuje formy działalności matki Teresy i jej zgromadzenia, - podaje, że św. Jan Paweł II powierzył Maryi siebie i swoją posługę papieską, - wyjaśnia znaczenie zawołania papieskiego Jana Pawła II „Totus Tuus”, - określa cel błogosławienia kwiatów i ziół, - wyjaśnia, dlaczego pielgrzymki zmierzają na Jasną Górę na uroczystość Wniebowzięcia.	- wykazuje związek między mądrym korzystaniem z darów przyrody, a zdrowiem i szczęściem człowieka, - charakteryzuje znaczenie modlitwy w życiu wybranych postaci (św. o. Pio, bł. Carlo Acutis, Marta Robin), - omawia najważniejsze wydarzenia z pontyfikatów Jana XXIII, Pawła VI i Jana Pawła II.	- określa wartość osobistej modlitwy w kształtowaniu wrażliwości na potrzeby innych ludzi, - wyjaśnia motywację ludzi pielgrzymujących do grobów świętych papieży.

Semestr I i II

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VIII. Wydarzenia zbawcze	- wymienia i opisuje uroczystości (B.2.2) – Wszystkich Świętych, - pamięta najważniejsze wydarzenia z życia swojego patrona, - wyjaśnia, na czym polega naśladowanie swojego patrona, - wymienia trzy rzeczywistości Kościoła (pielgrzymujący, cierpiący i chwalebny), - wskazuje miejsce Adwentu na schemacie roku liturgicznego i omawia jego znaczenie, - wymienia tradycje i symbole adwentowe, - podaje przykłady pieśni adwentowych, - zestawia wydarzenia biblijne ze zwyczajami religijnymi (A.10.6), - wskazuje na skutki wynikające z Wcielenia dla życia chrześcijanina (A.13.10), - wymienia, co może być darem współczesnego człowieka dla Jezusa, - przedstawia okres Wielkiego Postu jako czas pokuty i nawrócenia, - wskazuje, że konsekwencją nawrócenia są dobre czyny,	- podaje przykłady wstawiennictwa świętych i wyjaśnia, na czym ono polega, - wyказuje związek między wiarą w czyściec i miłosierdziem Bożym (A.8.5), - wyjaśnia katolickie spojrzenie na śmierć człowieka i sens wiary w czyściec (A.8.3), - wyjaśnia nauczanie Kościoła o odpustach (A.8.4), - wyjaśnia, że Słowo Boże – Jezus stał się człowiekiem, by wypełnić Boży plan zbawienia, - wyjaśnia, że narodzenie Jezusa rozpoczyna wypełnienie protoewangelii, - uzasadnia, dlaczego Bóg pełen mocy stał się słabym dzieckiem, - definiuje pojęcie „Objawienie Pańskie”, - podaje, że 6 stycznia Kościół w Polsce obchodzi Dzień Pomocy Misjom, - ukazuje związek wydarzeń biblijnych z rokiem liturgicznym, prawdami wiary i moralności chrześcijańskiej oraz życiem chrześcijanina (A.10.5), - przypisuje biblijne relacje o chrystofaniach (A.6.1) – spotkanie z Marią Magdaleną, - wyodrębnia i wyjaśnia słowa <i>Credo</i> odnoszące się do zmartwychwstania Chrystusa (A.4.1) i życia wiecznego ludzi,	- podaje naukę Kościoła na temat komunii ze świętymi, - wyjaśnia znaczenie słów św. Teresy od Dzieciątka Jezus: „Przejdę do mojego nieba, by czynić dobro na ziemi”. - wyjaśnia sens i znaczenie tradycji i symboli adwentowych, - podaje prawdę, że biblijne określenie „Słowo” odnosi się do Syna Bożego, - ukazuje mędrców jako przedstawicieli wszystkich ludzi, - wyjaśnia symboliczne znaczenie darów ofiarowanych Jezusowi przez mędrców, - uzasadnia, że najlepszym darem dla Jezusa są dobre uczynki, - wyjaśnia właściwe znaczenie dobrych uczynków (post, modlitwa, jałmużna), - definiuje pojęcie „nowe życie w Chrystusie”,	- określa trzy rzeczywistości Kościoła (pielgrzymujący, cierpiący i chwalebny), - interpretuje teksty biblijne zapowiadające przyjście Zbawiciela. - określa przesłanie tekstu biblijnego J 1,1-14, - na podstawie tekstu biblijnego (Łk 15,11-33) określa, na czym polega istota nawrócenia, - interpretuje perykopę o zmartwychwstaniu Chrystusa (J 20,11-18),	- wyjaśnia znaczenie Eucharystii dla budowania jedności Kościoła w wymiarze doczesnym i wiecznym, - interpretuje fragmenty prefacji o Bożym Narodzeniu.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VIII. Wydarzenia zbawcze	• omawia znaczenie przykazań kościelnych (E.2.11): drugiego, trzeciego, i czwartego i wyjaśnia obowiązki wynikające z nich, • podaje, że chrzest rozpoczyna nowe życie w Chrystusie, • podaje prawdę, że misją Kościoła jest zbawienie wszystkich ludzi, • wskazuje, że każdy chrześcijanin jest odpowiedzialny za głoszenie innym wiary.	• przedstawia konsekwencje wiary w zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako uzasadnienie nadziei chrześcijańskiej (A.6.3), • uzasadnia wartość świadectwa wiary w różnych sytuacjach życiowych (E.1.7), • opisuje możliwości i podaje przykłady apostołstwa w różnych środowiskach rówieśniczych i na portalach społecznościowych (F.2.1), • podaje przykłady ludzi zaangażowanych w apostołstwo (F.2.4), charakteryzując wybrane inicjatywy ewangelizacyjne.	• wyjaśnia prawdę, że zmartwychwstanie Jezusa otwiera nam drogę do nowego życia i jest zapowiedzią naszego zmartwychwstania. • uzasadnia, dlaczego do ewangelizacji warto wykorzystywać nowoczesne środki komunikacji.	• wyjaśnia, że od dnia Pięćdziesiątnicy Duch Święty pobudza serca ludzi, aby z wiarą głosili Ewangelię tym, którzy jej nie słyszeli.	• wyjaśnia, że wielu ochrzczonych osłabło w wierze i potrzebuje ponownej ewangelizacji.